

REVILJA ZA SLOVENCE PO SVETU
MAGAZINE FOR SLOVENES ABROAD
REVISTA PARA LOS ESLOVENOS POR EL MUNDO

OKTOBER
1979
LETNIK 26

RODNA GRUDA 10

SLOVENIJA

SLOVENSKI KOLEDAR 1980

TO BO PRIVLAČNA
KNJIGA,
KI JO BOSTE
TEŽKO
POGREŠILI

Ste že kdaj dobili zelo dolgo pismo, na primer pismo na 1000 rokopisnih straneh? Najbrž še ne! Toda človek si včasih zaželi, da bi mu prijatelj poslal prav tako dolgo pismo, ki bi ga prebirali dneve in dneve. Znano je, da si v pismih zaupamo in povemo več, kot si zaupamo in povemo, kadar smo skupaj.

Prav takšno ogromno pismo bo Slovenski koledar 1980, namenjen Slovencem po svetu. Od prve do zadnje besede bo pisan iz srca v srce. V njem sodelujejo najboljša slovenska peresa pa tudi najboljša peresa Slovencev, ki žive po svetu.

Mimo koledarja in društvene kronike bo Slovenski koledar 1980 dosegal še štiri glavne dele, ki nosijo naslednje naslove: Domovina, Slovenci v svetu, Literarni almanah in Priloga.

V prvem delu vam bomo v zanimivo in privlačno napisanih reportažah in sestavkih poročali o vsem pomembnem iz današnjega trenutka Slovenije in Jugoslavije. Tako boste lahko med drugim prebrali reportažo o Sarajevu, mestu v srcu Jugoslavije, ki se že pripravlja na zimske olimpijske igre in reportažo o obisku pri največji jugoslovanski družini na Kosovem. Seznanili vas bomo s *prodorom slovenskih podjetij* na vs celine sveta, poročali bomo o zapletih s prvo slovensko *jedrsko elektrarno v Krškem* pa z *mrežo slovenskih avtomobilskih cest*, kakršna je sedaj in kakršna bo v bližnji prihodnosti. Predstavili bomo življenje v nekaterih krajih, med drugim v prekmurskih Žižkih, ki so pravkar postali *Vas praznih denarnic*. Slišali bomo, da *Slovenke ne žive več samo za dom in družino* in da so po zaposlenosti na vrhu svetovne lestvice. Lahko boste prebrali reportažo o *drevesnih velikanih Slovenije* (med katerimi je tudi nekaj evropskih), *O hotelu pod vrhom Triglava*, *O Planici, ki je več kot legenda*, *O močerilu ali človeški ribici*, o katerem so nekoč mislili, da je živi zmaj, *O fenomenu slovenske televizije* in *O slovenskem načinu življenja*, kakšen se je iz preteklosti obdržal vse do današnjih dni. Ne bo manjkala niti izvirna reportaža o Slovencih, ki so zavzeli *najvišjo goro sveta Mount Everest* in še in še.

»Slovenci v svetu« je ime za strokoven del izseljenskega koledarja. Ne ustrašite se besede »strokoven«. Sestavki v tem delu knjige so napisani enako zanimivo in berljivo. V tem delu koledarja boste lahko prebrali temeljne prispevke o nekdanjem in sedanjem življenju naših ljudi v ZDA, Kanadi, Franciji, Braziliji in Nemčiji. Sodelujejo znanstveniki, ki se ukvarjajo s preučevanjem slovenskega izseljenstva. Sodelujejo sami izseljenci ali začasno na tujem bivajoči Slovenci. Posebej naj opozorimo na imeniten sestavek z naslovom *Tudi slovenska kri je del Amerike*, ki ga je napisala pisateljica Ana Praček Krasna in ki govori o patriotizmu ameriških izseljencev, pa na *impresivno napisana sestavka* Marte Vizjak, učiteljice slovenskega dopolnilnega pouka v Münchnu in Zvoneta Kokalja, socialnega delavca v Ingolstadt. Njune izkušnje bodo zanimive za slehernega društvenega delavca, za slehernega rojaka na tujem.

»Literarni almanah« je namenjen razvedrilu in pouku hkrati. V njem bodo natisnjena nekatera kratka umetniška dela slovenskih pisateljev in pesnikov, ki bodo še posebej zanimiva za vse naše ljudi, ki gledajo na Slovenijo iz tujine. V tem delu bomo objavili tudi zaključen odlomek iz knjige jugoslovanskega znanstvenika Mihajla Pupina. V njem popisuje, kako se je pri šestnajstih letih srečal z Ameriko. V drugem delu almanaha bodo natisnjene novele in pesmi slovenskih pisateljev in pesnikov, ki pišejo in delujejo na tujem. Zapišemo lahko, da njihova dela niso niti za kanec manj zanimiva, morda so celo bolj impresivna. O vsem, kar bo v Slovenskem koledarju 1980, ne moremo poročati v kratkem sestavku. Koledar bo treba skratka naročiti in ga zatem pregledovati dan za dnem. Naj ne pozabimo, da bo Slovenski koledar 1980 tudi zelo lepo opremljen. Krasile ga bodo umetniške ilustracije in fotografije iz društvenega življenja Slovencev po svetu, njegov vrh pa bo gotovo pomenila barvna umetniška priloga.

Cena knjige trajne vrednosti je zares simbolična: 100. — novih dinarjev ali 6 USA dolarjev ali 10 nemških mark oziroma enakovrednost v drugih valutah. V to ceno je vračunana tudi poštnina. Naj mimogrede povemo, da je cena zares nizka, saj bodo celo tiskarski stroški zanjo višji.

Svetujemo vam, da si takoj naročite Slovenski koledar 1980, ki ga za vas pripravlja vaš prijatelj Slovenska izseljenska matica. To bo v resnici najdaljše in najlepše pismo, ki ste ga kdaj dobili. Še več: ko boste knjigo prebrali, vzemite v roko pero in nam odpišite. Dotlej pa lepo pozdravljeni!

Številka 10
Oktober 1979
Letnik 26

Revija za Slovence po svetu
Magazine for Slovenes abroad
Revista para los Eslovenos por el mundo

Izdaja
Slovenska izseljenska matica
Ljubljana
Telefon
061 / 20-657

Naslov
61000 Ljubljana
Cankarjeva 1/II
p. p. 169
Slovenija, Jugoslavija
Telefon uredništva
061 / 23-102
Telefon uprave
061 / 21-234

Glavni urednik
Drago Seliger

Odgovorni urednik
Jože Prešeren

Urednica
Jagoda Vigele

Uredniški odbor
Janez Kajzer, Jože Olaj,
Ernest Petrin, Jože Prešeren,
Ina Slokan, Mila Šenk,
Juš Turk, Jagoda Vigele

Uredniški svet
Anton Ingolič (predsednik),
Matjaž Jančar, France Poznič,
Franci Stare, Andrej Škerlavaj,
Martin Zakonjšek

Oblikovalec
Peter Žebre

Prevajalci
Alberto Gregorič (španščina),
Viktor Jesenik (francoščina),
Milena Milojevič-Sheppard
(angleščina)

Revija izhaja vsak mesec,
8. in 9. številka izideta skupno.

Tisk
ČGP Delo, Ljubljana

Oproščeno prometnega davka
po pristojnem sklepu št. 421-1/173
z dne 24. VII. 1973

Vaša pisma	2
Urednik vam	3
Dogodki	4
Jugoslavija in svet: Naftna kriza	5
Po Sloveniji	6
Osebnosti	7
Vinsko-turistične poti po Slovenskem	8
Portreti slovenskih vasi: Šentvid pri Stični	11
Korenine so ostale tukaj	12
Nagelj iz Toronta na turneji po Sloveniji	14
Slavne slike – Jožef Petkovšek: Tihožitje	17
Kmečko delo je trdo, a zdravo	18
Kranjska gora: vas, ki je center	19
Knjiga za vse Slovence	20
Prilogi: Med rojaki po Evropi – English Section	21
Mojstri s kamero: Mišo Hochstätter	30
Naši po svetu	32
Za mlade po srcu	36
Krožek madih dopisnikov	38
Umetniška beseda: Najbogatejši Kranjec	39
Vaše zgodbe: Z Iga v New York City, Ivanova vrnitev	42
Materinščina, Nove knjige	43
Mislimo na glas, Slovenski lonec	44
Filatelija, Domače viže, Vaš kotiček	45

SLIKA NA NASLOVNI STRANI:

Jesenske barve Slovenskih gor

LETNA NAROČNINA

Jugoslavija 150 din., Avstralija 7 aus. \$, Avstrija 120 Sch., Anglija 4,50 Lstg., Belgija 260 Bfr., Danska 45 Dkr., Finska 35 FM., Francija 35 FF., Holandija 18 Hfl., Italija 7.000 Lit., Kanada 10 can \$, ZR Nemčija 16 DM., Norveška 45 Nkr., Švedska 40 Skr., Švica 15 Sfr., ZDA — U. S. A. 8 US \$, Južnoameriške države 8 US \$.

PLACILO NAROČNINE

Dinarski tekoči račun: 50100-678-45356 — Devizni račun: 50100-620-010-32002-2818/5 pri Ljubljanski banki — Plačilo je možno tudi po mednarodni poštni nakaznici ali s čekom, naslovljenim na »Slovenska izseljenska matica« v priporočenem pismu.

POMAGA NAM OHRANJATI MATERINŠČINO

Najprej se vam lepo zahvalim za lepo revijo Rodna gruda. Vsak mesec nam prinese košček domovine v tuji kraj. Prelepe slike krajev mi vzbujajo spomine na čas, ko sem imela priložnost hoditi po teh krajih in jih občudovati. Tudi moj mož, čeprav ni nikoli videl prelepe Slovenije, vedno rad pregleda Rodno grudo in prebere angleško sekcijo. Na splošno je revija zelo zanimiva, saj nas seznanja in zbližuje s Slovenci po vsem svetu. Pomaga nam ohranjati slovenski jezik, kar je za vsakega Slovenca zelo pomembno.

Zelo rada berem rubriko Vaše zgodbe. Sama sem prepotovala kar precej sveta in pot me je zanesla tudi že v Avstralijo. Prav zato rada berem tudi rubriko Naši po svetu, ker si lahko predstavljam mesta, ki so omenjena. Tudi »Slovenski lonec« me velikokrat potegne iz zadrege, ker rada pripravim kakšno posebno slovensko jed. Zelo rada bi kdaj videla tudi kakšno križanko. Po svojih izkušnjah vem, da prav križanka lahko pomaga ohranjati jezik, ker tako človek ne pozabi besed.

*Maria Krivacek,
Toronto, Ont., Kanada*

SVET OB KOLPI

Pošiljam še razliko do nove naročnine za Rodno grudo, ker sem prepozno opazil, da se je zvišala. Prilagam tudi nekaj za tiskovni sklad.

Prosil bi vas, da kdaj napišete o vasi Preloke v Beli krajini, ki stoji čisto na hrvaški meji ob Kolpi, 18 km od Črnomlja. To je moja rojstna vas, nikoli pozabljena! *Frank Starešinič,
Ottawa, Ont., Kanada*

DOMOTOŽJE

Dalj časa ko sem v Avstraliji, večje domotožje imam in mi je Rodna gruda velikokrat v uteho in ponos. Stvari se tako hitro spreminjajo in vse je tako urejeno, da kar ne morem verjeti. Le tako naprej, saj si vsi Slovenci to zaslužijo, ker so znani kot »good workers«.

*Zora Johnson,
Sydney, Avstralija*

V RUDNIKU ZLATA

Najprej se vam lepo zahvalim za doslej prejete številke, ki sem jih v redu prejel. Prilagam vam gotovino za

celoletno naročnino. Upam, da boste v redu prejeli. Tako pošiljam denar tudi materi v rojstno domovino kot pomoč za stara leta. Vedno vse v redu prejme in mi je zato zelo hvaležna. To obljubo do bolne matere želim izpolniti do njene smrti. Preživela je že 88 let in je najbrž nikoli več ne bom videl.

Veseli me, da sem postal novi naročnik Rodne grude in želim ostati za vedno kot mnogi drugi naši rojaki po vsem svetu. Ta ljubljani domači list me spominja na domači kraj, na vse drage brate in sestre, ki živite tam. Vse me zelo zanima.

V Kanadi delam že skoraj dvajset let in to v zlatem rudniku, zdaj že v drugem, v severnem delu province Ontario. Tudi tukaj je precej naših rojakov. Imamo tudi slovensko društvo Bled oziroma podružnico Krka v Timminsu. Zdaj nas je okrog 50 članov in nekaj mladine. Vsa leta sem že član omenjenega društva, zadnjih nekaj let pa tudi predsednik. Delo opravljamo dobro in to želimo tudi v bodočnosti. Tako želimo še naprej ohranjati slovensko besedo, katero so daleč po svetu zanesli naši prvotni naseljenci.

Veliko uspešnega dela želim tudi Rodni grudi. Z bratovskim pozdravom vaš novi naročnik *Jože Grubič,
Timmins, Ont., Kanada*

ZANIMIVE INFORMACIJE

Rodna gruda mi je zelo všeč, saj so skoraj vsi njeni članki zelo informativni in intelektualni. V izdaji za mesec marec me je še posebej pritegnil portret dr. Marje Boršnik in zapis o Mirni peči na Dolenjskem. Tam se je namreč rodila moja mati in še zdaj vedno rada obiščem ta kraj. Zelo je bil zanimiv tudi članek o Edvardu Kardelju v aprilski številki. Zelo sem bila vesela tudi barvne slike Kostanjevice na Krki na naslovni strani Rodne grude. Kostanjevica je sploh eno izmed najzanimivejših slovenskih mest, zlasti zaradi starega cistercijskega samostana, kjer je zdaj več umetniških galerij. Ko sem obiskala ta samostan leta 1977, sem bila zelo začudena nad lepimi umetiškimi deli in seveda tudi nad samostanskimi vrtovi, ker je na prostem galerija Forma viva.

*Antonia Kennick,
Bedford, Ohio, ZDA*

PRETEKLOST SLOVENCEV

Pošiljam naročnino za Rodno grudo in Slovenski koledar, ki sem ga sprejel tukaj v Kanadi.

Rad bi izvedel malo več o Sloveniji, če bi bilo mogoče, da bi objavili v Rodni grudi. Zlasti pa me zanima: ali je kdaj imela Slovenija svojo lastno državo, ali je bila vedno pod tujimi državami, kakšen grb je imela nekdaj

Idejna skica bodočega slovenskega triglavskega doma v Sydneyu

in kakšnega ima danes, kakšno zasto-vo; kdaj se je začel učiti slovenski jezik v šolah... Sploh me zanima preteklost Slovencev.

*Nick Novinschak,
Winnipeg, Man., Kanada*

OD KOD IME ILIRSKA BISTRICA

Zelo rad bi vedel, da bi kaj napisali o Ilirski Bistrici. Doma sem iz Male Bukovice. Ko sem bil majhen, sem od starih ljudi slišal, da je bilo tam enkrat veliko jezero. Pri Šilentabru se menda še vidijo rinke, zabite v skalo, kamor so privezovali čolne. Ko si je voda skozi leta poiskala novo pot pod zemljo, je jezero začelo odtekat proti morju. Na osušenem področju so se potem naselili ljudje. Tu je zdaj Ilirska Bistrica. Kraj ima tudi svoje zgodovinske vrednote — gradove, od katerih je nekaj dobro ohranjenih, od nekaterih pa so samo še razvaline. Zanima me, če je kateri od gradov predviden za obnovo. Morda bi bili primerne turistične točke. Rad bi izvedel tudi, od kod ime Ilirska Bistrica. Morda piše to v kakem mestnem arhivu.

*Rudi Milavec,
Islington, Ont., Kanada*

ZA ČRNO GORO

Lepo se zahvaljujem za redno pošiljanje Rodne grude, čeprav prihaja z 2- do 3-mesečno zamudo, kljub temu pa jo radi prebiramo. Tudi hčerka, ki je rojena v Vancouvru v Kanadi, jo rada prebira, odkar se je malo bolj naučila slovensko v slovenski šoli, ki jo imamo v tukajšnjem slovenskem domu. Ko smo bili zadnjikrat v Sloveniji, to je bilo leta 1968, je bila stara komaj dve leti in pol in se ne spominja več veliko. Vedno pa pravi, da bi še šla rada, da bi videla, kako je tam.

Obenem pošiljam tudi ček v znesku 252 dolarjev Rdečemu križu Slovenije. To sem sam nabral med Slovenci v Vancouvru. Zahvaljujem se vsem, ki so darovali denar, da bi pomagali ljudem, ki jih je prizadela težka naravna katastrofa.

*Avgust Golob,
Vancouver, Kanada*

ŠPORTNE NOVICE

Prejel sem prve letošnje številke Rodne grude, za kar se vam lepo zahvaljujem. Rodna gruda nam je zelo všeč, ker nam prinaša veliko novic iz domovine in z vsega sveta. Če bi vam bilo mogoče, bi rad, da bi objavljali še kako stran športnih zanimivosti, zlasti rezultatov in lestvice glavnih športov.

Doma sem iz Borjane pri Kobaridu in smo živeli pod Italijo. V šoli smo se učili zgodovino in zemljepis Italije, o Sloveniji in Jugoslaviji pa ne vem skoraj ničesar. Prosil bi, če bi mi lahko poslali kakšno primerno knjigo in kakšen zemljevid, tako da bi se seznanil še z našo domovino. Koliko stane, ni važno, samo račun mi pošljite. Rad bi imel tudi Slovenski koledar.

*Jože Kuščer,
Petersham, N. S. W., Avstralija*

POL STOLETJA V TUJINI

Pošiljam vam naročnino za Rodno grudo iz domovine, kjer sem na dopustu. Odločil sem se, da še enkrat obiščem rojstni kraj, akoravno sem se težko odločil zaradi moje težke bolezni. Silikoza mi ne da dihati, da komaj še hodim. Ali rojstni kraj me vleče. Rojstno domovino ljubim in jo bom ljubil do zadnje ure mojega življenja. Saj imam rad tudi drugo domovino, kjer živim že čez pol stoletja, a rojstna domovina je le rojstna domovina.

Rad bi vam včasih še kaj pisal, kot sem prejšnje čase, a tudi pisanje mi ne gre več, v glavi nič več ne ostane.

V Rodni grudi sem bral, da ste izvolili novega predsednika Staneta Kolmana. V imenu društva sv. Barbare v Jeanne d'Arc in v svojem imenu mu ob izvolitvi iskreno čestitam in želim tako njemu kakor tudi vsej matici še veliko delovnih uspehov.

*Johan Pribošek,
Cit  Jeanne d'Arc, Francija*

V najdaljšem prispevku v tej številki, v naši osrednji reportaži, vas bomo popeljali na kratek izlet po slovenskih vinskih cestah. To so poti, ki pravzaprav šele nastajajo, poti, ki so v prvi vrsti namenjene ljubiteljem naše lepe dežele. Marsikdo izmed vas je doma tudi iz krajev ob teh poteh, zato si boste prav gotovo z zanimanjem prebrali, kako si domačini prizadevajo, da bi v te kraje privabili domače in tuje izletnike. Teh pravzaprav zaradi nekaterih pomanjkljivosti še ni veliko, vendar pa je to zvrst turizma, ki ima pred seboj še veliko bodočnost.  elimo poudariti tudi to, da se bo tem krajem, od koder so doma vina, ki slove po vsem svetu, odprl še drug razgled in še drugačne možnosti za njihov razvoj.

To poletje smo se spet v velikem številu srečevali na slovenskih cestah in poteh. Mnogi izmed vas ste naši stalni, vsakoletni gostje, mnogi pa redni obiskovalci kljub nekajletnemu premoru. Vzbuja e so se vam primerjave našega načina življenja izza nekaj let in danes, primerjave med življenjem v tujih deželah in pri nas. Ne bi se hotel pretirano hvaliti, vendar sem iz številnih pogovorov z vami razbral skoraj samo hvalo in občudovanje. Marsikdo sploh ni mogel verjeti, da se je tudi življenje v njegovem rojstnem kraju tako spremenilo. Iz mnoge »zaplankane« vasi se je prerodil industrijski kraj, povsod toliko avtomobilov, kmetijskih strojev, veseli, nasmeljani ljudje, asfaltirane ceste, bogato založene trgovine; pogosto se zazdi, da kar vsak Slovenec zida hišo; zlasti okolice mest se ble e v novih strehah in zidovih; ljudje hite na delo ali z dela v tovarnah ali uradih, potem pa se ne vdajajo mirovanju —  aka jih še delo na poljih in vrtovih, pomoč sosedom in sorodnikom, dodatni zaslugek. Edina  koda pri tem je, kot ste ugotavljali: tudi tukaj te e čas tako hitro, vsakdo se  e izgovarja, ni časa, ni časa.

Marsikdo izmed vas se je lahko med obiskom domačega kraja prepričal v resničnost našega pisanja. V upravičenost naših trditvev, da razlik med bogatim, razvitim svetom, kamor je nekoč tako vleklo naše ljudi, in nek aj revno, nerazvito Slovenijo zdaj skoraj ni več.

Jože Prešeren

OH CET V LJUBLJANI

Po nekaj letih premora je bila letos 14. julija v Ljubljani spet velika turistično-folklorna prireditev, tokrat z naslovom »Ohcet v Ljubljani«. Letos je bila ljubljanska ohcet organizirana po prekmurskih običajih, poročilo pa se je 13 parov iz Jugoslavije ter iz nekaterih prijateljskih mest v Evropi. V svatovski povorki po ljubljanskih ulicah je sodelovalo prek 1700 narodnih noš, med njimi pet godb, tamburašev, citrašev in vrsta folklornih skupin iz domovine in tujine.

Poročni obred je potekal v veliki dvorani ljubljanskega magistrata. Najprej sta bila na vrsti slovenski par Marinka Šmalc in Franc Prelesnik iz Ribnice, za njima pa par iz Wiesbadna v ZRN, sledili so jim pomurski par, par iz Bratislave, slovenski par iz Celovca, par iz Švice, Beograda, Parme, Skopja, Leverkusna, avstrijski par iz Celovca in par iz Tbilisija v Sovjetski zvezi.

Popoldne se je nekaj tisoč gostov zbralo v prostorih Gospodarskega razstavišča, kjer je bilo svatovanje oziroma gostovanje po pomursko. Naslednji dan so mladoporočenci preživeli v Pomurju, kjer je bilo svatovanje še v Gornji Radgoni, za tem pa so se odpeljali na slovensko obalo.

»Ohcet v Ljubljani« je v celoti uspela, saj je v mestu privabila množico tujcev, o Ljubljani so pisali številni tuji listi in je poročala televizija. To pa je bil med drugim tudi namen ponovne oživitve »kmečke ohceti«. Vse kaže, da bo prihodnje leto »ohcet« po kraških običajih.

ŽIVLJENJSKA RAVEN SE KREPI

Slovenska skupščina je na zadnjem zasedanju pred poletnimi počitnicami sprejela tudi poročilo predsednika izvršnega sveta dr. Antona Vratuše o gospodarjenju v zdajšnjem in v prihodnjem srednjeročnem obdobju. Dr. Anton Vratuša je ugotovil, da še vedno dosegamo sorazmerno živahno gospodarsko rast in povečanje naložb. Krepi se osebna in družbena življenjska raven občanov. Razen na nekaterih manj razvitih območjih dosegamo polno zaposlenost in med območji postopoma odpravljamo razvojna neskladja.

V prihodnje, je poudaril dr. Anton Vratuša, bi morala Slovenija dati več denarja za ceste, za pridobivanje hrane, posodabljanje industrije, zidavo stanovanj, skrbeti za smotrno zaposlovanje, ustaviti brezbrizno zazidavo polj itd. SR Slovenija naj bi izboljšala tudi mednarodno sodelovanje s sosedi in neuvrženimi državami, ki naj bi izboljšalo neugodno zunanjetrgovinsko poslovanje in hkrati prispevalo k razvoju v svetu.

LETOS MANJ PŠENICE

Po podatkih zveznega statističnega zavoda je bil skupen letošnji pridelek pšenice v Jugoslaviji okrog 4,3 milijona ton, kar je za približno 19 odstot-

kov manj kot lani. Vzrok za to je predvsem v tem, da smo pšenice letos posejali manj, delno pa je zmanjšanje povzročila tudi suša v času zorenja in dež v času žetve.

KONGRES INTERSTENO

V kongresnem centru Sava v Beogradu je bil 33. svetovni kongres strojepisk, stenografov in birotehnikov »Intersteno«. Predstavniki 35 držav članic »Interstena« so se seznanili z izobraževalnim sistemom v teh državah, še zlasti pa s šolanjem strojepisk, stenografov in poliglotov. V Beogradu je bilo v tem času tudi svetovno tekmovanje strojepisk, mednarodno tekmovanje v stenografiji in tekmovanje stenografov poliglotov.

SPREMEMBE CARINSKEGA ZAKONA

Zbor republik in pokrajin skupščine SFR Jugoslavije je sprejel zakon o spremembah in dopolnitvah carinskega zakona, ki nekoliko spreminja določbe o sproščenosti plačevanja carine in načinu prodaje carinskega blaga. Ker je bilo v dosedANJI praksi precej nejasnosti glede »rabljenih predmetov gospodinjstva«, je odslej v zakonu izpuščena beseda »rabljeni«. Tudi v prihodnje bo ostala olajšava ob uvozu gospodinjanskega inventarja za »storitveno-obrtno dejavnost«, ta izraz pa je dopolnjen z izrazom »storitvene, obrtne in kmetijske dejavnosti ter dejavnosti, zasnovane na osebнем delu, ki jih določi zvezni izvršni svet«.

V praksi je bilo doslej tudi precej nejasnosti glede pojma »nujni gospodarski inventar«. Zato zdaj ta člen zakona kot gospodarski inventar opre-

»Ohcet v Ljubljani« je na ulice zvalila več deset tisoč Ljubljančanov in drugih gostov (foto: Mirko Kambič)

deljuje »le tiste predmete, ki jih povratnik nujno potrebuje za opravljanje ene izmed dejavnosti s samostojnim osebnim delom, s sredstvi, ki so last občanov, brez katerih ne bi mogel opravljati določene dejavnosti. Prevozna sredstva po tem zakonu veljajo kot osebni inventar, če se upravičenec ukvarja s prevozništvom kot edino dejavnostjo. Zvezni izvršni svet lahko predpiše zgornjo mejo oprostitve carine za predmete, ki so nujen gospodarski inventar«.

BREZ VIZ V 42 DRŽAV

Jugoslovani lahko potujemo brez vizumov v 42 držav, za vizume v 38 držav pa nam ni treba plačati takse. Jugoslavija je doslej sklenila sporazume o odpravi vizumov z naslednjimi državami: Alžirijo, Avstrijo, Bangladešom, Belgijo, Nizozemsko, Luksemburgom, Bolgarijo, ČSSR, Čilom, Francijo, Filipini, Indijo, Islandijo, Iranom, Irakom, Italijo, Irsko, Japonsko, Ciprom, Kostariko, Kubo, Madžarsko, Marokom, Malto, Monakom, ZR Nemčijo, Pakistanom, Poljsko, Portugalsko, Romunijo, San Marinom, Španijo, Švico, Liechtensteinom, Švedsko, Dansko, Finsko, Norveško, Tunisom, Turčijo, Veliko Britanijo in Severno Irsko.

Edini sosedni državi, v katere Jugoslovani ne moremo potovati brez viz, sta Grčija in Albanija.

SLOVENSKE ŠOLE V ITALIJI

Na slovenskih srednjih šolah v Italiji je letos maturiralo 128 dijakov v Trstu in Gorici. Slovensko šolstvo v tej državi je v nenehnem vzponu, kljub temu da lokalne oblasti vse prepočasi rešujejo gmotna in druga vprašanja. Razveseljivo je, da se je zanimanje za šole dvignilo tudi v tem šolskem letu.

50.000 DIPLOMANTOV

Po podatkih jugoslovanskega zveznega zavoda za statistiko je lani v Jugoslaviji diplomiralo 50.000 študentov, kar je za 3,7 odstotka več kot prejšnje leto. V Sloveniji je diplomiralo v tem času 5700 študentov. Med študijskimi smermi vodijo tehnične vede, za njimi pa so družbene vede in medicina.

SEMINAR SLOVENSKEGA JEZIKA IN KULTURE

V prvi polovici julija je bil na ljubljanski filozofski fakulteti tradicionalni poletni »seminar slovenskega jezika, literature in kulture«, ki je namenjen predvsem izpopolnjevanju tujih slavištov. Letos ga je obiskovalo 140 udeležencev iz raznih dežel Evrope in Amerike.

JUGOSLAVIJA IN SVET

NAFTNA KRIZA

Naftna kriza, ki že vrsto let pretresa svet, dobiva razsežnosti, ki vedno bolj posegajo v vsakdanje življenje ljudi. Ko so države proizvajalke in izvoznice nafte, organizirane v združenju OPEC začele pred leti verigo podražitev, je nekaj časa kazalo, da so to pač neprijetnosti, ki sicer lahko privedejo celo do nepriljubljenih podražitev bencina, gorilnega olja in drugih naftnih izdelkov ali do prav tako nepriljubljenih omejitev hitrosti na cestah itd, ki pa so vendarlečasne, predvsem pa samo bolj ali manj neprijetna motnja v sicer trdnih in nespremenljivih življenjskih navadah in tokovih razvitega sveta.

Toda po zadnjih letošnjih poletnih podražitvah nafte se tudi v deželah, ki so bile doslej razmeroma manj prizadete — med njimi je na primer tudi Jugoslavija — vse bolj prebija na površje zelo daljnosežna misel ali vsaj vprašanje: ali naftna kriza morda v resnici ne posega veliko globlje v življenske navade in tokove, kot se to zdi v prvem trenutku? Ali ni avtomobil kot simbol modernega življenja v razvitem svetu in hkrati tudi kot simbol obilja, v zatonu? Ali bo zdržal in preživel krizo, ki jo po eni strani pogloblja vedno večje pomanjkanje nafte, po drugi strani pa njena vedno večja cena? In če avtomobil te krize ne zdrži ali če v njej izgubi tudi samo del svoje sedanje uporabnosti in pomena — kako velikanske posledice bo to imelo za tempo, način in navade sedanjega življenja v razvitem svetu?!

Pri vsem tem pa je avtomobil seveda samo manjši del posledic naftne krize. Nafta je ena najpomembnejših surovin za kemično industrijo in dolgo vrsto kemičnih izdelkov; vsaka njena podražitev potegne za sabo podražitev množice izdelkov od plastičnih mas, do tekstila in podobno. Ta kača vleče za sabo podražitve na praktično vseh drugih področjih, vse skupaj pa povzroča nezaustavljiv val inflacije.

Vse to dogajanje močno občuti ves svet, dasi ne vsi njegovi deli enako. Zahodni del razvitega sveta (ZDA, zahodna Evropa, Japonska) se otepa s pomanjkanjem nafte, varčevanjem, podražitvami in inflacijo, vendar vse to delno pokriva s tem, da neprestano draži lastne industrijske izdelke, s katerimi zalaga ves ostali svet. Na ta način vsaj za zdaj in vsaj delno nadomešča škodo, ki jo trpi zaradi pomanjkanja in podražitev nafte (včasih kuje iz tega celo dobiček), čeprav se ne more povsem izogniti mnogim neprijetnostim.

Vzhodni del razvitega sveta (Sovjetska zveza in vzhodnoevropske socialistične države) je v slabšem položaju. Z nafto se sicer v glavnem preskrbuje sam (iz Sovjetske zveze), toda v črpanje zadostnih količin nafte mora vlagati izredno velike vsote denarja, kar hudo obremenjuje gospodarski razvoj, poleg tega pa trpi vedno večje izgube, ker se draži industrijska oprema, izdelki, tehnologija — kar vse v velikih količinah uvaža z Zahoda.

V najslabšem položaju so dežele v razvoju, ki so že tako tudi najrevnejše — zlasti seveda tiste, ki same nimajo nafte. Njim se neprestano draži nafta, ki jo morajo uvažati, obenem pa se dražijo tudi industrijski izdelki, ki jih morajo prav tako uvažati, njihovo edino izvozno blago — kmetijski pridelki — pa ostaja na istih ali nižjih cenah.

Svet se torej vrti v nekakšnem naftnem začaranem krogu, v katerem imajo celo bogati precej skrbi, revnejši pa postajajo skoraj vidno iz dneva v dan revnejši. Izhoda iz vsega tega pa za zdaj ni videti in ga tudi ni pričakovati, vse dokler ljudje ne bodo odkrili nove energije, ki bo lahko učinkovito in trajno zamenjala nafto. Za zdaj kljub številnim raziskavam, prizadevanjem in nekaterim obetom rešitve še ni niti v dohledni prihodnosti. »Naftni vek« človeštva se začneja iztekati preden so vidni obrisi nove energetske dobe; ta proces je celo za najbogatejše neprijeten, za vse ostale pa boleč, kajti vse, kar danes počiva na nafti — in tega je zelo veliko — je tudi na kocki.

Po dveh letih gradnje so v ČRNEČAH pri Dravogradu odprli novi dom starostnikov koroške regije. Vrvico je ob slavnostni otvoritvi prerezal 102-letni Valentin Smovnik, najstarejši varovanec novega doma. V njem bo prva prostor za 146 oskrbovancev, popolna zmogljivost doma pa bo kasneje 158 postelj. Zavod ima 42 enoposteljnih, 18 dvoposteljnih in 34 štiri-posteljnih sob za intenzivno nego oskrbovancev. Vsaka soba ima svojo kopalnico in stranišče, v vsakem nadstropju pa je posebna čajna kuhinja. Sestavni del doma je tudi jedilnica, ki je sočasno večnamenski prostor za najrazličnejše prireditve.

Krajevna skupnost DEKANI je slavila 500-letnico obstoja vasi, 110-letnico čitalnice in prosvetnega društva Jadran, 70-letnico obstoja gasilskega društva in 40-letnico nogometnega kluba Jadran. Dekani, čigar prebivalci so v zgodovini nenehno bili boj za ohranjanje slovenske besede, sodijo danes med najbolj urejene vasi. Prebivalci tega dela slovenske Istre ne poznajo težav z vodo in elektriko, pač pa vse svoje sile usmerjajo v to, da bi čim bolj dvignili svojo življenjsko raven.

Skupina strokovnjakov inštituta za razvoj in raziskave pri Tomosu v KOPRU je pod vodstvom Erika Mihevc izdelala nov motor — za motor. Izvirnost pri njem je vgraditev dvotaktnega motorja, ki omogoča modulno graditev dvo- ali večvaljnih motorjev. To omogoča izum sestavljene motorne gredi, ki daje večjo vzdržljivost in tehnološko poenostavlja proizvodnjo. Računajo, da bodo novi motorji zagledali luč sveta že prihodnje leto.

V neposredni bližini KRANJA, v ČIRČAH, so pri sedanji mlekarji, zgrajeni leta 1939, vzdali temeljni kamen za novo sirarno, ki sodi v srednjeročni načrt razvoja Slovenije. Nova kranjska sirarna, ki naj bi že čez eno leto pričela s poskusno proizvodnjo, je ena največjih kmetijskih investicij na Slovenskem. Projekt so izdelali v kranjskem mlekarskem šolskem centru ob sodelovanju znanstvenih ustanov. Sirarna bo lahko v eni izmeni predelala v sire 60.000 litrov mleka, v druge izdelke pa 10.000 litrov mleka in sirotke. Poltrdi siri trapist, gauda in tilzit bodo glavni izdelki, leta 1982, ko bo delala sirarna s polno zmogljivostjo, pa bo lahko predelala 25 mi-

lijonov litrov mleka letno v 2200 ton sirov.

Tovarna Iskra v KRANJU se je dogovorila z občinsko skupščino v Murski Soboti za skupno vlaganje v izgradnjo tovarne električnega ročnega orodja. Odprli naj bi jo ob koncu prihodnjega leta. Gre za gradnjo proizvodnih prostorov po hitrem postopku, tako kot je bila zgrajena tudi tovarna telekomunikacij na Laborah. V novi tovarni bodo zaposlili skraja nekaj več kot sto delavcev, na koncu pa okrog 350. Vrednost proizvodnje je za sedaj ocenjena na več kot 300 milijonov dinarjev letno. Ker gre za tehnološko zelo zahtevno proizvodnjo, so posvetili veliko pozornost kadrovanju strokovnjakov. Tovarna bo namreč zaposlovala ob redni proizvodnji okrog 100 delavcev z visoko in srednjo kvalifikacijo strojne, elektrotehniške in kemijske smeri in seveda tudi ekonomiste.

V Pomurju je po vojni nastalo več umetnih jezer — Bukovniško, Blaguško, Negovsko... LEDAVSKO JEZERO pa se je napolnilo v letošnjih mesecih. Dodobra je spremenilo podobo gornjega Poledavja, jezero in njegova okolica pa sta postala izredno privlačna, da bi ju bilo mogoče izkoristiti tudi v druge in ne le vodnogospodarske namene. Ledavsko jezero meri 135 hektarjev; v njem bo vedno najmanj 500.000 kubičnih metrov vode, in je prva akumulacija, s katero uravnavajo Ledavo vse do njenega izliva v Muro. Urejeno je sicer zaenkrat v vodnogospodarske namene, ponujajo pa se tudi njegove rekreacijske in turistične možnosti. »Najprej želimo ohraniti okolje, kakršno je,« pravi Eko Perhavec, občinski mož v Murski Soboti. »Najprej bomo izdelali urbanišni red, s katerim bomo določili, kako bomo razvijali krajino, kje uredili kopališča, priveze za čolne, pomoče, prostore za kampiranje, vikende, sprehajalne poti...« Načrtov in tudi volje ne manjka. Ker ureditev jezerske okolice ne terja preveč denarja, tudi obeti o novem privlačnem rekreacijsko-turističnem središču na Goričkem niso pretirani.

V LJUBLJANI je že tretji mesec v prostorih Etnografskega muzeja razstava lesne obrti na Slovenskem. Razstava je plod večletnega raziskovalnega in zbirateljskega dela, saj so na njej razstavljeni predmeti, ki jih muzej hrani že nekaj let, pa tudi tisti, ki so jih zbrali prav ob pripravljanju te razstave. Marsikaterga od predmetov sodobni obrtniki ne izdelujejo več, zato je sprehod po razstavi izredno zanimiv.

V Čopovi ulici v LJUBLJANI so iz starega in ničak ugledega bifeja Pošta naredili prav prijetno pivnico, ki meri 37 kvadratnih metrov in ima mize s stoli — za tople dni — tudi

zunaj. Po načrtih arhitekta Milana Pogachnika je pivnico lepo opremil mizar Anton Zalokar, hotel Slon pa je vanjo vložil potrebni denar. V Slončku, tako je ime pivnici, ki je vsak dan poln, točijo vsakršne pijače, posebnost pa sta unionsko pivo in slovite — kuhane pa pečene — preste iz Vodic. In še ena posebnost — Slonček je odprt tudi ob nedeljskih dopoldnevih, kar je za Ljubljano dokajšnja redkost.

Na največjem mejnem prehodu Sloveniji, v Šentilju pri MARIBORU je v prvi polovici letošnjega leta prišlo v državo blizu 900.000 potnikov, v obe smeri pa je avstrijsko-jugoslovansko mejo v tem času prestopilo 3.900.000 potnikov, kar je za pol milijona več kot minulo leto.

Kolektiv zavoda za časopisno in radijsko dejavnost v MURSKI SOBOTI praznuje letos dva pomembna jubileja: pred tridesetimi leti je v Murski Soboti izšla prva številka Ljudskega glasa, predhodnika današnjega tednika Vestnik, pred dvajsetimi leti pa so tamkaj ustanovili lokalno radijsko postajo.

Delovna organizacija Krka v NOVEM MESTU je v minulem letu povečala izvoz v primerjavi z letom 1977 kar za 24 odstotkov. Povečanje so dosegli predvsem z večjim izvozom na tržišča razvitih prekomorskih dežel, predvsem v ZDA in na Japonsko. Leta 1976 je Krka dobila dovoljenje za izvoz antibiotikov v ZDA in odtlej njen izvoz na ameriško tržišče skokovito narašča. In še zanimiv podatek: kot industrija, ki je močno vezana na uvoz surovin in proizvodov, je Krka kot edina farmacevtska tovarna v Jugoslaviji uspeła kriti uvoz z izvozom.

V ORMOŽU so arheologi izkopali znamenite keltske peči, bogato kulturno dediščino arheološke keramike. Ormoške najdbe so razkrili v zemlji ob hotelu, kjer so začeli postavljati nov hotelski prizidek. Arheologi ptujskega pokrajinskega muzeja so izkopali tri lončene peči iz drugega stoletja našeга štetja, ki so lepo ohranjene, medtem ko sta dve keramični peči iz iste dobe precej razdrobljeni. Med izkopanimi najdbami so tudi kamnite sekire. Hotel je sklenil, da najdene peči postavi v novem delu hotelskega objekta kot spomin na keltsko kulturo.

Na zadnjem občnem zboru članov turističnega društva PLANINA pri Sevnici ni šlo samo za obračun minulega dela, marveč prav tako za sprejem delovnega načrta v letošnjem letu. Ni naključje, če so na prvo mesto postavili pomoč pri asfaltiranju ceste na grad in pri izgradnji trimske steze. Društvo se namreč zaveda, da je grad osrednja turistična točka kraja, ki jo je treba vzdrževati in negovati. Zato tudi turističnim delavcem ni vseeno, kako dela bife na gradu, kako je z

ureditvijo vseh gostinskih prostorov in strežbo. Odločili so se tudi za več prireditvev in bo osrednja bržkone gozdarski bal. Nadalje jih čaka izdaja turističnega znaka kraja in prav tako razglednic.

Moški pevski zbor iz **PODGORE** pri Novi Gorici je bil znan že pred vojno. Po priključitvi je še nekaj časa deloval, potem pa je zamrl do nedavne, ko je pod vodstvom pevovodje Marjana Cigliča, domačina iz Števerjana, ponovno zaživel. Doslej je uspešno sodeloval na več prireditvah, na reviji Primorska poje, reviji gorenjskih zborov v Žireh, lani pa je nastopal v Stični na Dolenjskem in v Komnu na proslavi ob obletnici priključitve Primorske k Jugoslaviji. Zbor tvorijo v glavnem starejši domačini, saj mladine v Podgori ni veliko.

Delavsko prosvetno društvo Svoboda iz **PREDOSELJ** pri Kranju praznuje letos 70-letnico svojega obstoja. Razen prizadavne dramske skupine deluje v društvu še folklorna, ki pleše stare gorenjske plese, imajo pa tudi upokojenski pevski zbor. Lani so v svoj dom napeljali centralno kurjavo, letos pa urejajo klubski prostor. Jubilej so proslavili z uprizoritvijo Finžgarjeve Razvaline življenja.

Sredi jeseni bodo v industrijski coni v **PTUJU** izročili svojemu namenu novo tovarno — **TOZD Elektrokovinar** Ptuj. V njej bodo izdelovali cisterne in naprave za mehčanje vode pri centralnem ogrevanju. Predvidevajo, da bo tu dobilo delo poleg tistih, ki so v Elektrokovinarju že zaposleni, še 40 delavcev, nekaj med njimi bo tudi

zdomcev. Na območju Ptuja je zadnje čase pognalo iz zemlje precej novih objektov, med njimi nova tovarna v Dolanah v Halozah, tovarna sodov, mešalnica krmil, v gradnji pa je tovarna brezalkoholnih pijač.

V Loški dolini je vas **SODRAŽICA**, ki je med drugo svetovno vojno doživela trideset strahovitih bombardiranj, vas, v kateri so se včasih kmetje v glavnem ukvarjali z živinorejo in izdelovanjem suhe robe, vas, ki je v zadnjem času precej napredovala, saj so danes tu obrati Inlesa, Donita in Pletenine. Toda Sodražica je znana še po nečem: po gostilni pri Kaprolu. V njej niso znane le specialitete domače kuhinje, ampak tudi rezbarije v lesu domačega umetnika Franca Koširja iz sosednje vasi Jelovec. Košir je v lesu upodobil prizore iz Prešernovih pesmi.

V **TREBNJEM** na Dolenjskem načrtujejo v srednjeročnem občinskem programu, da bo do leta 1980 zgrajen hotel, gradnjo kulturnega doma bo pomagal uresničiti samoprispevek, enako šolo s telovadnico, mladinska delovna akcija pa bo nadaljevala z gradnjo vodovala in okoliških cest.

V tovarni gospodinjske opreme Gorenje v **VELENJU** so za jugoslovansko tržišče naredili nov izdelek s področja elektrotehnike. To je glasbeni center, ki ima tri dele: radijski sprejemnik, gramofon in kasetofon. Nov izdelek je še eden izmed oblikovno zelo lepih izdelkov, ki jih je Gorenje zadnje čase ponudilo tržišču. Čeprav je plod sodelovanja s podjetjem Goran-je-Körting iz Grassaua v ZR Nemčiji, je v izdelek vloženega veliko domačega dela in znanja.

OSEBNO STI

Profesor, literarni zgodovinar in pisatelj **ANTON SLODNJAK**, rojen pred osmimi desetletji v Bodkovcih v Slovenskih goricah, slavi letos častiljiv življenjski jubilej. Več kot pol stoletja bogatijo rezultati njegovega raziskovalnega dela slovensko literarno-zgodovinsko misel. Spisal je kopico pomembnih knjig — med njimi že na začetku svoje raziskovalne poti *Pregled slovenskega slovstva* —, bil pa je tudi do svoje upokojitve redni profesor za slovensko književnost na ljubljanski univerzi. Raziskoval je tudi Prešernovo delo; rezultati njegovih raziskav so zajeti v več knjigah komentiranih izdaj pesmi Franceta Prešerna, spisal pa je tudi roman o Prešernu z naslovom *Neiztrohnjeno srce*. Temu delu, ki je spričo velikega zanimanja zanj doživljalo ponatise, je akademik prof. dr. Anton Slodnjak dodal kasneje še roman o Levstiku z naslovom *Pogine naj*, pes in o Ivanu Cankarju z naslovom *Tujec*.

Znani slovenski skladatelj, dirigent in glasbeni pedagog **RADOVAN GOBEC** slavi letos svojo sedemdesetletnico. Ob tej priložnosti ga je predsednik Tito odlikoval z redom bratstva in enotnosti z zlatim vencem. Radovan Gobec je znan kot tvorec številnih pesmi in tudi operet, vodil je tudi akademski pevski zbor ljubljanskih študentov, vrsto let pa je dirigent Partizanskega pevskega zbora v Ljubljani, ki je letos slavil 30 let svojega obstoja.

OTO VRHOVNIK, 29-letni solist saksofonist klasike, doma iz Dravograda, se je odzval vabilu na šesti svetovni kongres saksofonistov klasike v Chicagu. Kot edini predstavnik Jugoslavije s to glasbeno izobrazbo je nastopil v koncertu Guya Lacoura. Vrhovnik se je šolal na glasbeni akademiji v Gradcu, diplomiral je na glasbeni akademiji v Parizu in tamkaj tudi opravil svoj magistririj. V jesenskih mesecih bo koncertiral po Avstriji, potem pa bo v Gradcu začel poučevati predmet svojega glasbila.

ALOJZIJA JELIČ iz Lukovca pri Štanjelu ni dočakala svojega 104. rojstnega dne. Najstarejši Slovenki je nenadna in kratkotrajna bolezen pretrgala dolgo življenjsko nit, a se je do zadnjega zanimala za vse okrog sebe. Imela je štiri otroke, vdova pa je bila 68 let.

Pivnica Slonček v Ljubljani (foto: H. Durmišević)

MAJOLKA BOD' POZDRAVLJENA

VINSKO-TURISTIČNE POTI PO SLOVENSKEM

*Sloven'c Slovenca vabi:
Če se ti pit ne gabi,
le pridi v gor'co k nam,
smo dobre volje tam.*

V Sloveniji poznamo turizem na sploh. Tega potem še podrobno opredelujemo — seveda povsem neuradno in le nekako ustno izročilo — kot obmorski turizem, planinski, zdraviliški, nedeljski, vikendski, zimski, poletni, kmečki, po dobrem in koristnem vzoru severnih sosedov pa smo pričeli že krepko razmišljati tudi o tako imenovanem vinskem turizmu in smo tudi že nekaj storili na tem področju.

Gre za vinske ceste. Tako namreč rečejo prav posebnim, seveda izrazito vinogradniškim, področjem svoje dežele Avstrijci in Nemci. V vinorodnih nemških in avstrijskih pokrajinah so namreč od vasi do vasi, od zaselka do zaselka, od gostilne do gostilne, od zasebne kmetije, ki prideluje tudi vino, do naslednje enake kmetije speljane poti, ki jim rečejo — vinske. Vinske ceste. Že ob vstopu nanje opozarjajo okusne napisne table, da ste na prav posebnem turističnem ozemlju, hkrati pa zagotovilo, da boste vzdolž te ceste enako dobro, prijazno in poceni postreženi na sleherni domačiji, v sleherni gostilni.

Mi smo se na Slovenskem odločili za vinsko-turistične poti, se pravi, da smo le delno prevzeli izrazoslovje po sosedih, ki jim je tovrstni turizem že večdesetletna tradicija. Zakaj le delno? Ker ne bi radi, tako kot je v navadi v dolini Rena in na avstrijskem Štajerskem, da bi v gosté vabili zgolj z vinom, marveč hočemo ponudbo obogatiti.

Najmočnejši je na tovrstnem turističnem področju slovenski severovzhod.

TAM GORI ZA HRAMOM EN TRSEK STOJI, JE Z GROZDJEM OBLOŽEN, DA KOMAJ DRŽI...

Na letališču v Mariboru se je porodila ideja, da bi vinsko potovanje po gostoljubni in vinorodni štajerski deželi popestrili in poplemenitili. Idejni oče in vsevedež prve vinske poti na tem koncu Slovenije je direktor mariborskega letališča Janez Jerman. Pravim — prve vinske poti, ki se uradno imenuje turistična pot št. 1 V GORICE, kajti v nastajanju je še — sedemnajst variant!

Torej — V GORICE. Prične se turistično-vinska pot pri izstopu iz letala v Slivnici pri Mariboru (seveda lahko tudi v mestu Mariboru), lahko pa se prične tudi v Ormožu in pelje potem skozi vse kraje, ki sodijo nanjo.

»Ne gre zgolj za vino,« pravi Janez Jerman, »gre predvsem za spoznavanje pokrajine, njenih kulturnozgodovinskih posebnosti in spomenikov, za spoznavanje ljudi na tem področju, ljudskih jedi, stikov s kmeti, ljudskimi obrtniki, ki jih je čedalje manj in so vedno bolj dragoceni...«

Pokrajina med kraji, ki ležijo ob poti, je izredno slikovita in pestra z menjajočimi se kulturami, kar je tipično za ta predel in je nedvomno prav posebno doživetje za slehernega turistu.

PTUJ sodi k tej poti, zanj pa že vemo, da ima znamenite kulturnozgodovinske spomenike, bogate muzejske zbirke. Ni še dolgo tega, ko so v njem odprli termalno kopališče, ki pomaga odpravljati vsakršne zdravstvene nadloge, kmalu pa bodo nove toplice tudi razširili in povečali gostinske zmogljivosti. Na Ptuj je ob znamenitem gradu, ki domuje na hribu nad mestom, tudi vinski muzej, ki ob ogledu vključuje tudi pokušino vin, prikazuje pa — zelo izčrpno — razvoj vinogradništva in vinarstva skozi dva tisoč let na tem področju.

Potem bo »turističnovinski« gost videl Ptujsko goro z znamenito gotško cerkvijo iz XV. stoletja, grad Borl, ki ima tudi bazen za ogrevano vodo, povzpel se bo lahko na 412 metrov visok Vrbanjšek in se podal na Švabovo, kjer so vse možnosti za krasen piknik in individualno peko mesnih dobrot.

Pot pelje dalje v ORMOŽ, kjer je sodobno zgrajena vinska klet, v kateri

je bilo doslej že mnogo prav prijetnih pokušin. V novem ormoškem hotelu s 60 posteljami je moč udobno prespati, zvečer obiskati avtomatsko kegljišče, v kletnih prostorih, kjer je 60 stolov, pa poskusiti vsa vina, ki jih na tem področju štejejo za najimenitnejša.

Pa smo že v Mihalovcih, ob poti, ki se vzpenja na Jeruzalem, in kjer so hiše kmetovalcev, ki se že ukvarjajo s kmečkim turizmom, kar pomeni, da gostu postrežejo z mesom iz tünke in kakovostnimi vini iz svojih vinogradov. Pa JERUZALEM, naselje, ki je raztreseno po obronkih vinorodnih Slovenskih goric s prelepim razgledom na okoliške griče... Gostu bodo tukaj postregli s toplimi jedmi, v klasični vinski kleti mu bodo v kupico natočili čistega vinca, na širnih travnikih bo lahko uresničil željo po prijetnem pikniku, kmet Slavinec pa je pripravljen pričarati mestnemu človeku vso idiliko zdravih podeželskih obrokov in prijetnega počutja v svojem domu.

ŽELEZNE DVERI z lepo klasično kletjo so naslednja postaja; od tod pelje pot v LJUTOMER, ki je znan po odličnem vinu in stoletni tradiciji v konjskem športu. Ko se bo gost v tem kraju naveličal pokušin izbranih vin, se bo lahko po cesti, ki vijuga po gričih med vinogradi, z zgovornimi klopotci seveda, odpravil v bližnje Banovce, kjer je termalno kopališče, pa k Blaguškemu jezeru, ki je radodarno z ribami, prelepo naravo — in pomirjačo tišino.

In že smo v Radencih, ki jih bržkone ni potrebno še posebej predstavljati, čeravno sodijo v turistično-vinsko pot. Če se odločimo za bivanje v njih vsaj za tri tedne, utegnemo krepko shujšati, če se tehtnica pod nami nevarno vdira, sicer pa nam bodo tamkajšnji zdravniški-specialisti svetovali, kako je prav živeti zdravo in se varovati »atentatov na telo«. V Bližini Radencev je Kapela, kraj s prelepim razgledom na Pomurje in okoliške vinograde in z nekaj prijetnimi gostišči, nekaj kilometrov od Radencev pa je Gornja Radgona. Znana je zavoljo baročnega gradu, je izhodišče za izlete k Negovskemu in Blaguškemu jezeru, v njej bo v kratkem urejena klet, namenjena pokušini šampanjcev, a tudi sicer je v že obstoječih kletih moč poskusiti izbrana vina, ki so doma na tem koncu slovenske domovine. Prav bo, če smo sklenili hoditi po turistični poti št. 1 na

Ob trgatvi

Vse grozdje ne gre v vino ... (foto: Janez Zrnc)

Slovenskem, da obiščemo še Janžev vrh s klasično kletjo (v njegovi bližini so ustrezna prizorišča za piknike), Gradišče v Slovenskih goricah, kjer je sicer krasen razgled na okoliške kraje, a gostinstvo šepa, da so rekli patri iz bližnjega samostana, da so pripravljeni občasnih obiskovalcev.

In Lenart, tudi v Slovenskih goricah, sodi na seznam turistične poti, imenovane V gorice; tisti Lenart, ki ima v svoji bližini več jezer s krapci in tudi prelepimi belimi lokvanji, prijetno gostišče z nazivom Črni les in nekaj znamenitih starih cerkvá. Pa Koreno bo prav obiskati, ker leži na hribu, s katerega je prelep razgled na Dravsko polje, potem pa smo v Mariboru, ki šteje kot nekakšen zaključek vinsko-turistične poti.

VISOKE SO GORICE IN ŽLAHTNE SO TRTICE ...

Turističnovinskih poti po slovenskem severovzhodu je načrtovanih — osemnajst. Pot št. 2 pelje čez Kozjansko v Kumrovec, vključuje obisk Atomskih toplic v Podčetrtku in bo, ko bo dokončana, štela 120 kilometrov. Inicijativnemu odboru predseduje direktor delovne organizacije Atomskih toplic Bojan Albreht, predvidena trasa pa bo peljala tudi v Olimje (najstarejša slovenska lekarna), Virštajn (krasno pitno vino je tod doma), Lesično, Pilštajn (Čez Pilštajn voda teče, poje ljudska pesem), Kozje, Podsredo, Trebče, Bistrice ob Sotli, Bizelj-sko, Klanjec in v Kumrovec.

Pot št. 3 je Pot 14. divizije, pot št. 4 vijuga po Logarski dolini in vključuje tudi obisk pri svetovno znanem slikarju Jožetu Horvatu-Jakiju, ki živi in ustvarja v Nazarjah, pot št. 5 pelje na Koroško, ko prehodi Pohorje in preseneti potnika z obiskom v ateljeju danes že po vsem svetu slovitiga slovenjegraškega slikarja Jožeta Tisnikarja in slikarja iz Mute Antona Repnika.

Pot št. 6 seznanja potnike z Medjimurjem in Pomurjem in jim — kot poslastico — omogoči tudi ogled Hlebin, vasi, v kateri se je rodila jugoslovanska naivna slikarska umetnost. Saj poznate, kajne, imena Ivana Generaliča, Rabuzina, Kovačiča ...

Naslednje turistične variante vključujejo obiske gradov in cerkva, zdravilišč na Slovenskem, vsakršnih elektrarn (tudi jedrske v Krškem), raču-

najo s »prijatelji zračnih višin« in občudovalci slovenske dežele... Gozdov in divjadi...

**TRTICA MILA,
JAZ TE ČASTIM,
DRAGA MI BILA,
DOKLER ŽIVIM...**

Za najstarejšo turističnovinsko cesto štejejo pri nas briško, čeravno še vedno ne živi tako, kot bi bilo prav. Vije se od Gonjačev, prek Kojškega, Cero-vega, se spusti v Vipolže in se potem spet dvigne do Medane in Dobrovega in obstane v Nebnem. Njen idejni oče je inž. Zvonimir Simčič, ni pa s »svojim detetom« povsem zadovoljen, kajti na cesti je zgolj vina dovolj na voljo, vsega drugega pa še vedno nič. Brici se, tako pravijo, težko ločujejo od tradicije in le stežka ponujajo številnejšim gostom izdelke svojih rok.

Nekam gostoljubnejši so Kraševci. Njihovo vinsko cesto so odprli lanske 9. september, ko so v Dutovljah obhajali vsakoletni praznik pršuta in terana, potem pa so se domenili z nekaterimi družbenimi in zasebnimi gostišči, da bodo vinsko tradicijo poskusili prodati gostom... V kozarcu čistega terana in gostega merlota...

Pri Filipčičevi Marici v Šmarju pri Sežani ponudijo lačnemu gostu njoke, joto, pašto in mineštro, za žejo pa seveda teran, a tudi druga slovenska

vina. V tomajski gostilni pri Nerini boste postreženi s kruhovimi svaljki, pri Radotu v Križu s kraško ploščo, pri Zorotu v Štanjelu z domačo klobaso, gostilna Ukmar v Dutovljah pa ima razen jote tudi jabolčni zavitek.

Kakovostno in najkompletnejšo ponudbo posreduje Tavčarjeva Albina v Dutovljah. Od minulega septembra, ko visi nad njeno gostilno izvesek z grozdom in trtnim listom, ki ponazarjata simboliko kraške vinske ceste, je v hiši na voljo ob njokih, pršutu, pašti in mineštri še nekaj okusnih jedi. Tudi zrezki so seveda vmes, za žejo in dobrovoljnost pa točijo predvsem domač teran, potem pa še merlot in tudi briško rebulo. In zagotavljajo, da zmorejo brez večjih težav postreči s hrano tudi več desetnam gostov.

O vinski cesti razmišljajo tudi okrog Mokronoga, Šentruperta, Mirne... Ampak imajo tudi tamkaj težave; ker je premalo asfaltnih cest, premalo sodov s pristnim cvičkom, pa v napoto je zakon, ki je zaščitil vino v steklenicah. Vinska cesta naj bi se vila od Homa do Tržiča, pa čez Malkovec in Debenec h Gradišću.

**TA VINČEK BO ZA RAJŽO,
NAM, FANTOM,
ZA KORAJŽO...**

... pa za korajžo še na drugih slovenskih tleh. Na Bizeljskem — na

primer — razmišljajo, ali bi 17 kilometrov dolgo pot od Bizeljskega prek Pišec in Sromelj do Gornje Pohance, pa od Zdol čez Krško, Veliki trn, Rakko, Bučko, Malkovec in Tržišče do Trebnjega šteli za svojo vinsko cesto. Pa še za cvičkovo veselo pot naj bi šlo, od Mokric proti Cirkniku, Cerini, Piroškemu vrhu in Gadovi peči...

Pa v Beli krajini razmišljajo, kako bi svojo žametno črtno ponudili gostom na kar najmanj običajen način. Tamkajšnji vinogradniki razmišljajo tudi o dveh smereh vinske poti: od Jugorij, Štrekljevca do Črešnjevca in Semiča, Gradaca in Metlike gre pot, pa po novi Partizanski magistrali mimo Dolenjskih toplic in Črmošnjic.

Težave slovenskih vinskih cest izzvenevajo najprej v pomanjkanju ustrezne, se pravi dobrohotnega odnosa do njihovega obstoja. Bodočnost bi si naj pisale v višjem številu kmečkih domačij, ki so pripravljene ukvarjati se s turizmom.

Storiti pa bo treba tudi mnogo več kot doslej za propagando, organizacijo; s prospekti krajev in jedil približati deželo ponudnikom, ki bi se radi uvrstili med odjemalce najkakovostnejših vin, ki rastejo na Slovenskem. Razširiti izbor jedi, ki so doma na posameznih koncih Slovenije. Skratka — določene slovenske predele še posebej ovrednotiti in jim pripisati dodatne turistične naloge...

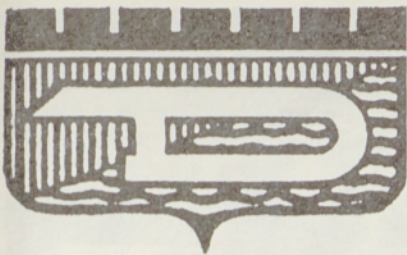
Jagoda Vigele

V polnilnici merlota v Vipavski kleti

SLOVENSKE VINSKE CESTE

Nas poznate? Dovolite, da se predstavimo. Sedež naše delovne organizacije je v Portorožu. Mesta vam ne bi predstavljali, saj je vsakomur dobro znano. Raztreseni smo vsepovsod, po vsej Sloveniji, naši TOZD namreč, predstavnike pa srečate tudi po drugih republikah.

V občini Piran imajo sedež štiri TOZD. Najmanjša TOZD je BLAGOVNI PROMET. Njena dejavnost je izvoz in uvoz, nabava, prodaja, marketing, torej skladišča, potniška mreža, transportna sredstva.

Čas svežega sadja je pred nami. Se vam kaj cedijo sline ob misli na rdeče češnje, sočna jabolka in hruške ter sladko grozdje? Del teh sadežev bomo dobili iz nasadov naše TOZD KMETIJSKA PROIZVODNJA, kjer si z melioracijo sečoveljske doline prizadevajo povečati svoje nasade in s tem tudi poslovni uspeh.

Ste že slišali za »solno žetev«? Ali si predstavljate okusno jed brez soli? Sol, to naravno bogastvo črpajo iz morja v TOZD SOLINE. Ker pa muhasto vreme iz leta v leto »zasoli« našo »žetev«, razmišljajo v tem TOZD o tovarni soli, kjer naj bi pridobivanje soli ne bilo odvisno od vremena. Upamo, da se bodo naši načrti uresničili tako, da bo naš Martin Krpan še dolgo tovoril sol iz naših solin.

Kako zelo se prileže požirek vročega,okusnega čaja ob času prehlada. Kako vabljiv je vonj dišeče črne kave v jutranjih urah. V TOZD ZAČIMBA dobite praktično pakirane različne vrste čaja, nam dobro znano kavo Barkaffe, različne mešanice začimb, dišave, pa tudi okusne ameriške lešnike, ki jih v Začimbi sprajijo in pošljejo na trg.

V občini Izola so tudi štiri TOZD: Riba, Delamaris, Argo in Živila. V TOZD RIBA si prizadevajo, da bi nam vse ribe in ribice ne odplavale na jug in v druga področja Jadranskega morja.

Uporabljajo različne metode ulova, da bi z več vrstami rib obogatili svojo ponudbo. Da imamo ribe na razpolago v vsakem času, poskrbijo v TOZD DELAMARIS, kjer industrijsko predelujejo ribe. Tako dobimo na trgu svežo in zmrznjeno ribo, konzerve drobne plave ribe, konzerve velike plave ribe, mešane konzerve rib z zelenjavo, slano ribo.

Pripravljajo tudi gotove jedi na bazi fižola, ki so šele začetek, saj bodo svoj program razširili s polpripravljenimi in pripravljenimi ribjimi jedmi. Gospodnje so verjetno opazile na policah v trgovinah novo ribjo juho. Poleg ribje juhe nudi TOZD ARGO tržišču še vrsto drugih izdelkov od ribje paštete, ribjega brodeteta, raznih koncentratov juh, hrane, instant napitkov, kave, kakava in limonad, do treh vrst ketchupu in začimb.

V TOZD ŽIVILA skušajo zadovoljiti nas zahtevne kupce v trgovinah v Sloveniji in izven nje.

Zapustimo obalo in se preselimo v notranjost Slovenije.

V Gradišču pri Kozini naletimo na znak HP-DROGA in na našo TOZD SUDEST. Tu vam nudijo prvovrstno naravno alkoholno pijačo brinjevec. Poleg destilacije brinjevca se v TOZD ukvarjajo še s predelavo zelišč za domači in tuji trg, ekstrakcijo zdravilnih zelišč. Pa ne pozabimo na instant polento, ki je sestavni del naših jedilnikov.

Na SV delu Slovenije v občini Ormož ima svoj sedež TOZD GOSAD. Njegova dejavnost je pestra: pakiranje sladkorja, citronske kisline, pakiranje in izvoz zdravilnih želišč, pakiranje in izvoz polžev, žab in gob. Svojo poslovno enoto imajo na Vrhniki »Jelka«. Vrhnika proizvaja klasične čaje, dobno znane instant napitke: Pupo, Maxi malt.

Poskušali smo vam na kratko predstaviti osnovne dejavnosti naše delovne organizacije. Marsikaj smo verjetno pozabili, ker nam je bil odmerjen le majhen prostor. Priložnost imate, vprašajte nas!

Poiskujete sestaviti jedilnik iz izdelkov HP — DROGA.

Ugotovite lahko, da ob vsakem obroku postrežete z izdelkom, ki nosi oznako HP — DROGA PORTOROŽ, pa naj bo to za zajtrk, malico, kosilo ali večerjo. Tudi pri slavnostnem kosilu ob aperitivu ne boste ostali v zadregi. Želimo vam dober tek.

Nas delavcev v delovni organizaciji HP — DROGA je 2261. Delamo v 10 TOZD in delovnih skupnostih skupnih služb.

Na različnih delovnih mestih se vsak po svoje trudi za naš boljši — JUTRI.

REK Elektrostrojna oprema

n. sol. o., Preloge, p. Velenje

SOZD Rudarsko
elektroenergetski
kombinat Velenje
DO ESO
Elektrostrojna oprema
n. sol. o., Preloge
p. Velenje
63320 Velenje

telefon: (063) 850 507
telex: 33617 yu rekv

Delovna organizacija REK Elektrostrojna oprema — 25 LET

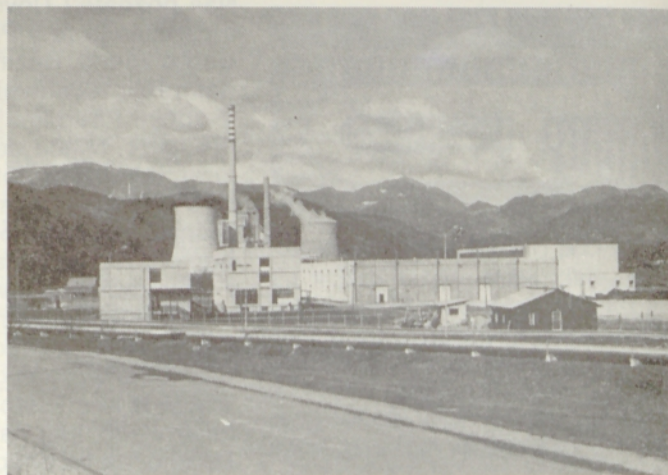
Več prihodka, zaposlenih in prostorov

Začetek dejavnosti Elektrostrojnih obratov v Velenju sega daleč nazaj in je tesno povezan z razvojem velenjskega rudnika lignita. V prvih desetletjih svojega obstoja je ESO skrbel predvsem za montažo in vzdrževanje vseh elektrostrojnih naprav v rudniku. Takratne delavnice so bile pod staro lakirnico, kopalnico ter v lesenih barakah na starem jašku, prvi namenski objekt pa je bil zgrajen leta 1952.

S prehodom jame na jekleno podporje in kasneje na mehaniziran transport je Elektrostrojni obrat prišel na izdelavo nove opreme. Razvoj in gradnja mesta sta vplivala na hiter razvoj instalaterske skupine za centralno kurjavo, daljinsko ogrevanje in vodovod ter skupine za elektroinstalacije z omrežji. Vse to je terjalo večje število delavcev, več prostora, boljše in sodobnejše stroje. Leta 1970 so zgradili novo proizvodno dvorano, leta 1976 pa so se že preselili v nove nadomestne prostore. Do danes so se ESO (Elektrostrojni obrati) usposobili za izdelavo stojk, stropnikov ter gumijastih in jeklenih verižnih transporterjev. Izdelujejo pretočne drobilce, vitle, konzolne stiskalnice in hidravlično jamsko podporje, poleg tega pa v celoti obvladajo remont in izdelavo elementov za hidravlična jamska podporja OMKT, OKP, Salzitter, KTV in Hemscheidt. Dejavnost ESO zajema tudi celotno izgradnjo investicijskih objektov, od projektiranja do usposodobitve vodstvenih kadrov za njihovo izkoriščanje, se pravi — inženiring. ESO izvaja tudi elektroinstalacije šibkega in jakega toka z omrežji in daljinskim krmiljenjem, vodovodne, toplovodne in toplozračne instalacije, krovsko-kleparska dela in najzahtevnejše remonte vseh vrst. Tudi takoimenovana težka obdelava že dolgo ni več ozko grlo njihovih obratov, saj zmorejo opraviti vsa tovrstna naročila. Skratka, pravijo v tovarni, v zadnjih nekaj letih so dosegli izreden napredek v vseh fazah tehnološkega procesa: od izdelave dokumentacije, tehnološke in operativne priprave dela, tehnične kontrole, proizvodnje ter montažo do raziskave trga, s sodobnimi metodami — računalništvo, radiografija — pa uspešno nastopajo tudi kot izvajalci inženiringa.

Posebno pomembno je bilo za ESO lansko leto, ker so nadaljevali z zastavljenimi načrti in krepili samoupravljanje, se uradno registrirali pri gospodarskem sodišču v Celju, pričeli z II. fazo izgradnje nadomestnih objektov skladno s srednjeročnim razvojnim programom in začeli z iskanjem novih.

Že nekaj let razmišljajo o novih potrebnih naložbah. V letu 1978 so pričeli graditi nadomestne objekte druge faze razvoja delovne organizacije, ki je opredeljen že v srednjeročnem razvojnem programu.

Gre za izgradnjo proizvodnih dvoran B in C z aneksom v skupni površini približno 4.500 kv. metrov, skupna predračunska vrednost te novogradnje pa je 47 milijonov dinarjev. Prostore, ki jih bodo pridobili, namenjajo vsem štirim temeljnim organizacijam združenega dela v tovarni, to so strojni obrati, elektro obrati, vodovodno toplovodni obrati in krovsko ključavničarski obrati. Z novimi prostori bo tudi učinkovitejša varnost pri delu, bolje bodo izkoriščali kapacitete in bolje tudi poslovali.

Kakšni so še letošnji načrti?

Načrtujejo 370 milijonov celotnega prihodka. Čisti dohodek namenjajo osebnim dohodkom, ostali denar pa bo šel za sklade in različne obveznosti. S tovarno avtomobilov iz Maribora in njenim obratom v Lenartu bodo pričeli proizvajati boilerje za vročevodne kotle, ki jih bodo potem pošiljali tovarni Magnohrom v Valjevu, pričeli pa so se tudi pogovarjati o povezovanju organizacij združenega dela v Sloveniji, ki izdelujejo hidravlično opremo.

Počasi, a vztrajno osvajajo proizvodnjo programa samokatnega hidravličnega podporja in so vzpostavili stike z angleško firmo Dowty Mining Equipment. Dogovarjajo se že o zadnjih nejasnostih in so tik pred podpisom pogodbe o dolgoročnem proizvodnem sodelovanju ter proizvodni kooperaciji hidravličnih krmilnih sistemov za samohodno hidravlično podporje.

Letos so se tudi prvič vključili v izvoz s pomembno številko. Pravijo, da nameravajo do konca leta izvoziti v celoti za poldrugi milijon nemških mark, prihodnje leto pa to številko še dvigniti.

In še načrti. Predvidevajo za leto 1980, da bodo vse temeljne organizacije združenega dela dosegle skupno okrog 500 milijonov dinarjev prihodka. Število zaposlenih v celotni organizaciji bi se naj povečalo nad 850 delavcev, površine proizvodnih prostorov pa bi naj bilo za 15.000 kvadratnih metrov. Z združenimi močmi in z vso resnostjo pa odgovornostjo ne bo težav pri uresničevanju zastavljenega.

SENTVID PRI STIČNI

PORTRETI SLOVENSКИH VASI

Šentvid pri Stični je starodavna vas v osrčju Dolenjske. V neposredni bližini je tudi Stiški samostan, od koder izhaja znameniti stiški rokopis in še veliko drugih pomembnih knjig saj je znano, da so bili menihi v prejšnjih stoletjih znani prepisovalci inkunabul. Potem je v bližini Muljava, kjer se je rodil prvi slovenski romanopisec Josip Jurčič. Osebe, kakršne so popisane v Desetem bratu, srečamo še danes v gostilni Oberščak in drugod po dolenjskih gostilnah.

Šentvid spada med tako imenovane prafare. Prvič se omenja leta 1136. Oglejski patriarh ga je podaril novoustanovljenemu samostanu v Stični in stiški menihi so po zgodovinskih izročilih tu celo bivali, ko so zidali samostan. Leta 1140 se omenja Oppidum St. Viti, ki je najbrž obsegal vzhodni del naselja, današnji Stari trg. Župna cerkev Sv. Vida je v jedru še romanska. Pozneje so cerkev tudi predelovali. Prezbitarij je iz poznega 10. stoletja ter kaže s svojo ornamentiko že klasicistični značaj. Tako pozidano cerkev je posvetil leta 1795 ljubljanski škof Mihael Brigido.

Za okolico Šentvida so značilne mnoge zgodovinske izkopenine. Na primer številne gomile vinetskih Ilirov z bogatimi podatki. Pri cerkvi Sv. Roka so odkrili prazgodovinsko naselje. V starem veku, tako domnevajo arheologi, je bila nekje v bližini rimska

postaja Acervo, to je pri gomilah, mimo katere je držala cesta Emona—Siscia. Šentvid se je že leta 1140 imenoval trg, ki je imel lasten pečat, sodstvo in letno tri sejme. Pozneje se je Šentvid podredil mestecu Višnja gora.

Šentvid so velikokrat napadli Turki. Zneane so letnice hudih opustošenj Šentvida in okoliških vasi 1471, 1528 in 1529. Turška nadloga je bila značilna za celo Slovenijo. Bila je tudi kuga in mnoge druge bolezni, ljudje pa so živeli in ostajali na tej zemlji. Tako imamo še danes ohranjene stare rodove kmečkih družin. Kraj pa je dobil novo moderno podobo. Prepreden je z asfaltnimi cestami. Zgrajenih je veliko novih hiš.

Posebnost Šentvida pa je tudi vse bolj razgibana industrija. Obrat Rašice in Zmaja, ki zaposluje precej delovne sile. Nove trgovine. Veliko obrtnikov. Znano je tudi strojno mizarstvo. V prostorih stare prenovljene Vidgejeve stavbe z velikim vrtom je sedaj zavod za revmatične in srčne rekonvalescente. Tu se zdravijo otroci srčni bolniki iz vseh koncev naše domovine. Zdaj je ta zdravstvena postaja, opremljena z velikim bazenom in posebnimi učilnicami in delavnicami.

V Šentvidu imajo tudi novo lepo šolo in Slavko Videnič, njen ravnatelj, pravi: Kljub temu, da smo uspeli z novo šolo, nam še zmeraj primanjkuje prostorov. Učenci prihajajo iz daljnih

zaselkov. Vozijo se z avtobusom in v bližnji prihodnosti bomo morali šolo razširiti.

Kot je bil nekoč v davnini Šentvid pri Stični slaven in pomemben kraj, tako postaja, pravzaprav je v zadnjih desetih letih postal, pomemben zaradi Tabora pevskih zborov, ki je bil letos že desetič in Peter Šoštarčič, organizacijski sekretar tabora, pravi: »Malo-kdo si je pred desetimi leti predstavljal, da bo iz skromnega začetka ob koncertu 25-letnice Slovenskega oktet-a, ki so ga proslavili prav tu, prišlo do takšne mogočne manifestacije slovenske zborovske pesmi. Koliko truda in dela, koliko poti, sestankov, razgovorov, razpravljanj, hude krvi, nerazumevanja, graj in pohval smo morali dati skozi. Glavno, pa se mi zdi, je predanost naših ljudi, občanov Šentvida, celotne grosupeljske občine in pa seveda pevcev, ki so nesebično pripravljali žrtvovati svoj prosti čas za uspeh te edinstvene prireditve.«

Ob letošnjem Desetem taboru amaterskih zborov je bilo v Šentvidu blizu dvajset tisoč obiskovalcev in naenkrat je prepevalo šesttisoč pevcev iz Slovenije in zamejstva. Ta mogočni, edinstveni pevski zbor, največji, ki je kdajkoli prepeval v naši deželi, je bil ponos in sreča, uveljavitev in zagotovilo, da je pesem neuničljiv vrec, duša naroda. Videli smo delavce in kmete; študente, dijake, inženirje in učitelje.

Letošnji tabor slovenske zborovske pesmi je bil posvečen partijskim jubilejem in spominu velikega ljubitelja slovenske pesmi Edvardu Kardelju. Velikega slavlja, ki je bil v resnici praznični dan, so se udeležili Sergej Kraigher, Marijan Brecelj, Lidija Šentjurc, Ivan Maček-Matija, Ladko Korošec in mnogi drugi. Nastopil je tudi svetovno znani basist Miroslav Čangalović.

Šentvid pri Stični povezuje v perspektivo novega časa sposobnost in zagnanost domačinov v delo, v nenehno delo, in to delo je obrodilo veliko sadov. Ne samo pesem. Tudi življenje samo je danes popolnoma drugačno. Dovolj je dela za pridne roke in tudi kmetje so se kakor drugod po Sloveniji modernizirali. Na poljih in travnikih vidimo traktorje, kombajne in to je utrip tega časa, ki ga živimo.

Šentvid pri Stični

Ladislav Lesar

KORENINE SO OSTALE TUKAJ

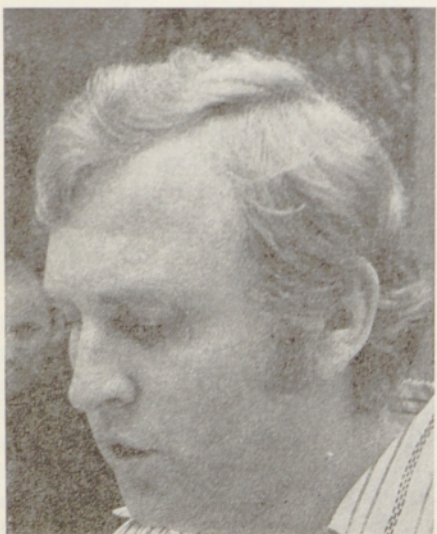
XXIV. IZSELJENSKI PIKNIK V ŠKOFJI LOKI

Predsednik Slovenske izseljenske matice Stane Kolman je poudaril pomen vse bogatejših vezi matične domovine s Slovenci v tujini

Mira Mihelič, književnica in prevajalka, je dejala, da so korenine rojakov na tujem ostale v stari domovini

Peter Krobe, predsednik Slovenskega kluba Triglav v Sydneyu, je govoril tudi v imenu učencev, učiteljev in staršev Triglavske slovenske dopolnilne šole

XXIV. in že tradicionalnega izseljenskega piknika, ki je bil na dan borca 4. julija že dvanajstič v gostoljubni Škofji Loki, se je tudi letos udeležilo več tisoč slovenskih izseljencev z vseh koncev sveta, mnogo slovenskih rojakov, in prebivalci domačih, predvsem okoliških krajev.

Pričelo se je že v jutranjih urah, ko se je na škofjeloškem Mestnem trgu svečano oglasila domača godba na pihala pod vodstvom Janeza Ravnikarja, fantje in dekleta v narodnih nošah pa so sprejemali rojake, jim pripenjali rdeče nageljne in jih potem na praznje okrašenih vpregah odpeljali na škofjeloški grad.

Na osrednjem grajskem prizorišču se je ob desetih pričelo najprej srečanje borcev in aktivistov NOB, združeno s koncertom partizanskih in borbenih pesmi, potem pa so fanfare naznanile začetek osrednjega programa v okviru piknika.

V imenu organizacijskega odbora je Škofjeločan Andrej Pavlovec pozdravil zbrane in rojakom zaželel prijetno snidenje s staro domovino, predsednik škofjeloške občinske skupščine Viktor Žakelj pa je v svoji dobrodošlici tudi dejal:

»Štirinajst stoletij smo v tem raju pod Triglavom in s krvjo milijonov smo pisali svojo zgodovino... Zapijmo danes, zaplešimo in zavriskajmo! Naj se sliši, da tod žive srečni ljudje...!«

Nato je spregovoril novi predsednik Slovenske izseljenske matice Stane Kolman in že uvodoma poudaril pomen vse bogatejše in poglobljene vezi matične domovine s Slovenci v tujini.

»Tudi današnje srečanje je odsev odprtosti naše samoupravne socialistične družbe,« je dejal, »odprtosti naše države do vsega sveta v skladu z našo neodvisno, neuvrščeno politiko. Z zadovoljstvom lahko ugotovimo,« je dejal, »da se današnjega piknika udeležujejo predstavniki Slovencev takorekoč z vseh kontinentov. Pri tem nam je še posebej prijetno, da je med nami tudi mlajša generacija naših izseljencev, kar kaže, da se tradicija, povezana s slovenstvom, nadaljuje.« In tudi to je dejal, da so bila slovenska izseljenska društva po svetu ves čas »čvrsta opora svojim članom zlasti ob težkih trenutkih, toda kljub temu niso zapostavljala svojih vezi s starimi kraji ter so ohranjala običaje, pesem in kulturno dediščino domovine in prednikov.«

V imenu častne pokroviteljice piknika republiške konference SZDL Slovenije je govorila književnica in prevajalka Mira Miheličeva.

»Dragi rojaki,« je pričela, »stara domovina vas je spet sprejela s srečnim smehljajem kakor mati svoje dolgo pogrešane otroke. Kamorkoli ali kadarkoli ste vi ali vaši starši ali stari starši odšli

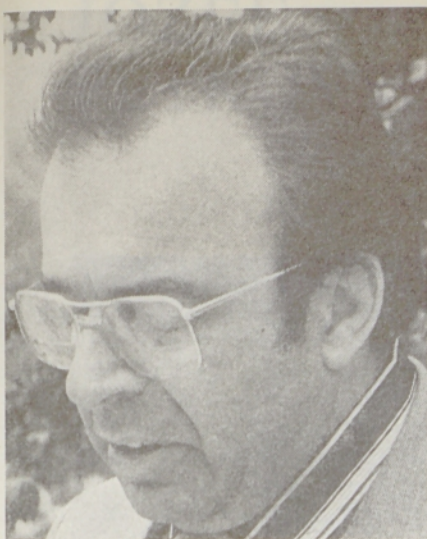
po svetu — vaše korenine so ostale tukaj, vaša zvestoba staremu kraju je ostala, vaša ljubezen do naše male in vendar velike Slovenije — velike zato, ker je kljub hudim preizkušnjam v dolgih stoletjih vzdržala, in ker je kljub tisočletnemu zatiranju in potujčevanju ostala slovenska zemlja.«

Govorila je tudi o slovenski pesmi, ki so jo izseljenci ponesli s seboj v tujino »za tolažbo in za pogum«, o Louisu Adamiču, ki je med milijoni novih Američanov, med katerimi so bili tudi Slovenci, »utrdil ali včasih celo šele obudil zavest o njihovem poreklu, o kulturnem in narodnem izročilu njihove stare domovine«, in ob koncu je lepo dejala, da »domovina ni samo tam, kjer so ji postavljene dostikrat krivične meje, marveč je tudi v srcih tistih, ki so morali ali hoteli oditi v svet...«

Zatem so govorili še predstavniki nekaterih izseljenskih in zdmskih slovenskih društev iz Sydneya, Toronta, ZR Nemčije, s Švedske in povratnica književnica Ana Krasna.

V dopoldanskem kulturnem sporedu so nastopili domači slovenski posamezniki in skupine iz Celja, Škofje Loke, Kočevja in Črnomlja, v zgodnjih popoldanskih urah pa je bila revija zabavnih orkestrov in glasbenih skupin naših rojakov in delavcev, začasno zaposlenih v tujini. Ansambel Veseli vandrovčki iz kanadskega Toronta je s pevko Marijo Ahačičevo vžigal narodne vesele in poskočne, Čikaški slovenski harmonikarski klub je s svojim nastopom dokazal odlično kakovost igranja, folklorna skupina Ljubljana iz Essna v ZR Nemčiji je pod vodstvom Jožice Sieger odlično odplesala malo znane slovenske plesne, ansambel VIKIS iz Hastvede na Švedskem pa je ponovno potrdil sloves izredno dobro uigranih glasbenikov.

Pozno popoldne se je pričela sproščena zabava s petjem, glasbo in plesom. Za dobro voljo in urne pete na plesišču je poskrbel ansambel Lojzeta Slaka in še dolgo v noč je bilo na škofjeloškem gradu razigrano in veselo, znamenje, da je srečanje z našimi rojaki — kljub kratkotrajnemu popoldanskemu dežju — povsem uspelo. Drug drugemu smo ob slovesu rekli: Ob letu spet na enako snidenje!

Anton Bulovec, predsednik Slovenskega društva Sydney, je v imenu slovenskih Avstralcev pozdravil večtisočglavo množico

Marjan Pukmajster, predstavnik KD Slovenija iz Olofströma na Švedskem, je pozdravil zbrane na pikniku

Jožica Sieger, predstavnica društva slovensko-nemškega prijateljstva v Essnu, je s folklorno skupino Ljubljana pripravila izredno kakovosten spored

Na škofjeloškem pikniku je bilo nekaj tisoč veselih, razigranih in zadovoljnih ljudi, ki so pozorno sledili bogatemu sporedu, potem pa pozno v noč rajali

Veseli vandrovčki iz Toronta v Kanadi so vžigali narodne vesele in poskočne

Marija Ahačičeva je pela z Veselimi vandrovčki iz Toronta in požela med poslušalci in plesalci veliko odobravanja

Čikaški slovenski harmonikarski klub je s svojim nastopom dokazal odlično kakovost igranja in je po »uradnem« nastopu igral

še kar med občinstvom

PRIJETNO S KORISTNIM

NAGELJ IZ TORONTA V GOSTEH PRI SIM V LJUBLJANI

Folklorna skupina Nagelj iz Toronta v Kanadi slavi letos 20-letnico svojega obstoja in jubileju v čast se je s svojim vodjo Cirilom Soršakom odločila, da ga najprej proslavi v stari domovini.

Tako je skupina v organizaciji Slovenske izseljenske matice v Ljubljani prišla v Slovenijo in imela enotedensko turnejo po slovenskih krajih, ki so jo gmotno podprle posamezne občinske skupščine.

A uvodoma najprej nekaj besed o nastanku skupine: pred dvajsetimi leti

je Ciril Soršak, doma iz Slovenske Bistrice z očetom iz okolice Slovenjega Gradca, sklenil ustanoviti folklorno skupino, ki bi naj gojila slovenske ljudske plesne, jih kultivirala, a vendar ohranjala njihovo prvobitnost. Takoj ob ustanovitvi je pričelo plesati 18 parov. Že s prvimi nastopi je skupina med kanadskimi Slovenci vzbudila veliko pozornost. Z leti je število članov naraščalo, tako da šteje danes skupina že 33 plesnih parov, skozi trdo šolo Cirila Soršaka, mož namreč ljubi disciplino in red, pa je v preteklih dvajsetih letih šlo že več kot 500 plesalcev.

Folklorna skupina Nagelj je reden gost slovenskih klubov v Torontu in njegovi okolici, prav tako v provinci Ontario, in redno nastopa v Metro Caravanu, kjer v paviljonu Ljubljana plešejo slovenske skupine. Skupina je že tudi nastopila v najrazličnejših televizijskih oddajah v Torontu in Hamiltonu, gostovala nekajkrat v Združenih državah Amerike in prejela doslej številna priznanja in nagrade.

V staro domovino je prišla tokrat drugič; prvič so bili kanadski plesalci med nami leta 1970, ko so obiskali tudi koroške Slovence.

Enotedensko organizirano bivanje v Sloveniji je združevalo prijetno s koristnim: člani skupine so si ogledali nekatere slovenske kraje in mesta, ob večerih pa so nastopali, bodisi samostojno ali v okviru kakšnih večjih prireditvev.

Prvi dan turneje so bili v Lipici, si tamkaj ogledali nastop dresiranih konj, Postojnsko jamo in Predjamski grad, zvečer pa so nastopili na odru kulturnega doma v Postojni in poželi mnogo odobravanja. Naslednji dan jih je vodila pot v Cerknico, k Cerkniškemu jezeru, na grad Snežnik (v Cerknici so nastopili pred nabito polno dvorano in prav od tam odnašajo najlepše spomine na občinstvo), v naslednjih dneh pa v Ilirsko Bistrico, na Sviščake, v Novo Gorico, kjer so nastopili v okviru tradicionalnega izseljenskega srečanja Primorcev, ki žive na tujem, pa v Slovenj Gradec, kjer so nastopili v bolnišnici pred zbranimi pacienti in tako opravili z uspešnim nastopom še dodatno plemenito poslanstvo.

Povsod, kjer je nastopila skupina Nagelj, je imela hvaležno občinstvo, sicer pa so tudi plesalci dokazali, da so trdo delali, preden so se odločili za nastopanje v Sloveniji in so zares zaslužili odobravanje gledalcev. So vzorna, disciplinirana in izredno kakovostna folklorna skupina in prav bi bilo, če bi v naslednjih letih obiskali še druge slovenske kraje — in spet združili prijetno s koristnim.

Ob jubileju, ki ga bodo praznovali te dni v Kanadi, jim čestitamo k lepim doslej doseženim uspehom in želimo še nadaljnjih — pa seveda pogostih srečanj na tleh stare domovine.

J. Vigele

Člani folklorne skupine Nagelj iz Toronta so obiskali tudi partizansko bolnišnico Franjo in se živo zanimali za njeno zgodovino

Brhka dekleta in fantje folklorne skupine Nagelj so z avtobusom v organizaciji SIM prepotovali dobršen del Slovenije in odnesli s seboj v daljno Kanado lepe spomine na nekdanjo domovino svojih staršev

Last: Narodna galerija, Ljubljana

Jožef Petkovšek: Tihožitje

KMEČKO DELO JE TRDO, A ZDRAVO

REPORTAŽA PO VAŠIH ŽELJAH – DRAGOVANJA VAS

Doma sem iz lepe Bele krajine. Rad bi, da bi se ob priliki oglasili v Dragovanji vasi, kjer sem doma. V tej vasi je bil rojen tudi akademski slikar prof. Mihael Kambič, ki je v starosti 92 let umrl v januarju letos. Precej njegovih del hrani tudi metliški Belokranjski muzej.

*Janez Bahor,
Westbury L. J. New York*

Kako preradi v zadnjih letih tožimo o izumiranju slovenskih vasi! Pišemo o zapuščenih kmetijah, o vaseh, kjer živijo le še starčki, mladi pa so pobegnili v mesta, se zaposlili v tovarnah, mnogi pa odšli tudi v tujino. Ob vsem tem pisanju včasih nehote pozabimo na vasi, ki živijo svoje polno življenje samo od kmečkega dela. In prav gotovo tudi takih vasi pri nas ni malo — ena od takih je tudi Dragovanja vas v Beli krajini.

To je lepa, med zelenjem skrita vasica, komaj pol kilometra od glavne ceste, ki pelje iz Črnomlja proti Vinici. Asfaltna cesta te pripelje do središča vasi. Na vzpetini nad njo se beli cerkvena, poimenovana po Mariji Snežni, ob cerkvi pa je majhno vaško pokopališče. Tu blizu so pred leti prirejali tudi znana tekmovanja v motokrosu, ki pa jih zdaj bogvezakaj ni več. Vaščani so bili ponosni na to tekmovanje, saj je ime njihove vasi razneslo daleč po svetu.

Zanimivo je, da je najbrž značilno belokranjsko v tej vasi le še ime. Nastalo je po vsej verjetnosti od imena Dragovan, kar kaže na to, da so ji dali ime prvotni priseljenci v Belo krajino, Uskoki. Drugače pa Dragovanja vas vsekakor ni kaka zakotna vasica z razpadajočimi starimi hišicami — prav vse hiše v vasi so zidane, lepo urejene, prav tako skoraj vsa gospodarska poslopja. Nisem preverjal, vendar sodim, da je podobno tudi v no tranjosti. V hiši, v kateri sem bil, so imeli moderno opremljeno kuhinjo s plinskim in električnim štedilnikom, pralnim strojem, vse lepo čisto. Nobe ne vidnejše razlike od kateregakoli mestnega gospodinjstva. Vaščani kar tekmujejo med seboj, kdo bo imel lepše urejeno domačijo, kdo bo imel več kmetijskih strojev. Vsega tega se seveda ne da pridobiti čez noč, treba je trdo delati, od jutra do noči, kajti delo na kmetiji te sili samo. Kmetje v vasi zdaj v glavnem rede za prodajo živino, pridelujejo peso, kumare in drugo zelenjavo, ki jo odkupuje črnomaljska tovarna Belsad za konzerviranje, prodajajo mleko, marsikdo si pomaga tudi s priložnostnimi deli. Nekateri mlajši vaščani se vozijo na delo v bližnji Črnomelj, prav mladi pa se tudi največ trudijo za ohranitev kmetij. Vinograde imajo v glavnem na Tanči gori, kjer

raste poleg šmarnice, ki pa je že precej redka, predvsem žlahtna trta. Koliko dela pa je vse leto z vinogradom, ve vsakdo, ki si je ogledal vinograd še kdaj med letom, ne samo jeseni ob trgatvi.

Oglasil sem se v hiši Bahorjevih. In imel sem srečo, da je bila prava že prva hiša, saj so v vasi tri ali štiri hiše s tem priimkom. Pogovarjal sem se z mamo Janeza Bahorja, ki je pred tremi leti odražal za nevesto v Ameriko. V družini so bili trije fantje in eno dekle, Janez pa je bil edini, ki ga je zaneslo v tujino. Dolgčas mu je po domačem kraju in zatrjuje, da se bo prej ali slej vrnil; celo zidanico si je postavil blizu rodne vasi. Z domačimi se redno dopisujejo, prek velike luže redno potuje pošta s pozdravi in novicami na tej ali oni strani. Domačijo bo prevzel Janezov brat Tone z ženo Anico, ki se je že dobro vživela v življenje v vasi.

V začetku januarja letos so na vaškem pokopališču pokopali najznamenitejšega vaščana Dragovanje vasi, akademskega slikarja profesorja Mihaela Kambiča, ki je zadnjih nekaj let preživel pri sorodnikih v domači vasi. Rojen je bil 14. septembra 1887. Njegov oče je bil posestnik srednje velike kmetije; za časa njegovega gospodarjenja je vsa vas dvakrat popolnoma pogorela, zato je moral kakor mnogi drugi Belokranjci v tistem času na dolgo pot v Ameriko. Prav bivanje tam je mlademu Mihi omogočilo slikarske študije, kmetijo pa je prevzela sestra Gimnazijo je obiskoval v Novem mestu, slikarsko znanje pa si je pozneje pridobival v Pragi. Posvetil se je pedagoškemu poklicu in vzgojil vrsto znanih umetnikov, ki so ostali s svojim učiteljem v prijateljskih stikih vse do njegove smrti. Vrsta njegovih slik je raztresena po vsej Sloveniji, veliko pa jih je zlasti v Metliki in Črnomlju, v deželi, ki ji je ostal zvest do konca in ki jo je tako verno prenašal na platno.

Ob koncu moram omeniti še to, da je Dragovanja vas svojevrstna vasica, katere posebnost je tudi še vedno izredno zdrav način življenja njenih prebivalcev. Slikar Mihael Kambič je v njej dočakal visoko starost 92 let, danes pa živi v vasi še vrsta ljudi, ki so si že nadeli osmi ali deveti križ.

Jože Prešeren

Dragovanja vas v Beli krajini je poleti vsa skrita v zelenju

KRANJSKA GORA: VAS, KI JE CENTER

Zadnje čase je v Jugoslaviji vse več zanimanja za smučanje, zato tudi rastejo nove žičnice in z njimi nova smučarska središča. Vendar pa Kranjska gora vsemu navkljub ostaja vodilni smučarski center v državi. Hkrati pa je njeno ime znano tudi vrhunskim svetovnim smučarskim asom, saj se tu odvijajo tudi mednarodne tekme, kot je tradicionalno tekmovanje FIS za pokal Vitranc za moške v slalomu in veleslalomu. Vsako leto Kranjska gora doda kaj novega, kljub temu pa ostaja prijetna alpska vas in nima želja, da bi postala mesto. Šteje 1600 prebivalcev.

POL MILIJONA NOČITEV

Na obrobju Kranjske gore je zraslo nekaj stanovanjskih stolpičev, ki sicer ne kazijo same podobe kraja, vendar pa se mnogi spotikajo obnje, češ da ne sodijo v to razgibano alpsko pokrajino.

»Dolgoročni program razvoja našega kraja ne predvideva nobenih stolpičev več, ker želimo, da Kranjska gora ostane vas, katere podobo moramo še izboljšati,« je poudaril Vojtek Budinek, predsednik turističnega društva.

S tem pa ni rečeno, da ne gradijo komfortnih sodobnih hotelov, vendar morajo biti takšni, da se arhitektonsko

vključujejo v kraj. V njih je zdaj 1600 postelj, če štejemo turistične postelje v zasebnih sobah in ležišča po počitniških domovih, lahko v Kranjski gori hkrati prespi okrog 4000 gostov. Letno zabeležijo okrog pol milijona nočitev, lansko zimo pa jih je bilo 200.000.

Zime v Kranjski gori so prijetne in le redko se zgodi, da ne bi bilo zadosti snega. V kraju je 12 smučarskih žičnic, ki v eni uri lahko prepeljejo 7700 smučarjev in letno napravijo okrog pet milijonov prevozov. Prihodnjo zimo obetajo dve novi vlečnici v smeri proti Planici, kjer naj bi počasi zraslo toliko naprav, da bi se smučar lahko pripeljal v samo, svetovno znano Planico, kjer se vsako četrto leto odvijajo tekme v smučarskih skokih.

»Kljub vsemu je Kranjska gora zlasti ob koncu tedna, ko sem pridejo smučarji iz domala vse Slovenije, še vedno pretesna. Manjkajo ji smučišča. Zato je v načrtu visokogorsko smučišče pod bližnjim Vrščem,« je povedal predsednik turističnega društva, ki bi rado doseglo, da kraj ne bi poznal gneče na smučiščih.

Od vseh gostov je namreč kar polovica domačih, sicer pa sem radi prihajajo Nizozemci, Nemci, Angleži, zadnje čase pa se pojavljajo tudi Američani. Pa ne le pozimi, ampak tudi poleti, ko imajo veliko možnosti za

lažje in težje ture v bližnje gore in na bližnje vrhove. To so čudovite steze skozi gozdove, planjave in pašnike, kjer človek lahko uživa v čistem zraku in neokrnjeni naravi. Ko smo vprašali tuje goste, kaj želijo Kranjski gori, so vsi po vrsti opozarjali, naj vendar ostane takšna, kot je, naj ne umetniči po okolici in naj ne okrni narave.

Poleg poletnih izletov v gore, ki so tudi organizirani, da se gostje ne izgubijo in ribolova, se turisti lahko tudi drugače zabavajo. V hotelih imajo plavalne bazene, savne, nočne lokale; v samem kraju pa so zadnje čase odprli vrsto prijetnih kavarnic in gostiln, kjer strežejo z domačimi slovenskimi jedmi. Pa ne le s kranjskimi klobasami, ampak tudi z gibanico, z žganci, orehovimi štruklji, potico in drugimi dobrotami. V hotelih običajno kuhajo hotelsko hrano, le včasih pa je tudi kaj tipično slovenskega. Zakaj?

»Zato, ker domača slovenska hrana večinoma ni enostavna za pripravljanje, saj zahteva čas. Zato so na voljo gostilne in tudi jedilni listi. Če gost želi, si domačo hrano lahko naroči tudi v hotelu,« je odgovoril Vojtek Budinek.

— Ker smo na pragu zimske sezone, nam povejte, kaj gost lahko počne pozimi, če ne smuča?

»Lahko si sposodi tekaške smuči in čevlje ter se poda na proge za tek, katerih je za trideset kilometrov. Če zna drsati, ima na voljo dve drsališči, eno umetno in drugo naravno na jezercu v Jasni. Lahko gre plavat, kegljat, poslušat domačo glasbo v bližnje gostišče ali plesat v disko klub,« je naštel predsednik turističnega društva.

— Kako je s kulturnimi prireditvami?

»Tu smo, žal, v stiski. Za zdaj še nimamo prireditvene dvorane, a ta bo zrasla v nekaj letih. Če ne prej pa do leta 1982, ko bo tu finale svetovnega pokala v alpskem smučanju.«

Še nekaj se obeta Kranjski gori: vse je že pripravljeno, da zapojejo buldožerji in drugi stroji, ki bodo niže v dolini skopali predor pod Karavankami in tako sodobno povezali Jugoslavijo z Avstrijo. Tako bo Kranjska gora rešena tranzitnega prometa, ki sicer teče zunaj vasi, vendar le nekoliko moti njen siceršnji mir.

Na smučiščih v Kranjski gori (foto: Joco Žnidaršič)

Albina Podbevšek

KNJIGA ZA VSE SLOVENCE

VSAKIH 100 LET

Pri Cankarjevi založbi v Ljubljani je v poletnih mesecih izšla izredno pomembna knjiga, takšna, s kakršno se pravzaprav srečamo zares le vsakih 100 let: ZGODOVINA SLOVENCEV je njen naslov.

Tako obsežno delo — šteje 1000 strani — je seveda terjalo tudi precejšnje število avtorjev in sodelavcev. Skrbno so jih izbrali iz vrst najpopolnejših slovenskih zgodovinskih strokovnjakov, in če jih naštejemo po abecednem redu so tile: Zdenko Čepič, prof. dr. Ferdo Gestrin, prof. dr. Bogo Grafenauer, Primož Hainz, Marko Ivanič, dr. Janko Jeri, dr. Milica Kacin-Wohinz, prof. dr. Vasilij Melik, prof. dr. Metod Mikuš, dr. Dušan Nečak, dr. Peter Petru, dr. Jože Šorn, Jera Vodušek, Božidar Zakrajšek in dr. Tone Zorn, obsežno delo pa so opravili tudi sodelavci dr. Stane Granda, Olga Janša-Zorn, dr. Aleksander Jeločnik, dr. Janko Kos, zdaj že pokojni Jože Krall, prof. Božo Otorepec in dr. Mirko Stiplovšek.

Tako smo po dolgih desetletjih dobili slovensko zgodovino od pradavnine do današnjih dni, zbrano v eni sami zajetni knjigi. Namen založnice, da bi s sodobnimi ponazorili v knjigi približala bralcem zgodovinsko snov in jo seveda tudi opremila z bogatimi in številnimi dodatki, s kakršnimi danes opremljajo po svetu podobne izdaje, je v celoti uspel.

Monumentalno delo se prične z arheološkim obdobjem. Nesporno je najstarejša ostalina prazgodovinskega človeka v Sloveniji dvojje kamnitih orodij iz Jame v Lozi pri Orehku. Svetovno znana je Potočka zijalka, enako so slikovite situle iz Vač, ki so ponazarjale življenje na dvoru ilirskega veljaka, ustroj takratne družbe in hkrati visoko raven zrele železnodobne umetnosti. S pojmom Noriško kraljestvo stopajo prazgodovinska ljudstva na danes slovenskih tleh v zgodovino... Pa o prihodu Slovanov gre v knjigi beseda, o njihovem boju zoper Bizanc, o uspehih pri zavzemanju Balkanskega polotoka, o karantanskih Slovencih, Frankih, ki so jih podjarmljali, o uporu pod vodstvom Ljudevita Posavskega in o koncu samostojnosti slovenskih kneževin.

Poglavje, ki govori o dobi fevdalizma, vključuje tudi tedanje kulturno življenje, ki je bilo na področju umetnostnih spomenikov naklonjeno pred-

vsem cerkvenemu stavbarstvu. Podrobno se lahko ob branju te knjige seznanimo tudi z obrambo zoper Turke, kmečkimi upori na slovenskem Koroškem in Hrvaškem, z Vojno krajino, protestantizmom pri nas, se pravi predvsem s Primožem Trubarjem, z začetki slovenskega narodnega gibanja v okviru propadajočega fevdalizma, s programom Zedinjene Slovenije, mladostnimi političnimi aktivnostmi, demokracijo in socialno prebujo na Slovenskem, prvo svetovno vojno, njenimi posledicami in okupacijo.

Posebna poglavja so namenjena odporu zoper okupatorja: slovenski partizanski vojski, prvemu osvobojenemu ozemlju v Ljubljanski pokrajini, razvoju ljudske oblasti in uprave na osvobojenem ozemlju, veliki italijanski ofenzivi, razvoju NOB po posameznih pokrajinah, tako na Štajerskem, Gorenjskem, Primorskem in Koroškem. Nadalje zvemo za zanimivosti iz let, ko smo na Slovenskem urejali oblast, imeli številne partizanske ustanove, med njimi slovenske šole, le-te so opravljale pomembno vlogo krepitve narodne zavesti in borbenega duha, mrežo partizanskih ciklostilnih tehnik, sodstvo, saniteto, tudi lekarništvo in posamezne komisije, ki so urejale vprašanja partizanskega vojnega gospodarstva.

Sklepno poglavje je namenjeno Sloveniji po osvoboditvi. Ob njegovem branju si približamo obdobje administrativnega socializma, za katero je značilna sprva obnova, potem pa prvi petletni gospodarski plan. Obdobje socialistične demokracije, ki se je pričelo leta 1953, vključuje ustavni zakon, pomemben VII. kongres ZKJ, ki je bil v Ljubljani, krepitev temeljev samoupravljanja, pospešeno industrijsko rast pa razmah družbenih dejavnosti. Nastajale so nove šole, višje in visoke, zgrajenih in obnovljenih je bilo veliko število bolnišnic, zdravstvenih domov in ambulant, nenehno je naraščalo število socialnih zavarovancev, velik razmah je doživljalo tudi slovensko gledališče, tedanjih pet velikih slovenskih založb pa je izdajalo povprečno več kot eno knjigo dnevno.

Knjiga nas seznaja tudi z gospodarsko reformo iz leta 1961, ki ni uspela in ji je štiri leta kasneje sledila uspešnejša; le-ta je temeljito posegla v gospodarski razvoj dežele, pomagala bolje organizirati trgovino, promet,

gradbeništvo in kmetijstvo pa tudi omogočila pravi skok v ekonomskih stikih Slovenije s tujino. Seznanja na prav tako tudi z ustavo, ki smo jo sprejeli leta 1974 in je med drugim opredelila tudi družbeno lastnino, združeno delo in družbene reprodukcije, z zakonom o združenem delu, za katerega je dejal Edvard Kardelj, da je »... odskočna deska za nadaljnji razvoj socialističnih in samoupravnih odnosov...« Sklene se s citatom Edvarda Kardelja iz leta 1978, ko je v delu z naslovom Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja označil obseg delegatskega sistema, ki »... izraža tako posameznika in njegovo skupnost interesov kakor družbo in njene interese v celoti...« Sledijo še poglavja o slovenski narodni manjšini v Italiji in koroških pa porabskih Slovencih.

Omeniti velja vsekakor tudi uvodno besedo prof. Boga Grafenauerja, prav

tako pa tudi izredno bogato število fotografij, zemljevidov, grafikonov, preglednic in drugega ilustrativnega gradiva. Posamezna poglavja so napisana jasno, razumljivo, vsakomur dostopno in hkrati tudi zanimivo, torej je to zajetno delo namenjeno zares širokemu krogu uporabnikov. Zadoštilo bo potrebam profesorjev in učiteljev, študentov, namenjeno pa je nedvomno tudi vsem tistim, ki iščejo podatkov iz slovenske preteklosti in bi radi obogatili tovrstno svoje znanje.

Skratka — gre za knjigo, kakršna izide le vsakih 100 let, in je namenjena prav vsem Slovincem, v domovini in na tujem. Nastala je na pobudo založbe, ki jo je izdala, in slovenskih zgodovinarjev: da bi zadostila domači rabi in da bi jo ponudili tudi svetovni javnosti. Vezana v umetno usnje velja 990 dinarjev.

J. Vigele

MED ROJAKI PO EVROPI

VELIKA SOLIDARNOSTNA AKCIJA NAŠI NA TUJEM ZA ČRNO GORO

Naši ljudje, ki žive in delajo na tujem, so že nešteto dokazali svojo privrženost in tesno povezanost z domačo deželo. To je še posebej očito, kadar so jo doletele elementarne nesreče. Tako so svojo privrženost dokazali in jo še dokazujejo tudi zdaj ob katastrofalnem potresu, ki je pred nekaj meseci prizadel Črno goro. Pri svojih društvih in klubih so začeli s široko razpredenimi akcijami za zbiranje pomoči. Ustanovili so za to posebne odbore. Pa ne le po društvih, rojaki zbirajo tudi zasebno v službah, med prijatelji se množe zbirke ne le denarnih sredstev, tudi drugega kar je potrebno nesrečnim prebivalcem Črne gore, ki jim je domove in imetje uničil potres.

V Švici, kjer je blizu štirideset naših društev, so v teku številne akcije. Med drugim so za prizadete v Črni gori namenili tudi dobiček od raznih prireditev. Tako je upravni odbor slovenskega planinskega društva Triglav v Zürichu sklenil, da podarijo Črni gori celoten dobiček od njihove največje vsakoletne prireditve, tradicionalnega Pla-

ninskega plesa, ki so ga priredili 12. maja letos. Prireditve je bila še posebej privlačna letos, ker so na njej kot gostje nastopili igralci Mestnega gledališča iz Ljubljane s priljubljeno Golarjevo Vdovo Rošlinko. Tudi Jugoslovanska kegljaška zveza v Švici, je na željo svojih kegljaških društev odstopila del dobička od prireditve, ki so jo imeli v Dietlikonu.

V ZR Nemčiji, kjer deluje nad petsto jugoslovanskih društev in klubov, so naši delavci doslej zbrali za prizadeto prebivalstvo Črne gore že nad 167 tisoč mark, akcija pa se še nadaljuje. V tovarnah Howaldtwerke in Blohm & Voss, kjer dela osemsto jugoslovanskih delavcev, so vsi rojaki odstopili enodnevni zaslužek v korist sklada solidarnosti. Uspeh akcije je prekosil pričakovanja. V pismu, ki so ga rojaki iz Nemčije poslali v domovino, pravijo: »Mi smo z vami. Kot državljani Jugoslavije se čutimo dolžni, da pomagamo domovini. Naši klubi so delček domovine — zato ne pozabite, tudi mi smo tu.«

IZREDNO USPELA PRIREDITEV PRI PREŠERNOVCIH V BRUSLJU

Sele v začetku letošnjega februarja je v Bruslju zaživelo slovensko kulturno društvo France Prešeren, maja pa so njegovi člani imeli že svojo prvo prireditev, ki je izredno uspela.

S šolsko mladino je učiteljica slovenskega dopolnilnega pouka Lucija Užmahova pripravila odličen spored; med najmlajšimi nastopajočimi so bili Špela Lukmanova, Alain Hodžič, Marija Krnjak, Irena Fele, Tomaž Lukman in Dimitrij Mihajlovič. Seveda so nastopili tudi starejši mladinci, ki so zapeli tudi tisto Slovenija, od kod lepote tvoje, moški pevski zbor pod vodstvom Franca Gjoreka pa je zapel tisto priljubljeno Od Urala do Triglava. Nastopil je tudi mešani pevski zbor pod vodstvom istega dirigenta in zapel Luna sije in Dekle na vrtu zelenem sedi.

Tudi govori so bili; uvodoma je govoril društveni predsednik Franc Kosec, za njim pa — v francoščini — društvena tajnica Zlatka Koščeva.

Prireditvi je v imenu članov jugoslovanskega veleposlaništva prisostvoval tovariš Ranko, vabilom pa so se ljubeznivo odzvali tudi predstavniki Lesnine iz Ljubljane, predstavniki še drugih jugoslovanskih podjetij in zastopniki jugoslovanske misije pri EGS.

Franc Kosec, Bruselj

DELČEK SLOVENSKE KULTURNE ZGODOVINE

USPEŠEN IZLET V TÜBINGENU

V Tübingenu in tamkajšnji spominski hiši utemeljitelja slovenskega pismenstva Primoža Trubarja so slovenski rojaki z območja Stuttgarta in njegove okolice priredili zelo uspešen izlet. V tem mestu je namreč Primož Trubar zadnjih svojih dvajset življenjskih let župnikoval in bival v tübingskem primestnem Derendingenu.

K slovesnosti so prišli v Tübingen številni rojaki, več kot tisoč jih je bilo, tudi iz tristo kilometrov oddaljenih mest in krajev.

Mešani pevski zbor SKD France Prešeren v Bruslju med nastopom

Moški pevski zbor SKD France Prešeren v Bruslju, ki je zapel Od Urala do Triglava

V imenu SZDL Slovenije in republiške zveze sindikatov je zbrane pozdravil Boris Lipužič. Generalni konzul v Stuttgartu France Presetnik je pastoru Walterju Dötlingu iz Tübingena izročil visoko odlikovanje »red jugoslovanske zvezde na ogrlici« za zasluge, ki jih je z zbiranjem in ohranjanjem zapuščine Primoža Trubarja prispeval k odnosom med SFRJ in ZR Nemčijo.

Predstojnik oddelka za germanistiko na ljubljanski univerzi prof. Drago Grah je zbranim govoril o pomenu Trubarjevega srečanja s protestantizmom v nemških deželah, pastor Dötling, iskren prijatelj Slovencev in obćudovalec slovenske dežele, pa je skromno dejal, da »mu je bilo treba le sprejeti ponujeno roko Slovencev, da bi tako lahko gradil mostove med narodi in ljudmi«.

V kulturnem sporedu so nastopili učenci slovenskega dopolnilnega pouka, pevski zbor šole Toneta Žagarja iz Kranja, oktet društva Triglav iz Stuttgarta in ženski pevski zbor Kajuh iz Uhingena.

Ob koncu uradnega dela zleta je predstavnik generalnega konzulata v Stuttgartu Zvonimir Zac izročil priznanja maturantom, ki so končali šolanje na slovenski dopolnilni šoli.

DOMAČA BESEDA ŽIVI TUDI NA TUJEM MED SLOVENC V KARLSRUHE

Karlsruhe je mesto z velikim številom prebivalstva in ko sem pred dvema letoma prevzela tukajšnji oddelek slovenske dopolnilne šole, sem bila prepričana, da živi tu tudi veliko slovenskih otrok. Pogled na devetero učencev vseh starosti me je presenetil in celo razočaral. Zakaj jih ni več? Ne žive tod Slovenci?

Moje misli je prečital oče dveh vzornih deklic tov. Medle. Da ni Slovencev tukaj, je potrdil, dodal pa je, da je pripravljen iskati nove slovenske družine. In začela se je najina akcija. Nisva bila dobrodošla pri vseh družinah, človek pač marsikaj doživi in tudi oprost, a ne pozabi. Še danes razmišljam o tistih slovenskih družinah, ki jim slovenska beseda ne pomeni veliko, ki bodo našli domovino na tujem. Redke so, a obstajajo.

Tov. Medle si še vedno prizadeva in išče ter poizveduje. Po njegovi zaslugi sem pred kratkim pridobila še tri nove učence, tako da danes že enajst otrok pridno dela in se uči maternega jezika.

Med učenci je tudi Mariane Pelko, po rodu Nemka, ki je poročena s Slovincem. Do šole ima 30 kilometrov in vendar skupaj z otroki nikoli ne zamudi pouka. V nekaj mesecih je prav lepo napredovala, napredovala pa sta tudi njena otroka. Prihodnje leto načrtuje družina povratek v Jugoslavijo, na Dolenjsko, odkoder je doma mož in oče. Mariane mi je v pismu sporočila, da se cela družina zelo veseli prihoda v slovenske kraje.

In kakšno je družabno življenje slovenskih družin na tem področju? Za ustanovitev društva je tukaj Slovencev premalo, srečujejo se le v razredu in na proslavah ob sodelovanju z jugoslovanskim klubom. Občasno organizirajo tudi izlete v naravo, izmenjavajo obiske in tako ohranjajo slovenstvo na tujem.

Dora Švagan, Stuttgart

VABLJIVI NOVI PROSTORI

PO DOMAČE V REUTLINGENU

V Reutlingenu in njegovi okolici živi veliko Slovencev; mnogi so na tujem že deset in več let, tu so si ustvarili družine, navezali prijateljstva in se pričeli vključevati v slovensko društvo Triglav.

Le-to obstaja že nekaj let, vendar je zanj najpomembnejše leto 1978, ko je dobilo svoje, dolgo željene prostore. Danes so ti prostori urejeni in opremljeni in se v njih čutimo resnično kot doma: ob mizah so znani ali novi obrazi, ob kozarcu ali kramljanju, drugi spet bero časopise, tretji se sklanjajo nad šahovskimi polji, četrti sede tiho in poslušajo znano Avsenikovo melodijo Slovenija, od kod lepote tvoje...

Prostore, v katerih je zares prijetno, so uredile roke naših ljudi. Neštete so ure, ki so bile opravljene, prav gotovo jih je precej več kot dva tisoč. Dan za dnem smo krpali, podirali, na novo zidali, napeljevali elektriko, vodo, pleskali, polagali stenske lesene obloge in tla. Vsi člani — okrog sto nas je — in tudi drugi Slovenci smo hvaležni tistim, ki so žrtvovali svoj prosti čas za ureditev klubskih prostorov. To so Drobnič, Vajda, Drešar, Švajger, Šušteršič, Ivan in Peter Strmljan, Žizek, Budja in Mongeluzzo, tihi, skromni in delavni. Nekega večera jih je presenetil generalni konzul iz Stuttgarta tovariš France Presetnik in bil navdušen nad njihovim delom in ustvarjalnostjo. Ob zakuski so se sproščeno pogovarjali o nadaljnjih načrtih.

V novih prostorih je tudi velika knjižna omara, ki jo je v društvene namene naredil tovariš Šušteršič; v njej bodo našle svoj prostor številne slovenske knjige in televizijski sprejemnik, ki so nam ga obljubili iz domovine.

Enajstčlanski odbor s predsednico Bredo Šušteršičevo je aktiven. Odločil se je tudi, da bo prav urediti še en prostor, v katerem bomo shranjevali športne potrebščine.

Sicer pa se o vsaki novi stvari vsi skupaj pogovorimo in družno odločamo. Pri delu nas vodi dobra volja, seveda pa tudi želja po številnejšem članstvu v društvu in tesnejša povezava z domovino, v katero se bomo vrnili.

Helena Deisinger, Reutlingen

PORAZDELJENO DELO IN DOBRI STIKI

SLOVENSKI ŠAHISTI V ALTBACHU

Šahovski klub Milan Vidmar v Altbachu je v okviru praznovanja letošnjega prvomajskega delavskega praznika organiziral šahovski dvoboj z domačini.

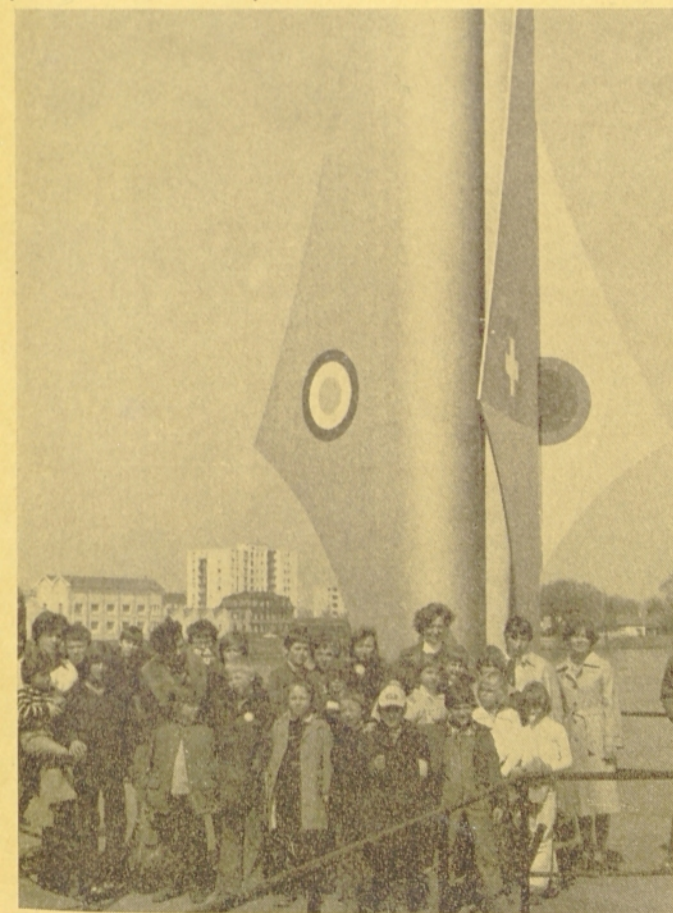
Kulturni program so prevzeli člani društva Kajuh iz Uhingena in učenci dopolnilne slovenske šole s tega področja. Delo naših rojakov na tujem se kaže v njihovih uspehih prireditvah, ki so vse pogostejše. Vedno bolj je čutiti, da so njihovi medsebojni stiki vse bolj pristni in domači. Delo si znajo tovariško razdeliti: eni se sučejo v kuhinji, drugi na odru, tretji v dvorani, hkrati pa so vsi zaposleni. Zelo so enotni, vselej pa skušajo pripraviti čim bolj privlačno srečanje Slovencev.

Osmošolke izvajajo izrazni ples; to so Darja Potočnik, Olga Habjanič in Suzana Grager

Učenci šole dr. Jože Potrč iz Ljubljane v gosteh pri slovenskih Svicarjih

Slovenski gostje si ogledujejo Švico

Našim rojakom se po šahovskem dvoboju ni prav nič mudilo domov. Vse preveč so jih namreč s prijetnimi zvoki navduševali Veseli slavčki iz Altbacha.

Dora Švagan, Stuttgart

NOVEMU DRUŠTVU JE IME SLOVENIJA V ULMU SO TUDI SLOVENC

Konec maja je bila v Ulmu ustanovna skupščina novega slovenskega kulturnega društva, ki so jo organizatorji združili z veliko prireditvijo.

Dvorano v Blautalu so slovenski rojaki, ki žive in so na začasnem delu na tujem v Ulmu in njegovi okolici, napolnili do zadnjega kotička. Prišli so glasovat za novo društvo in hkrati izbirat njegovo ime. Predlogov za ime je bilo več, a je zmagalo ime SLOVENIJA.

Ustanovna skupščina je potekala po vseh predpisih. Pri-sostvoval ji je tudi generalni konzul France Presetnik iz Stuttgarta, ki je seznanil slovenske rojake tudi s pomenom in vlogo slovenskih društev na tujem. Po skupščini je predsednik delovnega predsedstva tov. Černe čestital predsedniku novega slovenskega društva Slovenija Borisu Goljevščku k izvolitvi in mu v imenu navzočih zaželel veliko delovnih uspehov.

Sledil je kulturni spored, v katerem so sodelovali učenci slovenskega dopolnilnega pouka v Ulmu in na področjih Esslingen in Reichenbach: recitacijo Majski koledar so izvajali mlajši učenci, izrazni ples ob koračnici Marš čez Drino pa so odplesale osmošolke iz Esslingena. V dveh domoljubnih pesmih so se predstavile tudi slovenske matere in požele mnogo priznanja.

Sledil je veseli del prireditve. Za njegovo razigrano vzdušje so poskrbeli fantje iz Uhingena, ki so igrali vedre in poskočne viže, domače jedi in slovenska kapljica pa so pomagali, da do zgodnjih jutranjih ur ni v dvorani nihče omagal.

Dora Švagan, Stuttgart

LJUBLJANSKI OTROCI NA OBISKU V ŠVICI

PRIJETNO S POUČNIM

V sredo 4. aprila je bilo vedro, sončno vreme. Pričakovali smo obisk Ljubljancev — učencev šole dr. Jože Potrč iz Ljubljane, ki so prišli k nam na enotedenski obisk. Vsi, starši in otroci, smo bili vznemirjeni. Na Klotnu smo se zbrali že dosti prej, ko bi moralo pristati letalo. Ko smo končno z razgledne ploščadi zagledali pristajati JAT-ovo letalo, smo vsak zase čutili, kakor da pričakujemo svojce. S pristrčnimi stiski rok, objemi in celo poljubčki smo se pozdravili. Ker so bili mali gostje od poti utrujeni, smo se hitro razšli in jih odvedli domov, da bi se spočili in osvežili.

Spet smo se zbrali zvečer v restavraciji Brühleck v Winterthuru kjer smo ob majhnem prigrizku zaželeli gostom dobrodošlico in si izmenjali darila. Otroci so kramljali po svoje, starejši po svoje. Večer je prijetno minil.

V soboto smo odšli v Rapperswil v Alpamare, kjer so otroke spet kakor lani najbolj navdušili meter visoki mor-

ski valovi in okus slane vode. Tudi tobogan je bil zanimiv. Po dveh urah smo se zbrali v samopostrežni restavraciji, kjer smo si poleg vsega drugega lahko privoščili tudi jedi na žaru, katere si je lahko vsakdo sam pekel.

Nedelja je pač družinski praznik, zato jo je vsak preživel po svoje. Vsak gostitelj je svojega malega gosta odpeljal na krajši ali daljši izlet. Tako so Ljubljancani spet spoznali malo več Švice — dežele, v kateri mi živimo.

Zanimiv in poučen je bil tudi izlet v Basel, kamor smo se odpeljali z avtobusom v torek 10. aprila. Najprej smo se povzpeli na razgledni stolp, kjer je otroke posebej zanimal velik kompas z opisom krajev. Čeprav ga je zob časa že precej načel, smo lahko razbrali, kje je švicarski, francoski in nemški del Basla.

Pot nas je dalje vodila v muzej, ki se imenuje Weg zum Meer. Tu smo videli kaj vse po vodnih poteh prihaja v baselsko пристanišče. Videli smo od kod prihaja kava, čaj, bombaž, kakao, moka itd. Po isti poti pa Švicarji izvažajo svoje proizvode. V muzeju so razstavljene tudi ladje, s katerimi se ta tovor prenaša. Te so mlade obiskovalce še posebej navdušile. Kar težko smo zapustili zanimivi muzej.

Ker smo do kosila imeli še urico časa, smo se odpravili na Dreilaendereck, kjer so otroci kupovali razglednice in pisali domačim ter se fotografirali. Lačni in utrujeni smo končno prispeli do restavracije Drei Könige, kjer nas je že čakala pogrnjena miza. Razgovorov bi ne bilo ne konca ne kraja, a že nas je čakal avtobus, da nas popelje do zgornjega pristanišča. Tam smo se vkrkali na ladjo in se popeljali preko zapornice po Rheinu. Otroci so odprtih oči in ust gledali, kako se ladja vse bolj z vodno gladino vred pogreza. Še pol urice vožnje in spet smo bili v pristanišču, zatem na avtobusu, ki nas je popeljal domov.

V sredo 11. aprila smo se poslavljali. Teden je hitro minil. Spet smo se zbrali na Klotnu, da pospremimo naše znance in morda tudi prijatelje. Vsak od nas, ki je pospremil svojega gosta na letališče, je čutil, da ga stiska v grlu. Marsikdo si je skrivaj otrl solzo. Čutili smo: oni odhajajo nazaj v domovino, mi pa ostajamo tukaj.

Upamo, da so otroci odnesli s seboj lepe spomine na svoje kratke počitnice v Švici. Videli so, da je Švica zelo lepa in urejena dežela in morda tudi čutili, da je precej »hladna« in ker so sami navajeni topline, bodo prav gotovo še bolje razumeli lep slovenski pregovor, ki pravi: Povsod je lepo, a doma je najlepše.

Dr. Barbara Turk-Smrekar

PROSLAVA DNEVA ŽENA V MALMÖJU

»MAMICA MOJA, POVEJ MI ZAKAJ IMAŠ, SOLZNE OČI?«

Uvodni verzi so iztrgani iz pesmi, ki jo je ob spremljavi kitare zapela Suzana Pučko na proslavi dneva žena društva Planike v Malmöju 17. marca letos. Navzoče rojakinje in rojake, goste društva Lipe iz Landskrone ter konzula iz Malmöja je uvodoma pozdravil predsednik Pavel Pevec in zaželel, naj bi ta večer ne pomenil le prijetne družabne zabave, ampak naj bi bil predvsem izraz spoštovanja pomenu tega praznika.

Pesmice, posvečene materam, so v bolj ali manj tekoči besedi, vsi pa prizadeto in toplo, recitali otroci, ki jih je

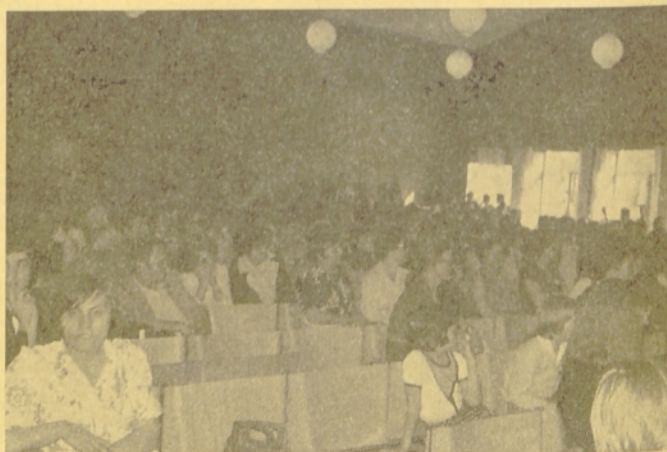
Ob praznovanju dneva žena SKD Planika v Malmöju

pripravila Estera Grujić, učiteljica slovenskega dopolnilnega pouka. Otroci so nas s svojim programom navdušili. Pripravili so lepe trenutke ne samo materam, ampak vsem, ki se zavedajo dragocenosti domačega jezika in kulture, ki je premnogokrat žrtev samoponiževanja in slepega sprejemanja vsega tujega.

Program, ki ga je veselo povezoval Jože Bergoč, je izpopolnila ob otroški besedi še glasba. Ob zvokih domačih pesmi najbrž ne ostane neprizadet celo tisti, ki se je morda na zunaj že popolnoma prilagodil tujemu okolju. Nastopili so: ansambel in pevski zbor društva Planike, moški pevski zbor iz Landskrone in sestre Budja. V drugem delu večera je za dobro plesno glasbo poskrbel ansambel Martina Pečovnika. Žene so bile ta večer častne gostje. Z jedjo in pijačo so jim postregli zastoj.

Moški pevski zbor in mladi rojak SKD Planika Valentin Pečovnik na festivalu v Göteborgu

Občinstvo v dvorani med festivalom v Göteborgu

Proslave sem se udeležila na prijazno društveno povabilo. Čeprav sem tu samo na krajšem študijskem izpopolnjevanju, sem lahko ta večer vsaj delno spoznala dragocnost delovanja slovenskih društev v tujini. Tudi v domovini se o tem veliko govori in piše, vendar pa resničnega pomena njihovega dela ne moreš dojeti, če sam ne začutiš želje po domači besedi in jo zaslišiš sredi velikega tujega mesta.

Mojca Ravnik

SKRBNOST PRIPRAVLJENA PRIREDITEV DRUŠTVO PLANIKA IZ MALMÖJA NA PETEM FESTIVALU SLOVENSkih DRUŠTEV V GÖTEBORGU

V dnevih 26. in 27. maja letos smo se Slovenci na švedskem srečali na petem sedaj že tradicionalnem festivalu, ki je bil tokrat v Göteborgu. Za sodelovanje v kulturnem programu se je prijavilo tudi petdeset članov našega društva.

Naš dobro znani šofer Štefan Čeke, doma iz Lendave, nas je v zgodnjih jutranjih urah z avtobusom popeljal po 300 km dolgi poti od Malmöja do Göteborga. Vožnja je minila v prijetnem razpoloženju, saj nas je Martin Pečovnik ves čas razveseljeval s slovenskimi melodijami. Njegovemu igranju se je pridružilo še petje in prav dobro razpoloženi smo prispeli na cilj.

V Göteborgu smo doživeli lep sprejem gostoljubnih organizatorjev in prisrčna srečanja z rojaki z vseh koncev Švedske.

Ob 14. uri se je pričel kulturni program vseh slovenskih društev in naselbin. Sodelovali so tudi hrvatsko in makedonsko društvo ter švedska folklorna skupina.

Predsednik društva France Prešeren v Göteborgu Leopold Kuhar je navzoče toplo pozdravil in jim zaželel dobrodošlico. Za njim je spregovoril jugoslovanski konzul iz Göteborga Ivan Andrejaš, ki je v svojem govoru med drugim dejal: »Mesec maj je mesec mladosti, zato ob tej priložnosti pošiljamo pozdrave in tople želje našemu predsedniku SFRJ za njegov 87. rojstni dan. Navzoči so njegove besede potrdili z močnim aplavzom in vzkliki: »Še na mnoga leta!«

V kulturnem programu so med drugimi nastopili člani SKD Planika iz Malmöja. Suzana Pucko je ob spremljavi kitare zapela pesem Mornar. Moški pevski zbor pa pesmi Regiment in Napitninca. Zatem je zapel desetletni Valentin Pečovnik, očka Martin pa ga je pri petju spremljal s harmoniko. Ob vsesplošnem aplavzu so nastopajoči zadovoljni prepustili mesto drugim izvajalcem. Za lepo izveden nastop se jim v imenu vseh društvenih članov lepo zahvaljujemo. Zaradi slabega vremena se naslednjega dne žal programa nismo mogli udeležiti.

Organizatorjem petega festivala slovenskih društev se zahvaljujemo za uspešno organizacijo.

Ivan Pučko

OB DNEVU MLADOSTI

V MALMÖJU SO PROSLAVLJALI

Združenje jugoslovanskih učiteljev in društev z južne Švedske je ob dnevu mladosti imelo proslavo.

V dvorani Amiralen se je zbralo nad tisoč rojakov vseh jugoslovanskih narodnosti.

Jože Bubaš, konzul iz Malmöja, je toplo pozdravil zbrane in se zahvalil za tako številen obisk. Na proslavi so bili tudi visoki švedski gostje iz Malmöja. Med nastopajočimi so bili društvo Planika, moški pevski zbor, instrumentalni trio in Martin Pečovnik s sinom Valentinom, program pa je povezoval Ljubo Curovič.

Ivan Pucko

Z GLASBENEGA TRGA

NOVA PLOŠČA VIKISOV

Kulturno-zabavna skupina VIKIS iz Hastvede na švedskem je te dni izdala svojo drugo glasbeno ploščo z narodnimi in drugačnimi slovenskimi vižami.

Na tradicionalnem slovenskem izseljenškem pikniku v Škofji Loki, letos 4. julija, je precej rojakov in Slovencev v domovini kupilo omenjeno ploščo in si jo že vrte na domačem gramofonu.

BOLJŠA POVEZAVA

INTERESNA SKUPNOST NA ŠVEDSKEM

Da bi se prilagodili ostalim narodnostnim skupinam v zvezi jugoslovanskih društev na švedskem, so slovenski delegati na razširjeni letni skupščini v Göteborgu sprejeli sklep, da se koordinacijski odbor preimenuje v interesno skupnost slovenskih društev na švedskem. Ta sklep je bil tudi edini popravek statuta, ki še naprej v celoti velja za omenjeno interesno skupnost.

Za predsednika izvršnega odbora nove interesne skupnosti so izvolili Rado Pišlerjevo, za njenega namestnika Lojzeta Hribarja, tajnik je Marjan Kramaršič, njegova namestnica Minka Benedik, odgovorni urednik Našega glasa je odslej Alja Ofors, njen namestnik pa Tone Jakše. Kot morebitni organizator naslednjega festivala je bilo imenovano društvo Lipa iz Landskrone, ki pa si je vzelo še nekaj časa za premislek.

In še beseda o novi predsednici: Rada Pišlerjeva je znana društvena delavka. Po poklicu je učiteljica, po rodu je z Vrhnike, biva v Uppsali, poučuje pa v Stockholmu. Že vrsto let je aktivna članica slovenskega društva v Stockholmu. Bila je pobudnica in predsednica društva učiteljev, kjer je veliko storila za napredovanje pouka materinščine, zadnje leto pa je bila tudi tajnica koordinacijskega odbora in članica uredništva Našega glasa. V slednjem je pisala zlasti o problemih vzgoje in šolstva.

K njeni novi nalogi ji čestitamo in hkrati želimo mnogo delovnih uspehov.

Tone Jakše

NOV SLOVENSKI DOM NA ŠVEDSKEM TU SMO, SLOVENC!

Prineslo nas sem je z vseh krajev zemlje: s Primorske, kjer zdajle že češnje zore, z Gorenjske, kjer avbe se zlato blešče, z Dolenjske, kjer pesmi se mehke glase, s Slovenskih goric, kjer klopotci pojo, s Koroške, kjer hribi v sinjino se pno.

Smo ptiči, ki v sili drugam polete? Imamo mogoče velike želje?

Ga vidim pri peči, kako se znoji,
je drugi v livarni, ki pije mu kri.
Nad dvajset žena pri strojih hiti,
le redko jim lice od sreče vzcveti.
V skladiščih garajo nam fantje, možje,
zaviti so v mnoge vsakdanje skrbi.

Na severu smo nova gnezda spletli,
zdaj viden kres slovenstva smo zanetli.

Dobili smo naš skupen krov,
polet naš bodi čil in nov!
Tu pesem naša naj doni,
tu naj se merijo mlade moči!
Tu naj se predstavi slikar in poet,
veselo zavriska mladina naj v svet!
Mogoče predstavimo odrsko delo,
zaplešemo narodne pleses veselo...

V naporih, ne malih, je zrasel ta dom.
Naj ne pretresa nesloge ga grom!
Saj le harmonija, ki družijo ljudi,
le ta osrečuje, k uspehom budi!
Zahvaljen, rojak, vsak izmed vas,
ki žrtvoval si delo, čas!

Z vseh grl »Hura« za vas na glas!

To je pesem, ki jo je ob slovesni otvoritvi doma v Halmstadu na Švedskem zapisala Marija Hriberškova. »Švedski« Slovenci so namreč odprli svoj slovenski dom. To ni nikakršna impozantna zgradba, piše Marija Hriberškova, marveč je to le z ljubeznijo in spretnostjo adaptirana hiša starejšega datuma. Več kot dva tisoč prostovoljnih ur je bilo vloženih vanjo, številni člani društva so prispevali material za opremo njenih prostorov, tako da imajo odslej tamkajšnji Slovenci vse možnosti za kulturno, športno in zabavno življenje.

Mala dvorana z odrom lahko sprejme do 80 ljudi, prijetno urejen pa je tudi prostor za društvene seje. Slovenski otroci na tujem v tej deželi imajo odslej na voljo svoj kotiček za pravljicne ure, mladi in odrasli pa enakega za likovno ustvarjanje, igralske in pevske vaje in branje knjig.

Sporočili so nam tudi, da namerava slovensko kulturno društvo Ivan Cankar na Švedskem prirediti v jesenskih dneh za vse tamkaj živeče Slovence piknik. Le-ta bo namenjen predvsem tistim rojakom, ki živijo na zahodni švedski obali, pri organizaciji piknika pa bosta sodelovali tudi kulturna in izobraževalna skupnost z Raven na Koroškem.

NOVI PROSTORI OMOGOČAJO DELO OBČNI ZBOR SKUD FRANCE PREŠEREN V GÖTEBORGU

Po večletnem prizadevanju je Slovenskemu kulturno umetniškemu društvu France Prešeren v Göteborgu uspelo,

da si pribori svoje prostore, ki bi jim lahko rekli košček slovenske zemlje v tujini.

Občni zbor našega društva je bil pomemben dogodek za vse Slovence v Göteborgu, saj nam je zdaj, ko imamo svoje društvene prostore, omogočeno društveno delo in z njim razvoj slovenske kulture v našem območju. Prej je bila naša aktivnost zelo ovirana, ker so oblasti predolgo odlašale z dodelitvijo društvenih prostorov. Kolikokrat smo bili obdolženi za nepravilnosti, ki so jih drugi povzročili. Tudi naše otroke so dolžili, ker so se razlikovali od drugih. Res se v marsičem razlikujemo od domačinov, a tega se ne smemo sramovati. Na svojo društveno aktivnost smo lahko le ponosni. Pri obnovi društvenih prostorov so prispevali velik delež naši otroci in mladina. Posebno so se izkazali pri barvanju in polaganju tapet. Ob otvoritvi se je uspešno predstavila novoustanovljena dramska sekcija z uprizoritvijo igre Povodni mož. Sekcijo vodi učiteljica slovenskega dopolnilnega pouka tovarišica Nevenka. Sodelovali so otroci, ki se uče slovensko pri dopolnilnem pouku.

Tudi v folklorni sekciji je večina aktivnih članov iz mladinskih vrst. To smo upoštevali tudi pri izvolitvi v novi upravni odbor, kjer je polovica kandidatov v starosti izpod 18 let. Tudi formalno se je upravni odbor spremenil, ker je Rudi Hren postal zastopnik mladine, s čimer je posebej poudarjena važnost mladine pri odločanju v društvu.

Med prvimi nalogami novega upravnega odbora so bile priprave za peti kulturni festival slovenskih društev, ki je bil v dnevih 26. in 27. maja letos v Göteborgu v organizaciji našega SKUD France Prešeren. Treba je bilo krepko poprijeti. Z uspehom smo pa zadovoljni, saj je organizacija te vsakoletne največje slovenske prireditve na švedskih tleh polno uspela, kar je dokazala velika udeležba Slovencev, ki živijo na Švedskem na festivalskih prireditvah naših društev. Vse to nam je v ponos in pobudo pri nadaljnjem društvenem delu.

Stanislav Slak

ANSAMBEL VIKIS V GOSTEH ZAŽIVELA JE INTERESNA SKUPNOST

V maju, ki je najlepši mesec v letu, smo Slovenci v Köpingu priredili veliko zabavno prireditev združeno s kulturnim programom, ki so nam ga pripravili otroci slovenske dopolnilne šole s svojo učiteljico Terezijo Hlep. Ker je s takšno prireditvijo dosti dela, smo se Slovenci v Köpingu nanjo precej časa pripravljali. Dvorano smo lepo okrasili in razobesili precej slik, ki so predstavljale našo lepo Slovenijo.

V popoldanskih urah smo nestrpnost pričakovali drage goste: priljubljen ansambel Vikis, ki so se pripeljali s fanti in pevko iz več kot 500 km oddaljenega Höstveda, ki leži na jugu Švedske. Ob srečanju so nam toplo zaigrala srca. Po skromnem kosilu smo odšli v dvorano, ki se je hitro napolnila z obiskovalci. Vikisovi fantje in pevka v lepi slovenski narodni noši so bili deležni toplega aplavza. Občutek domačnosti nas je vse prevzel.

Posnetek je z letošnjega prvega izleta SPD Triglav v švicarski Amden. Na sliki so Fikfakovi, Mazijevi, Bradeškovi Crocijevi, Pavla Rožič, Marija Pirnat, Nežka Neubauer, Vera Glinšek, Jevnikarjevi in vodič Tomislav Mitrevski

Ob sedmih zvečer se je začel kulturni program z nastopom naših najmlajših. Napovedala ga je učiteljica Terezija Hlep. Otroci so se zvrstili na odru in recitali različne pesmi. Priznati moramo, da je bil trud njihove učiteljice dobro poplačan, a mi, ki smo poslušali, res ponosni na to naše mlado cvetje.

Slovenci v Köpingu in vsi ostali, ki so se udeležili te lepe prireditve, so doživeli še eno presenečenje in to, da smo bili prvi, katerim je ansambel Vikis predstavil melodije in pesmi že druge velike LP plošče, ki jo je ansambel posnel v zadnjem mesecu. Kako smo te pesmi in melodije doživljali je težko zapisati, to lahko pove le srce in solza, ki počasi drsi po utrujenem licu. In teh je bilo nešteto. Nikoli ne bom pozabil teh fantov in njihovih melodij,

pa Viktorja in Šefke, ki zapojeta, da se srca tope od radosti. Zatem nas je presenetila še Viktorjeva hčerka, ki je komaj dvanajstletna skupaj s Šefko zapela pesem Moj dom. Ko sta peli, je bila v dvorani popolna tišina, videl si le robčke, s katerimi so si naši ljudje otirali solze. Po burnem hvaležnem aplavzu sta pevki morali pesem ponovno zapeti.

Vse do zgodnjih jutranjih ur smo se skupaj veselili. Zatem smo se začeli poslavljati od prijateljev in znancev z željo in obljubo, da se še srečamo.

Upravni odbor v Köpingu se ob tej priliki najlepše zahvaljuje ansamblu Vikis in vsem ostalim, ki so pripomogli, da je prireditev tako lepo uspela.

Franjo Breznik

PARTIE EN FRANÇAIS

LA DIRECTION YUGOSLAVE DU MT. EVEREST

Jusqu'au dimanche 13 mai dernier quatre directions menaient sur la plus haute montagne du monde, le Mt. Everest (8848m); depuis ce dimanche il y a une cinquième direction, celle de l'arête occidentale de l'Everest dite «Yougoslave».

Les premiers Yougoslaves qui, à 9.51 h — temps de l'Europe Centrale et 13.51 h — temps local, ont foulé le sommet le plus élevé de l'Himalaya, sont l'étudiant de la Haute École de culture physique Andrej Štremfelj de Kranj et le maître d'éducation physique Nejc Zaplotnik, également de Kranj.

La cordée yougoslave est partie du dernier campement à l'altitude de 8200 m vers le sommet de l'Everest dans un vent fort tôt le matin, à cinq heures — temps local. Depuis quelques jours déjà il était évident que l'expédition yougoslave était sur le seuil d'un grand succès. La cordée Belak-Božič avait attendu en vain le beau temps au-dessous du sommet même. Le vent, qui soufflait à la vitesse de 140 km, était trop fort pour permettre à cette cordée d'accéder au sommet. Après eux d'autres essayèrent, mais le mauvais temps et des difficultés techniques dans la dernière partie de la direction «Yougoslave» les empêchèrent de conquérir le sommet.

L'assaut victorieux du dimanche ne se passa pas non plus sans difficultés. Il avait été commencé par un trio — les frères Andrej et Marko Štremfelj et Nejc Zaplotnik. En cours de route, la valve de la bouteille d'oxygène de Marko Štremfelj se détériora, ce qui était arrivé quelques jours auparavant à la cordée Grošelj-Manfreda.

Une autre cordée, composée de Stane Belak de Ljubljana, Stipe Božič de Split et du Sherpa Ang Phu, eut moins de chance. Tous les trois arrivèrent certes au sommet de la plus haute montagne du monde, mais au retour à la base, le Sherpa Ang Phu glissa, tomba dans un précipice et se tua.

La direction yougoslave vers le plus haut sommet du monde est difficile et exigeante, elle est surtout extrêmement longue, la plus longue de celles qui mènent au sommet qui est le rêve et la couronne des aspirations des meilleurs alpinistes du monde. Ce chemin est presque trois fois plus long que ceux qui on été pris jusqu'ici pour parvenir au Mt. Everest. C'est pourquoi l'exploit de l'expédition yougoslave, de tous ses 25 hommes qui chacun a sa manière ont contribué à son succès, a une valeur d'autant plus grande.

Ce succès de nos courageux alpinistes a déclenché une grande joie partout en Slovénie, et aussi parmi nos travailleurs en travail temporaire à l'étranger. Au siège de l'Union Alpine de Slovénie s'accumulent les félicitations des organisations de travail et des particuliers, de nos clubs de l'étranger. Même le Président Tito a envoyé ses félicitations aux alpinistes et à la Fédération Alpine de Yougoslavie, où il dit:

«A l'occasion de la conquête du sommet le plus élevé du monde j'envoie mes félicitations cordiales à tous les participants de l'expédition, à vous et à l'Union Alpine de Slovénie. La persévérance, le courage et le dévouement dont nos alpinistes on fait preuve dans cette grande action sportive, peut être cité en exemple. Je leur souhaite un heureux retour dans la patrie et beaucoup de succès ultérieurs.»

LE RESPECT DE LA DIVERSITÉ

La valeur des échanges commerciaux annuels entre la Yougoslavie et l'Union Soviétique se monte à environ trois milliards de dollars. Évidemment ce n'est là qu'une donnée illustrant les relations entre les États. Celles-ci sont bonnes et très ramifiées, bien qu'il soit évident que toutes les possibilités ne sont pas encore exploitées. Cela a été constaté récemment aussi au cours des entretiens yougoslavo-soviétiques qu'ont

eus à Moscou Josip Broz-Tito et Leonid Brežnev. Les deux dirigeants se sont engagés à élargir la coopération.

La visite amicale du Président Tito en Union Soviétique a confirmé la continuation du développement réciproque des relations. Ce développement se fonde sur des documents connus, tels que la déclaration de Belgrade de 1955 et celle de Moscou, signée un an après. Ces déclarations ont été suivies, il va de soi, par de nombreux autres documents communs, mais tous avaient leur fondement dans les textes préliminaires. Les principes des déclarations ont été réaffirmés aussi lors de cette visite de notre président en Union Soviétique, confirmant la pratique en vigueur jusqu'ici, pour laquelle nous savons qu'elle dicte le respect de l'indépendance, la non-ingérence, l'égalité en droits, le respect des différentes voies du développement intérieur, etc.

Les interlocuteurs égaux en droits qui se sont déjà rencontrés six fois jusqu'ici, ont traité non seulement les thèmes qui concernent la Yougoslavie et l'Union Soviétique, mais des questions internationales et des foyers de crises qui menacent la paix et la sécurité mondiale.

Les deux États n'ont pas les mêmes vues sur certaines questions, ce qui est compréhensible étant donné leur position internationale. Mais les différences ne devraient nullement être un obstacle à la coopération dans d'autres domaines, a-t-il été souligné. Le respect de la diversité, pourrait-on dire, a été pleinement exprimé aussi lors de ces entretiens du Président Tito et de Brežnev.

Le rôle de l'organisation mondiale des Nations Unies a été particulièrement souligné en tant que véritable lieu pour la solution des questions internationales ouvertes. En relation avec les efforts pour la paix, il faut mentionner aussi la politique des non-alignés et l'activité des membres de ce mouvement qui compte près des deux tiers de l'humanité.

Les entretiens yougoslavo-soviétiques à Moscou ont été amicaux et utiles pour le développement ultérieur des relations entre les deux États.

L'opinion mondiale a suivi les entretiens avec beaucoup d'attention, soulignant l'importance de cette rencontre ainsi que des relations entre les deux États. Il y a eu hélas! aussi dans la presse quelques articles spéculatifs que les deux parties rejettent résolument, parce qu'ils sont absurdes.

La visite de Leonid Brežnev en Yougoslavie, où le Président Tito l'a invité, confirmera de nouveau la continuité des relations yougoslavo-soviétiques.

LETTRE AU RÉDACTEUR

Kathy Urbanc, 3. III, Montréal-Canada

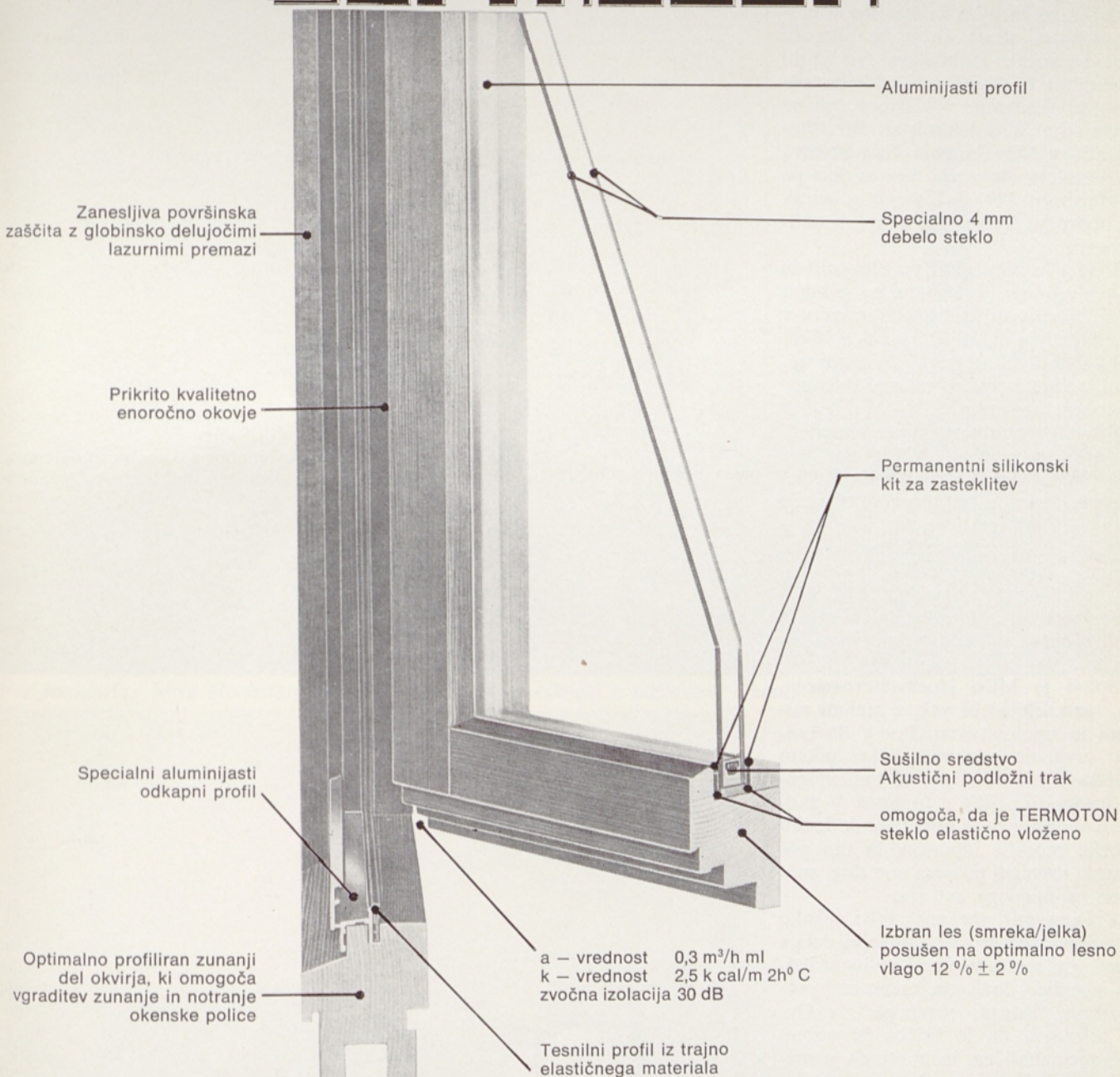
Rédaction

Mardi, 30 janvier 79.

Dès mon enfance, j'ai été baignée dans une atmosphère musicale et vivement influencée par mes parents, grands amateurs de musique classique. Après 7 ans de piano classique, j'ai appris à comprendre la musique, à l'apprendre et à l'aimer. Aujourd'hui, la musique joue un grand rôle dans ma vie. Tout s'exprime à travers mes doigts: ma joie, ma tristesse, ma peine... Quand je m'assois à mon petit piano «Heintzman» dans le silence des ténèbres, je me baigne dans la vision irréaliste de ce que peut apporter la beauté d'un menuet d'une noble sentimentalité. Les petites sonates modérées ont toujours été parmi mes oeuvres préférées: si peu romantiques par le style, elles le sont par le ton d'une élégance exquise... Puis vint Chopin. Jamais, dans le domaine musical, je n'ai rencontré d'oeuvres aussi attachantes que les préludes profonds, dans lesquels triomphe l'exquise sensibilité de Chopin. Ce musicien polonais a réalisé, dans une forme impeccable, le mélange le plus harmonieux, au charme voluptueux avec une gravité sinistre. Ses oeuvres, graves, mystérieusement attachantes, reflètent un caractère pénétrant. J'ai découvert le deuxième côté de la musique classique: un côté sombre, douloureux et parlant. J'ai appris à aimer la musique, à comprendre son langage poétique, aussi parlant que les lettres d'un livre... Les oeuvres de Chopin sont pleines de mélancolie et de charme personnel.

«La musique, sous sa plume, se muait en l'air le plus pur...» La musique peut traduire le bonheur éternel avec une grâce divine, ainsi que la douleur, jusqu'au plus sombre désespoir, que les mots ne pourront jamais exprimer...

NOVI PROGRAM OKEN IN BALKONSKIH VRAT **JELOBOR 78** S TERMO- IZOLACIJSKIM STEKLOM **termoton**

POSLOVALNICE TRGOVSKE MREŽE PODJETJA

64220 ŠKOFJA LOKA, Kidričeva 58
ZAGREB — 41260 SESVETE, Zagrebačka b. b.
55400 NOVA GRADIŠKA, Krajačičeva 31
52000 PULA, Fižela 7 a (na Stoji)
51260 CRIKVENICA, Vinodolska 31
57000 ZADAR, Biogradska b. b.
59000 SIBENIK, Ulica Bratstva i jedinstva 98
71211 SARAJEVO, Rajlovac ul. 21. Maja 147

22300 STARA PAZOVA, Kamenjarova 29
18000 NIS, ul. Nikodija Stojanovića (tatka)
SKOPJE — 91206 MADJARI, ul. 821, br. 3
54000 OSIJEK, Cepinska b. b.
34000 KRAGUJEVAC, ul. Milivoja Bankovića b. b. — Beloševac
14000 VALJEVO, Kolubarska b. b.
58000 SPLIT, Kovanjinova 1
81350 BAR, Bioteh. obraz. c. D. Vlahović — ekon. dvor. centar

tel. 064 61-361
tel. 041 253-259
tel. 055 81-123
tel. 052 23-976
tel. 051 831-115
tel. 057 23-815
tel. 059 23-876
tel. 071 526-338
526-537
tel. 022 81-666
tel. 018 65-930
tel. 091 61-104
tel. 054 31-456
tel. 034 66-235
tel. 014 22-225
tel. 058 48-780
tel. 058 22-189

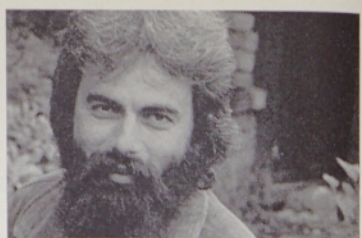

JELOVICA

LESNA INDUSTRIJA, ŠKOFJA LOKA, KIDRIČEVA 58, TELEFON: (064) 61-361

MIŠO HOCHSTÄTTER

MOJSTRI S KAMERO

Mlad je še, še tretjega križa si ni nadel, a so za njim že številne uspešne razstave, deset jih je že bilo, če smo natančni. Izobraževal se je in diplomiral na likovnem oddelku pedagoške akademije v Mariboru pa na Bayerische Staatslehranstalt für Fotografie v Münchnu, je član društva oblikovalcev Slovenije, živi in dela pa v Mariboru kot samostojni umetnik na področju fotografije in sploh oblikovanja.

Doslej je razstavljal po Sloveniji in tudi izven nje, v Skopju na primer, ko je tamkaj nosil vojaško suknjo, v Sombathelyju na Madžarskem, v Münchnu in pobral že nekaj uglednih nagrad, zlato medaljo galerije Meduza v Kopru, bronasto...

Pravi, da ne mara skupinskih predstavitev, da raje prikaže svoja dela sam, »kot stepni volk sem«, a ne hrupno, marveč komorno, tiho in ubrano. Rad ima mojstra Kološo, s katerim sta družno odkrivala pravo podobo Istre in njeno Koštabono. »Utrujenemu od množice, hrupa in smrada mi je bilo odkritje te istrske vasi, njenega miru in pejsažev — čudovito...«

Sploh je Mišo Hochstätter miren, tih, razmišljujoč človek, z zrelimi mislimi in ugotovitvami. Pravi, da tvori življenje »drobne reči«; potem seveda ni nič čudnega, če tudi njegova fotografija pelje v to smer. V zadnjem obdobju ga je pripeljala do haiku poezije modrih Japoncev in mu pomagala ustvariti povsem nov slog, značilen za mladega avtorja.

»Tišina, mir, zbranost, tako nekako bi poimenoval svoja najnovejša dela,« pravi, »ki so nastala pod vplivom haiku poezije, doživetja trenutka, preprostega, čistega, ubranega...« On, ki priznava, da je liričen in nežen, tudi melanholičen, in pravi, da je melanholija žalost, ki ne boli, je v haiku slogu ustvaril ciklus podob iz lirične prekmurske pokrajine. Nič ljudi ni na teh podobah, ničesar ni odveč na njih, a izraža preprosta narava nekakšno tiho pa dovolj zgovorno praznično izpovednost.

J. Vigele

Vse fotografije Miša Hochstätterja so iz najnovejšega ciklusa z naslovom Haiku, 1979

NAŠI PO SVETU

Josie Zakrajšek

ZDA

UMRLA JE JOSIE ZAKRAJŠEK

Cleveland — ameriška Ljubljana in s tem tudi vsa ameriška Slovenija, organizaciji SNPJ in Progresivne Slovenke Amerike, številna slovenska izseljenska društva in ameriške organizacije so izgubile eno od svojih najzaslužnejših članic Josie Zakrajšek. Tiho je umrla 16. junija na svojem domu v Clevelandu. Prav letos bo minilo pet desetletij, odkar se je včlanila v Slovensko narodno podporno jednoto, vse od leta 1939 pa je bila glavna tajnica organizacije Progresivnih Slovencev Amerike. Bila je trdna, odločna, vedno napredna žena, sposobna in modra svetovalka, vneto zagovornica tesnejših stikov med slovenskimi izseljenci in matično domovino, vztrajna borka za delavske in še posebej ženske pravice.

Poleg glavnega tajništva pri PSA, za kar je bila ponovno izvoljena na zadnji konvenciji v maju letos, je bila tudi predsednica društva št. 5 SNPJ, zapisnikarica krožka št. 5 SNPJ, predsednica kluba slovenskih upokoencev na St. Claire ave. v Clevelandu, predsednica federacije slovenskih upokoencev, predsednica kozmopolitanske-

ga demokratičnega kluba žena v okraju Cuyahoga, direktorica Slovenskega narodnega doma na St. Claire Ave., bila je podpredsednica na številnih konvencijah SNPJ. V zadnjem času je bila tudi pobudnica Ameriško-slovenskega komiteja za kulturne izmenjave v Clevelandu, ki se je izkazal z nekaj izredno uspešnimi organizacijami.

Josie Zakrajšek se je rodila leta 1904 v Clevelandu v narodno zavedni slovenski družini Mežnaršič. Že kot 12-letno dekle je postala članica slovenskega telovadnega društva Sokol, uspešno je prodajala »papirnato opeko« v korist Slovenskega narodnega doma, obiskovala je slovensko šolo, kjer si je izpopolnjevala svoje znanje o domovini staršev. V najtežjem času naše narodne zgodovine, v času narodno-osvobodilnega boja, jo najdemo v SANS, v slovenski sekciji Jugoslovanskega pomožnega odbora in povsod tam, kjer je bilo potrebno gmotno in moralno podpirati naš osvobodilni boj in širiti resnico o njem. Sedem let je bila predsednica odbora za pomoč Sloveniji, ki so ga v času vojne ustanovile Progresivne Slovenke Amerike. V imenu PSA je lani prevzela tudi visoko jugoslovansko odlikovanje, s katerim je predsednik Jugoslavije Josip Broz Tito odlikoval to organizacijo za zasluge pri razvijanju sodelovanja med izseljenci in staro domovino kakor tudi med ZDA in Jugoslavijo.

Vrsta načrtov, zamisli in idej je ostala še nedokončanih. Smrt Josie Zakrajšek pomeni za ameriške Slovence veliko vrzel.

SNPJ IN CFU Z ROKO V ROKI

Že v letu 1929, torej pred 50 leti, sta se odbora SNPJ in HBZ dogovorila o skupnem sodelovanju in skupnih prireditvah, vendar pa sta organizaciji ta svoj dogovor uresničili šele pol stoletja pozneje — 2. in 3. junija 1979 v rekreacijskem središču SNPJ v Borough in SNPJ, Pa. Festival z bogatim kulturnim sporedom je uspel v vseh pogledih, prisostvovalo pa mu je okrog 800 ljudi slovenske, hrvaške in srbske narodnosti. Tako sta si nadvse slovesno stisnili roke dve bratski organizaciji, ki združujeta prek 160.000 v Ameriki rojenih Hrvatov in Slovencev. Hrvatska bratska zajednica slavi letos 85-letnico obstoja, SNPJ pa 75-letnico.

Tridnevna srečanja so člani obeh organizacij začeli s športnimi tekmovanji, nadaljevali z banketom in s kulturnim sporedom, pri katerem so sodelovale po tri slovenske in tri hrvaške skupine. Slavnostna govornika sta bila glavni predsednik SNPJ Peter Elish in predsednik Hrvatske bratske zajednice Bernard M. Luketich, ki sta oba po-

udarila izreden pomen tega festivala ter izrazila željo, da bi bila taka in podobna srečanja tradicionalna. Festival je pozdravil tudi član pennsylvanijske vlade Al Benedict, v imenu jugoslovanske ambasade v Washingtonu pa je festival pozdravil Vlado Sindjelić, minister-svetovalec.

JUBILEJ SLOVENSKEGA DRUŠTVENEGA DOMA V EUCLIDU

Slovenski društveni dom na Recher Avenue v Euclidu slavi letos 60-letnico. Prvo slovensko podporno društvo z imenom »Austria« so naši rojaki v Euclidu ustanovili že leta 1907; po zaslugi tega pionirskega društva se je porodila akcija za večjo zgradbo, ki naj bi služila tako za seje in sestanke kakor tudi za družabne in kulturne prireditve. Leto dni pozneje je že stala na kupljenem zemljišču cerkev, ki pa je zaradi raznih težav obstajala le sedem let. Poslopje je nato odkupila družba »Jugoslovanski narodni dom«.

25. maja 1919 je bila ustanovna seja, na kateri so bila zastopana naslednja društva: Slovenski dom št. 6 SDZ (zdaj ADZ), ustanovljeno 10. decembra 1911; Zavedni sosedje št. 158 SNPJ (zdaj Loyalties) in Jutranja zora št. 337 HBZ. Pozneje je pristopilo k tej družbi tudi društvo Napredek št. 132 ABZ. Ustanova je bila inkorporirana 19. septembra 1919 pod novim imenom »Slovenski društveni dom«, katerega je ohranila vse do danes.

Po začetnih težavah se je pričela doba živahnih aktivnosti doma, ki je postal središče narodnega, društvenega in kulturnega delovanja slovenskih in hrvatskih rojakov v euclidski naselbini. Prvi pevski koncert v okrilju tega doma je bil leta 1926, za tem pa je delovalo tukaj več pevskih zborov, dramsko društvo, mladinski pevski zbor itd. Danes deluje v okviru tega doma moški pevski zbor Slovan, ki še vedno priredi po dva koncerta na leto.

Leta 1949 je bilo zgrajeno novo sedanje poslopje doma, zaradi boljšega razumevanja z mladino pa je dobil dom tudi novo neuradno oznako »American Yugoslav Center«. V zadnjem času se pogosto uporablja kar oznaka »Recher Hall«, ki je v rabi posebej med drugimi narodnostmi, ki najemajo ta dom. V letu 1962 se je sem priselil tudi pevski zbor Zarja, ki prireja tu po dva koncerta na leto, v letu 1963 pa se je tukaj ustalil tudi mladinski pevski zbor krožka št. 2 SNPJ. Pevske vaje ima v domu tudi pevski zbor Barbershop Quartet in ženski pevski zbor Dawn Choral Group.

Desna roka upravi doma je tudi ženski odsek, ki se imenuje gospodinjski klub, poleg omenjenih pa domuje-

jo v tem domu zdaj še društva: Comrades št. 566 SNPJ, Clairwoods št. 40 ADZ, Progresivne Slovenke št. 3, Slovenska ženska zveza št. 14, Twirlettes SZZ, Slovenska moška zveza št. 8, klub Ljubljana, klub 59ers, in klub euclidskih upokojencev.

Od ustanovnih članov doma ni živega nikogar več. Zadnji ustanovitelj

Slovenian Country House oziroma njenemu lastniku Francu Sterletu.

V preurejeni in razširjeni restavraciji imajo zdaj prostor za 350 do 400 ljudi; njena posebnost pa je tudi, da postrežejo v njej z vsemi slovenskimi jedmi. Posebne pozornosti je deležna tudi oprema prostorov, ki jih krasi slike slovenske pokrajine. Celotna

srečnem zakoncu sta se jima rodila hčerka in sin, zdaj pa imata še tri vnukinje in enega vnuka. Anton je bil skoraj ves čas svojega bivanja v ZDA zaposlen pri American Steel and Wire Co., zdaj pa je že enajst let upokojen. Njun jubilejni, drugi medeni mesec v Sloveniji, je bil že šesti obisk starega kraja.

Kot zanimivost naj še omenimo, da je Anton Stanovnik doma z Vrhnike kjer je njegova sestra oskrbnica Cankarjevega spominskega muzeja.

KOROŠKI PEVCI MED ROJAKI V KANADI IN ZDRUŽENIH DRŽAVAH

Po številnih vižarskih skupinah, ki so med našimi rojaki v tujini sila v čislih, je letos sredi maja Kanadsko-slovenska skupina iz Toronta gostila prvo komorno-vokalno zasedbo iz domovine — pevce Koroškega akademškega okteta iz Ljubljane.

Turnejo med rojaki v Kanadi so koroški pevci začeli v Torontu, v univerzitetni dvorani Hard House, jo nadaljevali v St. Catharinesu, v dvorani društva »Bled«, in sklenili z drugim koncertom v Torontu, v dvorani ene tamkajšnjih srednjih šol. Seveda so imeli pevci, ki jih že več kot dvajset let vodi neumorni Ciril Krpač, med enotedenskim bivanjem med kanadskimi Slovenci še vrsto improviziranih nastopov tako rekoč na vsakem koraku, kjer so se srečali z našimi ljudmi. Bodisi na lovski farmi, pa na farmi Simon Gregorčič, v Lipa parku, na razstavi slovenske obrti v Torontu, celo v indijanskem rezervatu je zadonela njihova pesem, da o nastopih pred radijskimi mikrofoni in televizijskimi kamerami ne govorimo. Brez pesmi pa ni šlo tudi ob obiskih pri ljudeh kot so sloviti Janez Letnik alias Capitan John, zapeli so na Marinalandu pri Janezu Halerju le za streljaj od Niagarskih slapov.

Drugi del kanadsko-ameriške turnee so koroški pevci nadaljevali v Clevelandu, v »ameriški Ljubljani«, kjer so bili po treh letih že drugič. Ameriški del njihove turnee je organiziral Ameriško-slovenski odbor za kulturne izmenjave iz Clevelanda, ki ga je vodila vsestranska Josie Zakrajšek. V uradnem delu turnee so nastopili na koncertih v Slovenskem domu v Euclidu, v Slovenskem delavskem domu na Waterloo Street ter na koncu še v rekreacijskem središču SNPJ v Enon Valleyu. Vmes pa tako kot v Kanadi — ob slehernem srečanju s Slovenci prve, druge, pa tretje in tudi četrte generacije. Najgloblje se je vsem vtisnil v spomin polurni koncert v domu za ostarele v Euclidu, kjer je po licih slovenskih dedov in babic steklo več solza kot kjerkoli drugje.

Direktorij SDD ob 60-letnici: v prvi vrsti — William Frank, Ray Bradac, George Carson, Max Kobal, Joseph Trebec, Stanley Pockar, Mary Kobal, Joseph F. Petric Jr.; v drugi vrsti — John Troha, Edward Koren, Rudolph Lokar, William Jansa, John Hrovat, Edward Leskovec, Albert Novinc, Ronald Suster, John Evatz in John Bozich

leto 1979 je pri domu naslednji direktor John Bolden je umrl v letu 1977. Za torij: Max Kobal, predsednik, George Carson, podpredsednik, Ray Bradac, tajnik, William Frank, blagajnik, Joseph Petric, zapisnikar, John Horvat, predsednik nadzornega odbora, William Jansa in John Bozic, nadzornika, Edward Leskovec, predsednik gospodarskega odbora, Rudi Lokar in Ed Koren, člana gospodarskega odbora, Ronald Suster, odvetnik, in direktorji: John Evatz, John Troha in Al Novinc. Častni direktorji so: Joseph Trebec, predsednik, Stanley Pockar, tajnik, in Mary Kobal, zapisnikarica.

Joseph Trebec, Cleveland, Ohio

PRIZNANJE SLOVENIAN COUNTRY HOUSE

Znana slovenska restavracija v Clevelandu »Slovenian Country House« je bila po izboru televizijskega kanala 8 izbrana za najboljšo med 3000 tovrstnimi clevelandskimi restavracijami. Posebna komisija je pred tem dalj časa ocenjevala hrano, postrežbo, kvaliteto hrane, čistost in urejenost lokala. Osvojiti prvo mesto v tako močni in številni zasedbi ni malenkost, zato velja izreči vse priznanje restavraciji

oprema je izdelana po zamislih lastnika Franka Sterleta, ki mu je pomagal tudi slikar Danilo Kreže, doma iz Mengša.

Omeniti moramo še to, da so v restavraciji Slovenian Country House še posebno lepo sprejete vse kulturne skupine in ansambli, ki prihajajo iz domovine, ob novoletnih praznikih pa igra v njenih prostorih ansambel, ki prispe iz Slovenije posebej za to prilžnost.

NA ZLATO POROKO V DOMOVINO

Letošnje poletje sta praznovala zlato poroko v domovini tudi znana rojaka iz North Chicaga v ZDA Mary in Anton Stanovnik. Poročila sta se 10. julija 1929 v Laškem, kjer je bila doma Mary, ves čas pa živita v North Chicagu, kjer sta tudi aktivna slovenska društvena delavca — Mary je že več kot štiri desetletja predsednica krožka št. 49 Ameriške bratske zveze, Anton pa ves ta čas tajnik.

Anton Stanovnik je bil rojen že v ZDA, vendar pa se je kot otrok s starši vrnil v domovino. Leta 1927 se je vrnil v Ameriko, potem pa je dve leti za tem prišel še po nevesto. V

Gostje iz domovine so bili na vsakem koraku deležni izjemne pozornosti in gostoljubja, pa naj je bilo to v sloviti slovenski restavraciji »Slovenian Country House« pri Franku Sterletu, v gostišču »Olga«, ob obisku pred mikrofonom radijskega programa Tony's Polka Village, ali pred kamerami priljubljene TV oddaje »Polka Variety«, kjer so zapeli tri pesmi. Posebej velja poudariti, da so pevci Koroškega akademskega okteta med obiskom koncerta virtuoza na harmoniki Myrona Floriuna v Front Row Theatre prejeli iz rok senatorja države Ohio Timothy McCormicka državni prapor kot prva umetniška skupina in da jim je med koncertom v Slovenskem delavskem domu na Waterloo Street predstavnik clevelandske mestne hiše izročil listino Clevelanda kot izraz spoštovanja in dobrodošlico.

Vsi koncerti koroških pevcev so bili lepo obiskani, seveda pa vsi, ki bi radi slišali njihovo pesem, niso utegnili priti. Zato so bili Slovenci širom po Združenih državah toliko bolj srečni, ko so zvedeli, da bo oddaja »Polka Variety« z njihovo pesmijo na sporedu osrednje televizijske mreže NEWS-TV. Najprej seveda v Clevelandu in Ohiju, nato pa še drugje.

Brane Golob

PREDLOG ZA PREKOMORSKI TEDNIK »DELA«

Skupina slovenskih publicistov v Ameriki in Kanadi je poslala delavskemu svetu časopisnega podjetja »Delo« v Ljubljani pismo, v katerem se zavzema za tedenski izbor najboljšega iz slovenskega tiska, ki bi z letalsko pošto obiskoval rojake v prekomorskih deželah. Potreba po takšnem tedniku postaja vse večja spričo težav slovenskega informativnega tiska v severni Ameriki in mogoče še kje drugje.

Profesor Toussaint Hočevar iz New Orleansa, ki je ta predlog sporočil slovenski kulturni javnosti v domovini, piše v imenu večjega števila slovenskih razumnikov v ZDA in Kanadi in pravi med drugim, da »v Ameriki in verjetno tudi drugje po svetu postajamo Slovenci vedno bolj odrezani od toka informacij iz domovine, s tem pa se tudi pospešeno odtujujemo«. V svojem pismu nadaljuje, da bi z orisanim novim tednikom lahko prišlo do resnične vsestranske povezave in informiranosti, ki bi sčasoma obrodila bogate kulturne in gospodarske sadove.

AVSTRALIJA TRIGLAVSKA ŠOLA USPEŠNO DELA

Šolsko delo pri triglavski slovenski šoli v Sydneyu izredno lepo napreduje. Učenci radi prihajajo k pouku in

se pridno učijo. V maju smo pripravili tudi lepo uspelo proslavo maticinskega dne, na kateri so otroci mamicam pripravili zelo lep spored.

Tudi na državni srednji šoli je zanimanje za slovenščino zelo dobro in vedno znova se prijavljajo novi učenci. Zanimivo je, da jih je med njimi tudi nekaj, katerih starši niso Slovenci.

Dva posnetka z zaključne prireditve triglavske slovenske šole v Sydneyu

Letos bodo imeli osem maturantov. Pripravili smo izpitne naloge, ki so že »prestale pregled« v Canberri in Melbourne. Ravno pred kratkim sem izvedela, da je vse v redu in potrjeno od šolskih oblasti. Ostane nam samo resno in vztrajno učenje. Naj omenim še to, da je slovenski jezik priznan kot predmet, ki bo upoštevan pri vpisovanju na univerze v N. S. W. To je razveselilo naše učence in jih navdalo s ponosom. Doslej so se učili slovenščine pogosto le zato, ker so to želeli starši, v tem času pa se govori v šolah o slovenščini prav tako kot o angleščini ali francoščini. To je nam učiteljem in staršem vtilo še več volje do dela.

*Marisa Ličan,
učiteljica triglavske šole*

SREČANJA V PERTHU

Novoustanovljeni slovenski klub v Pertu v zahodni Avstraliji je resno začel z rednim delom. Vsak mesec prirejajo družabna srečanja, zabave, filmske večere, v načrtu pa imajo, da bodo svojo dejavnost v prihodnje še bolj razširili. V začetku maja je klub

priredil slovenski piknik, ki je izredno lepo uspel. V novi klub se vključuje čedalje več naših rojakov, ki so se naselili v tem delu Avstralije.

KANADA

»SLOVENSKA KANADA« SE NE OGLAŠA VEČ

Utihi se še en slovenski glas v svetu. V soboto, 28. aprila se je ob petih popoldne zadnjič oglasil v Torontu radijski spored, znan kot »Slovenska Kanada«, ki ga je dve leti vodila Sonja Luzar. V zadnjem času je bil to polurni slovenski spored, več kot leto dni je imel na razpolago polno uro, razvil pa se je iz prvotne desetminutne oddaje, ko je bila del jugo-

slovensko-kanadskega programa Mihajla Miličevića.

»Slovenska Kanada« je tedensko prinašala prijetno slovensko glasbo, primerno za zahtevnejše domače uho kot tudi za »izvoz« med druge Kanadčane (slovensko zborovsko petje, izbrane popevke in simfonije), izvirna poročila iz tukajšnjega multikulturne-

Po enem od slovenskih nastopov na televizijski oddaji »Sound of Yugoslavia« v Torontu. Z »Veselim Alpinci« v narodnih nošah sta tudi Sonja Luzar in Nanica Dolenc (foto Jordan Studio)

ga življenja in redne preglede o dogodkih v Sloveniji in Jugoslaviji. Kot izrazita kulturna oddaja, ki je bila povrh še skrbno pripravljena in je vsebovala tekste v slovenščini in angleščini, je vzbudila precej pozornosti tudi med drugimi poslušalci radijske postaje CHIN-FM, torej med drugimi etničnimi skupinami velikega Toronta in njegove okolice. Na ta način je dostojno opozarjala na slovensko kulturno dediščino in jo uvrstila v kanadski kulturni mozaik.

Posebnost »Slovenske Kanade« je bila tudi ta, da so se v njenem sporedu večkrat oglasili tudi slovenski pisatelji in pisateljice, nekajkrat v prenosih sporedov radia Ljubljana, nekajkrat pa tudi v živi interpretaciji gledaliških igralcev Andreja Kurenta, Antona Kacinika in drugih. Vsebovala je prav tako dragocena poročila o poti naših tukajšnjih ljudi. Nema lokrat se je v oddaji zrcalilo tudi življenje ameriških Slovencev. Svojo dejavnost je razširila še na televizijo in dala jugoslovansko-kanadski televizijski oddaji »Sound of Yugoslavia« lepo vrsto slovenskih sporedov, ki so bili ocenjeni kot najboljši iz omenjenega okvira.

Voditeljica oddaje, ki je bila obenem tudi napovedovalka in je sama prebrala veliko večino besedil, se je v vseh teh sporedih odlikovala s prijetnim glasom, lepo dikcijo in pohvalnim

kulturnim odnosom do vsakega najmanjšega dela tega vedno razgibanega in raznoliknega javnega nastopa.

Ivan Dolenc

POHVALE IN LEPE KNJIGE ZA SLOVENSKE ŠOLARJE

Ob zaključku šolskega leta so prejeli otroci slovenske šole pri »Nikola Tesla« v Torontu tiskane pohvale in lepe slovenske slikanice oziroma mladinske knjige. 19. maja so priredili svojim staršem daljši nastop z recitacijami in več skeči, nastopili pa so prav vsi in pokazali, kaj so se naučili. Zveza priseljencev iz Jugoslavije jim je pripravila majhno zakusko. Vsi prisotni so bili prav zadovoljni in veseli. Najbolj so bili ponosni tisti šolarji, ki so se letos prvič spogledali s slovenščino v knjigah in ugotovili, da je njihovo sobotno delo obrodilo sadove. Slovenske otroke sta predstavila na odru učitelj Ivan Dolenc in Nataša Kolman, oba rojena Mariborčana.

ČILE PROSLAVA DNEVA MLADOSTI

Jugoslovanska izseljenska naselbina v Santiagu de Chile je tudi letos slovesno počastila rojstni dan predsednika Tita in dan mladosti. Organizirana je bila razstava fotografij, ki so prikazovale življenje našega predsednika in razvoj naše domovine, poleg tega pa so bile razstavljene tudi fotografije o delu pevskega zbora Jadran, tamburaškega ansambla Tamburica in o športnih aktivnostih naše tamkajšnje izseljenske naselbine. V okviru proslave je bila prikazana tudi vrsta dokumentarnih filmov o lepotah Jugoslavije in o proslavi dneva mladosti.

Na zaključni prireditvi 26. maja so podelili priznanja najboljšim športnikom v naselbini, lep kulturni spored pa je pripravila folklorna skupina Kolo. S prireditve so poslali telegram predsedniku Titu z najboljšimi željami ob rojstnem dnevu.

BELGIJA JADRAN ZA ČRNO GORO

Slovensko kulturno društvo Jadran iz Charleroija je pozvalo svoje člane, naj prispevajo v sklad za pomoč prebivalstvu Črne gore, ki ga je v aprilu prizadel katastrofalni potres. Vabilu se je odzvalo lepo število članov, ki so skupno prispevali 9150 belgijskih frankov, samo društvo pa je iz društvene blagajne dodalo 10.000 frankov. Skupni znesek 19.150 belgijskih frankov je odbor Rdečega križa v Mariboru izročil članu odbora Jadrana Valter Hadner, ki se je vrnil za stalno v domovino.

ARGENTINA ZLATA POROKA KURINČIČEVH

Sredi poletja sta na ljubljanskem magistratu praznovala zlato poroko zakonca Franc in Lucija Kurinčič, rojena Fratnik, ki sta se poročila pred 50 leti v Buenos Airesu v Argentini.

Franc Kurinčič in njegova žena Lucija sta doma z Idrskega pri Kobariidu, kjer sta se rodila na prelomu stoletja. Franc je bil ob koncu prve svetovne vojne vpoklican k vojakom, od koder se je vrnil živ po golem naključju, njegova ožja domovina pa je prišla pod Italijo, kjer se je kmalu razbohotil fašizem. Franc je bil kot zaveden Slovenec pogosto preganjan in strahovan, zato sta se z Lucijo odločila, da se tako kot množice drugih Primorcev preselita v Argetino, kjer sta se v Buenos Airesu poročila 28. junija 1929.

Po prvih težkih letih, ko je bilo težko za delo in zaslužek, sta si uredila družino; hčerka se jima je rodila leta 1930. Pozneje, leta 1936, sta dobila v zakup eno od poslovalnic večvečjega trgovskega podjetja z vinom oljem, ki sta jo vodila vse do vrnitve v domovino.

V času druge svetovne vojne se je Franc Kurinčič, ki je bil ves čas naprednega mišljenja, združil z drugimi našimi rojaki, ki so se zavzemali za to, da bi bila tuja javnost seznanjena z resnico o našem narodnoosvobodilnem boju. Bil je aktiven pri združenju Svobodna Jugoslavija, ki je zbiralo pomoč za jugoslovanske narode, takoj po končani vojni pa je bil predsednik odbora za jugoslovansko Primorje, ki se je pri zaveznikih državah zavzemal za priključitev Primorske in Istre k Jugoslaviji.

Leta 1948 se je Franc Kurinčič z ženo Lucijo, hčerko Zoro in številnimi drugimi povratniki z ladjo Partizanka vrnil v domovino. Naselil in zaposlil se je v Ljubljani, zdaj pa je že 21 let upokojen. Za svoje domoljubno delo je prejel vrsto priznanj, med drugim pa je tudi častni član Slovenske izseljenske matice.

ZA MLADE PO SRCU

TRGATEV

V zgodnjih jesenskih dneh, ko grozdje dozori, se začno v vinogradniških krajih pripravljati na trgateg. Veselo jo pričakujejo stari in mladi, saj je trgateg eno najveselejših del na kmetih. Trgateg se ne prične povsod istočasno. Ponekod se prične že septembra, navadno pa je okrog 10. oktobra.

Na Slovenskem je vinogradništvo že zelo staro. Po istih pobočjih, kjer so danes vinogradi, so že stari Rimljani sadili trto. Radi so imeli dobro kapljico in znali so se veseliti.

Včasih je bilo pri nas še več vinogradov kot danes. Proti koncu prejšnjega stoletja je trtna uš uničila precej trte. Največ vinogradov je v Brdih, na Vipavskem, na Krasu, v Beli krajini, na Dolenjskem, v Prekmurju. Stara vinska dežela pa je Štajerska s Halozami in Slovenskimi goricami. Saj so pa tudi Štajerci znani kot veseli pivci in pevci.

Preden pa je grozdje potrgano in vino v sodih, preteče precej znoja. Gospodar mora pripraviti vse potrebno za trgateg. Poskrbeti mora za posodo, škafe, brente, kadi, sode, nožiče za rezanje grozdja, očistiti mora hram, pripraviti prešo. Gospodinja mora poskrbeti, da bo ob koncu trgatve dobra pojedina. Če ima kmet velik vinograd in ne more vsega opraviti njegova družina, najame še trgače. Ti pridejo v vas z velikimi koši na hrbtih.

Na Štajerskem, Vipavskem in Dolenjskem oznanijo začetek trgatve z grmenjem možnarjev. Stari vinogradniki so še verjeli v zle duhove. Mislili so, da jih s streljanjem prepodijo iz vinogradov in s tem zagotovijo srečno trgateg. Danes je to streljanje le za zabavo. Ponekod še vedno pravijo otrokom, ko grmijo možnarji, da izganjajo kače iz vinogradov.

Na Štajerskem in v Prekmurju že v avgustu postavijo klopote v vinograd. Viničarji v Halozah tekmujejo med seboj, kdo bo postavil v gorice večji in bolj ubran klopotec. Tako kot Štajerci ne zna nihče drug ubrati klopote. Postavijo jih zato, da odganjajo ptice, ki delajo škodo v vinogradih. Glas klopote se sliši tudi uro daleč. Ko se klopotci oglasijo, da gospodar ukaz, da otroci do trgatve ne smejo več v vinograd, gospodinje pa morajo vse kure zapreti v kurnik, da ne bi prišle k trti delat škodo.

V Prlekiji in Halozah so imeli kmetje le majhne gorice. Bogati posestniki so imeli velike vinograde, sami pa niso delali. Imeli so najete viničarje, ki so skrbeli za njihov pridelek.

Pred bratvijo je gospodar zbral trgače in jim naročil, naj skrbno obero trto, da ne bo kaj ostalo za njimi, kajti vsaka jagoda da kapljo mošta.

Trgači trgajo grozdje od spodaj navzgor, vsak v svoji vrsti. Grozdje nabirajo v škafe, iz škafov ga stresajo v brente. V brentah, oprtanih na hrbtu, nosijo trgači grozdje v hram, včasih pa kar naravnost v prešo na pod. Vsak brentač ima palico, v katero naredi zarezo, vsakokrat ko zvrne grozdje v kad, da ve, kolikokrat je nesel brento. Ponekod pomagajo tudi otroci in imajo majhne brentače. Trgači med obiranjem grozdja veselo prepevajo in uganjajo razne šale.

Ko znosijo grozdje v hram, ga prično stiskati. Včasih so ga mastili kar z bosimi nogami. Stari vinogradniki pravijo, da je tako vino najboljše. Danes ga stiskajo v stiskalnicah-prešah. To je veselje, ko vrtijo prešo in teče mošt izpod nje. Potem ga prelijejo v

sode in ga tako pustijo dva do tri tedne, kjer se spreminja v vino. Praznik novega vina je Martinovo, ki ga še danes slovesno obhajajo z gostijami.

Po starih običajih po končani bratvi v kotu vinograda izgrebejo jamico in vanjo stisnejo jagodo grozdja, da bi tudi naslednje leto trta dobro obrodila. Na vrhu gorice pa se morata srečati zadnja brenta grozdja in prvi koš gnoja, kajti gorici moramo vrniti to, kar smo ji vzeli, in vinograd pognojiti.

Trgateg se konča z bogato pojedino. Te pojedine so v vsakem kraju drugačne. Na Primorskem pripravijo krompirjevo polento s koštrunovino, na Štajerskem trgače pogostijo z mesom in gibanicami, na Dolenjskem zakoljejo prašiča. Ob večjih trgatvah ne manjka na pojedinah pečenih kokoši, gosi, rac. Zvečer je zelo živahno. Trgače mine utrujenost. V hišo pride goddec in ob zvokih harmonike se vse veselo zavrti. Posebno mladi pozabijo na težko delo, plešejo in se veselijo, stari pa modrujejo.

Ko je trgateg končana, se prično za gospodarja nove skrbi. Skrbi ga, če

bo vino dobro, če ga bo lahko prodal. Ko poišče kupca in vino proda, je za družino velik praznik, kajti trud je plačan, gospodinja pa kupčijo proslavi s tem, da vse povabi na dobro večerjo.

Vilma Praprotnik

KOSTANJKO PRVI VELIKI

Bilo je to davno, davno, ko so bili še vsi kostanji enaki. Hočem reči, da ni bilo pravih in divjih. Med posameznimi plodovi pa so razlike seveda bile. Eden od kostanjev je bil večji od vseh drugih. Zato je postal zelo domišljav. »Ustvarjen sem za nekaj posebnega,« je modroval. »Lepši sem in pametnejši od drugih, zato bi moral postati kralj vseh kostanjev: Kostanjko Prvi Veliki.«

Toda kostanji tudi v tistih časih niso potrebovali kralja, zato ga niso okronali. Kostanjko Veliki ni bil zadovoljen. Napihoval se je in napihoval in nazadnje padel iz ježice na tla. Zakotalil se je v veliko lužo in se pri tem ves umazal. Pa ga to ni motilo. Skozi njegovo lupino je prodirala vlaga, zato se je zmeraj bolj napenjal in postajal zmeraj večji. Kmalu je postal

največji kostanj na svetu, a se za to še zmenil ni nihče.

Nekega dne sta prišla mimo dva dečka. Dečki so si med seboj zelo podobni, čeprav se razlikujejo v malenkostih.

»Glej!« je rekel prvi. »Največji kostanj, kar sem jih kdaj videl.«

»He, he!« se je zasmejal drugi.

»Večji od buče že ni.«

Prvi deček je pobral Kostanjko Velikega, ogledal si ga je z vseh strani, pa ga spet odvrigel.

»Pha!« je rekel. »Ta kostanj je puhel.«

Dečka sta šla naprej. Kostanjko Veliki pa je bil strašno užaljen. Namrgodil se je in postal nejevoljen, z eno besedo: divji. Ko si je kasneje ustvaril družino, so izšli iz nje divji kostanji.

Toda časi se spreminjajo. Kostanjka Prvega Velikega že zdavnaj ni več. Njegovi vnuki in pravnuki pa rastejo po drevoredih in parkih, sprehajalcem v veselje. Pravi kostanji se prажijo na žerjavici in kuhajo v loncih in otroci jih imajo seveda radi.

Radi pa imajo tudi drevesa divjega kostanja. Otroci in spretni očetje izde-

lujejo iz njih čudovite stvari: možičke, kolca, živali in celo vrtavke. Vse moške lahko napraviš iz divjega kostanja. Če bi to videl Kostanjko Prvi Veliki, bi bil nazadnje nemara le zadovoljen, čeprav ni postal kralj.

Sunčana Škrinjarič

UGANKE

*Zidal ni nam ga zidar,
tesal ni nam ga tesar,
vendar je čez reko most,
trden kakor kamen-kost.*

led

*Brez nog in rok nam, glej ga škrata,
odpira in zapira vrata.*

Veter

*Ko zvonček zazvoni,
mravljišče oživi;
ko oglasi se spet,
tišina je in red.*

Razred

*Na zidu zlata kljukica,
v sebi morje vode ima.*

Adolfovova pijača

VOJAN TIHOMIR ARHAR

VSE O MAMI

*Mama je žena, ki zdaj ni več sama
v srečni družini otrokom je mama.*

*Prav je, da zraven še tole dodamo:
mame ne kupimo in ne prodamo.*

*Vsak dobi mamico vedno le eno,
z drugo zamenjaš je nikdar nobeno.*

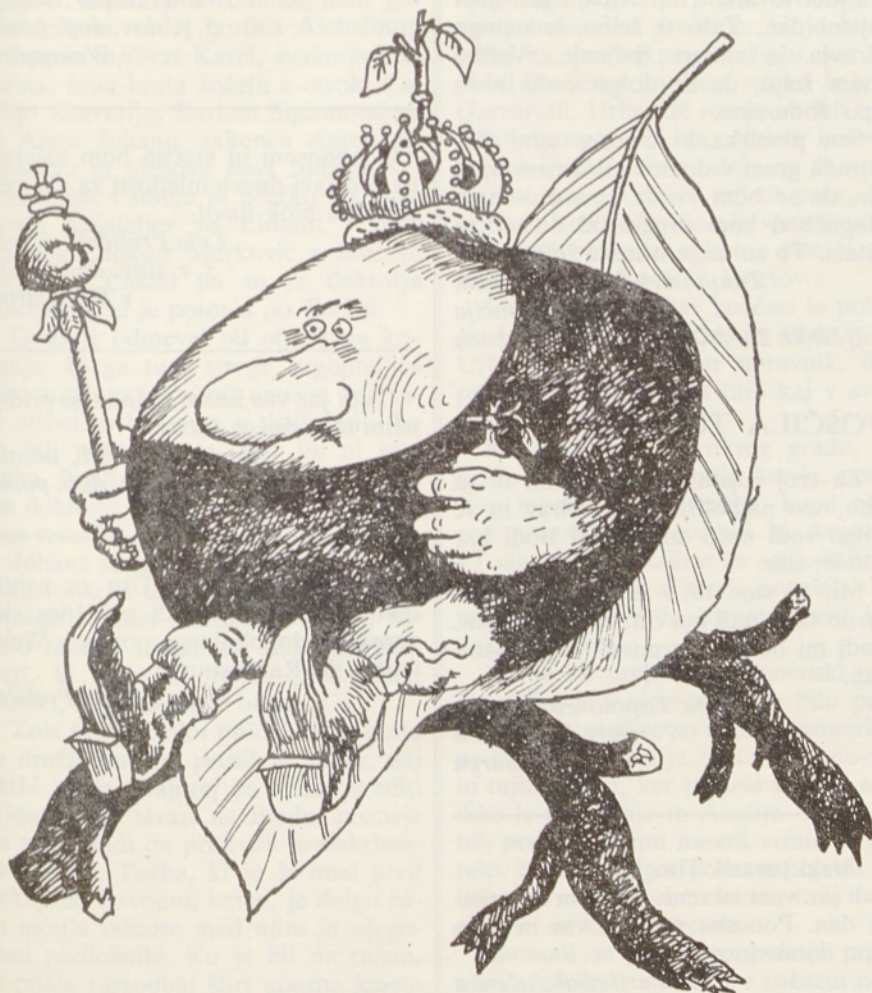
*Mamo imamo otroci vsi radi,
tudi potem še, ko nismo več mladi.*

*Kdo pa je babica, stara in sama?
Krhka ženička — mamina mama!*

NEŽA MAURER

USPAVANKA POTOČKU

*Belo oblečena vrba
se sklanja globoko, globoko.
Nežno zre v belo prekrito
zibel pred sabo.
S tankimi prsti narahlo popravlja
belo odejo,
detece boža, natiho mu poje:
Aja, tutaja, ljubljeno moje!
Spančkaj, le spančkaj —
sneg te pokriva,
sestrica skrbno varuje te ...
Ko pa prišla bo
pomlad zelena,
drobčen otroček
zrasteš v potoček!
Po svetu pojdeš
in pesmice moje
poneseš s seboj.*

KROŽEK MLADIH DOPISNIKOV

LEPA JE MOJA DOMOVINA

Z mamico in očkom živim začasno v tujini. Spomini na mojo lepo domovino me nenehno ženejo domov. Kmalu bo nastopil čas letnih počitnic. Spet se bom vrnil za nekaj tednov v mojo ožjo domovino, lepo obmejno mesto Gornjo Radgono. Njeno okolje obdaja čudovito gričevje, zasajeno z vinsko trto. Tam si gradimo hišo. Ljudje so prijazni in veseli me bodo. Nestrpno se veselim srečanja z njimi, še najbolj pa z mojimi prijatelji in sorodniki. Z njimi se bom lahko veliko pogovarjal v lepem štajerskem narečju, ki ga še nisem pozabil. Vem, da mi nihče ne bo rekel, da sem tujec.

V času počitnic bom šel v kolonijo na morje preko zveze prijateljev mladine v mariborski občini. Lansko leto sem bil prav tako na morju in v meni je ostalo mnogo lepih spominov. Upam, da se bom počutil srečnega tudi letos. V topli morski vodi si bom nabral novih moči za prihodnje šolsko leto. V preostalih dneh mojih počitnic bom z mamico in očkom obiskal še druge kraje moje domovine. Vse bo hitro minilo. Spet se bomo vrnili v tujino. Upam, da ne bo trajalo več dolgo, ko se bomo vrnili domov za stalno.

Stanči Petek,

3. r. slov. dop. šole v Berlinu

MOJA POT NA KOČNO

Z avtobusom smo se peljali do vznožja. Do Mahkota je pot še lahka. Pogled na goro od tod vzbuja spoštovanje. V gorah sem bil že večkrat,

Stanči Petek iz Berlina

zato me tudi pred to goro ni bilo strah. Z očetom sva bila dobro opremljena. V težkih nahrbtnikih sva imela vse, kar je potrebno za tako dolgo pot. Na poti sva bila dvanajst ur, od tega sedem ur v steni na vrveh. Nikoli doslej še nisem bil tako utrujen. Ob vračanju so mi nekje v skalah celo popustile moči, tako da sem obvisel nad prepadom na varovalnih vrveh. Kljub vsemu pa je bila nagrada za napore enkratni pogled na skoraj vso Slovenijo. Pred menoj je ležala domovina od Triglava in štajerskega gričevja do tržaškega zaliva. Ni lepše domovine od moje Slovenije. Ni lepših od naših gora.

Goran Vitez

6. r. slov. dop. pouka v Berlinu

SRČNO VOŠČILO TOVARIŠU TITU

Ljubi tovariš Tito! Kmalu boš imel rojstni dan. Zato ti želim še mnogo zdravja in dolgo življenje. Veliko imam željo, da še dolgo vodiš našo lepo domovino.

Sem pionirka, ki živim v tujini. Zelo rada grem v domovino. Imam upanje, da se bom vrnila kmalu domov. Mogoče ti bom drugič od doma čestitala. To so moje iskrene želje.

Tanja Avbelj, Plochingen,

ZR Nemčija

Učenka 2. r. slov. šole, Reichenbach

VOŠČILA TOVARIŠU TITU

Za tvoj rojstni dan ti želim, dragi Tito, vse najboljše. Bodi zdrav in še dolgo vodi našo domovino! Bodi kar 100 let star.

Mi, ki smo tu v tujini, te imamo ravno tako radi kot otroci v domovini. Tudi mi bomo praznovali tvoj rojstni dan.

Brigita Topolovec, učenka

7. r. slov. dop. pouka

v Ravensburgu

Dragi tovariš Tito, tudi jaz vam iskreno čestitam za rojstni dan. Ponosna sem na vas in našo lepo domovino.

Janja Bezjak, učenka

7. r. slov. dop. pouka

v Ravensburgu

Učenci slovenskega dopolnilnega pouka iz Ravensburga bomo počastili vaš rojstni dan, dragi tovariš Tito. Jaz bom s ponosom recitala pesmico o vas. Želim vam mnogo zdravja.

Anita Tičar, učenka

5. r. slov. dop. pouka

v Weingartnu

Za rojstni dan bi vam rada dala velik šopek cvetja, vendar sem preda-leč. Zato bi bila srečna, če bi vas kdaj videla.

Brigita Šribar, učenka

6. r. slov. dop. pouka

v Weingartnu

Rad vas imam in zelo sem ponosen, da sem iz Titove dežele, kakor pravijo naši domovini.

Roman Šribar, učenec

5. r. slov. dop. pouka

v Weingartnu

S ponosom in srečna bom zaigrala na proslavi dneva mladosti za vas pesmico na blok flauti.

Leja Prešiček, učenka

3. r. slov. dop. pouka

v Weingartnu

Tudi jaz vas imam rada in se pridno učim materinega jezika.

Barbara Muršič, učenka

1. r. slov. dop. pouka

Čestitkam tovarišu Titu za rojstni dan se pridružuje tudi učiteljica slovenskega dopolnilnega pouka v Weingartnu in Ravensburgu

Elfrida Prešiček

UMETNIŠKA BESEDA

NAJBOGATEJŠI KRANJEC

Pri Cankarjevi založbi v Ljubljani je izšel biografski roman o baronu Žigi Zoisu, ki ga je — tako pred nekaj leti o baronu Valvasorju — spisala Tita Kovač. Duhovna in življenjska podoba mecena, mentorja in osrednje osebnosti slovenskega prosvetljenstva Žige Zois je poljudno, a na osnovi dokumentov orisana v vseh poglavitnih sestavinah: Zois kot podjetnik, fužinar, botanik, človek in kajpada kot prosvetljenec in pesnik, ki je za slovenščino pridobil Linhart, vzgajal Vodnika, podpiral Kopitarja itd. Čas, tako pomemben za razvoj našega gospodarstva in znanstvene ter umetniške misli, je ob liku te središčne, že same po sebi na moč zanimive osebnosti, zarisan v vseh poglavitnih črtah.

Iz tega privlačnega, zanimivega in poučnega branja, vrednega naše pozornosti objavljamo odlomek, v katerem nastopajo pomembni ljudje tiste dobe.

Kot vsako leto, so se tudi to leto zbrali na Brdu člani rodbine pa tudi prijatelji Sigismonda, gospodarja gradu. Upravljal pa ga je tako, da so vsi člani rodbine mogli prebiti tam nekaj prijetnih mesecev ali pa samo tednov, če so bili zaposleni ali povabljeni drugam. Letos so bili na Brdu vsi njegovi najdražji sorodniki; mati gospa Johana, sedaj grofica Aichelburg s soprogom, brat Karel, svakinja Katarina, žena brata Jožefa z otroki Cecilijo Ksaverijo, Karlom Sigismondom in Anno Johano, zakonca Anton pl. Bonazza in njegova žena Johana Nepomucena s sinom in hčerko. Od njegovih prijateljev pa Linhart z ženo Jožefino, doktor Markovic z ženo in otrokom. Čakali pa so še doktorja Hacqueta, ki je potoval po Turčiji.

Grad je odmeval od otroškega kričanja, ki ga tudi stroge vzgojiteljice niso mogle popolnoma umiriti. Jožefovi otroci so bili prav v tistih letih, ko so bili povsod tam, kjer jih ni bilo treba. Imeli so deset do trinajst let in sin doktorja Markovica jim je bil vreden vrstnik.

Johana se je poročila šele pred dve-ma letoma in tako imela na skrbi enoletnega Franca Antona in komaj rojeno hčerko Elizabeto. Zakonca Linhart, ki sta se poročila pred nekaj meseci, še nista imela otrok.

Zois je v začetku puščal svoje goste in družino same; prosil je mater, naj skrbi zanje. Najprej je moral urediti gospodarske stvari na Bledu, pozneje pa se bo tudi on pridružil brezskrbnemu krogu. Tožba, ki jo je imel pred nekaj leti s svojimi kmeti, je dolgo časa motila odnose med njim in njegovimi podložniki. Ko je bil na tujem, je prišla razsodba: štiri uporne kmete so odpeljali v ljubljansko kaznilnico, kjer so ostali pol leta, drugi pa so bili

obsojeni na trideset udarcev, ki jim jih je odmeril vojaški eksekutor. Dal je vsakemu še dvajset udarcev povrh, »da bo bolj držalo«, kot je pisal Urbančič Zois. Zois je zemljo teh upornih kmetov dal drugim, toda oškodovani kmetje so se pritožili. Pritožbo jim je sestavil Peter Kumerdej, bratranec njegovega prijatelja Blaža, bivši upravitelj belopeške graščine, ki je bival sedaj na dvorcu pri Stražišču, ker se je bil poročil z lastnico, vdovo Jožefo Garzarolli. Urbančič mu je ob teh novicah še sporočil, da »dobra beseda pri teh ljudeh nič ne zaleže, in da upa, da bo imela njihova milost prav, da se bodo kmetje končno le spametovali in nehali poslušati zakotne pisarje, ki hočejo biti 'odvetniki' kmetov.«

Vendar se je vihar končno le podel in sedaj je imel Zois na Brdu mir. Urbančič je bil dober upravnik, čeprav je morda spravi tudi kaj v svoj žep.

Ko je Zois hodil okrog gradu, je videl, kako zelo je zraslo drevje, zasedeno takrat, ko je graščino kupil njegov pokojni oče, gospod M. Angelo. »Toda saj je od takrat že celih štiriin-trideset let« se je z grozo zavedel. »In tudi meni jih je že štiriin-trideset! Le kako hiti čas.«

Vrt je bil urejen na »francoski način«, drevje v drevoredu je bilo pristrizeno in gredice so imele geometrične oblike. V vrtu je bilo veliko novih in tujih rastlin, ker je Zois naročil sadike iz Holandije in Anglije. Tako so bili posebno znani nasadi vrtnic in pa tulp. Krasote tulp v poznem poletju ni bilo več mogoče občudovati, toda vrtnice so še vedno cvetele.

Spomnil se je tistega poletja pred toliko leti, ko sta hodila v rožnem nasadu z Leopoldino in ko je bilo drevje še mlado... Toda tudi on je bil takrat

mlad. Morda sta prvi sivi las, ki ga vidi človek na glavi, in prvo štetje let nazaj najbolj pretresljiva za vsakega posameznika. Pozneje se navadi tako na sive lase kot na leta, ki jih ne meri več po eno, pač pa po skupinah po deset ali še več...

Doktor Makovic mu je prejšnje leto dal seme rabarbare in letos se je že košatila. Tudi kompot jim je Justina, njihova nepogrešljiva kuharica, že pripravila iz nje. Justina je bila že druga v Zoisovi hiši, bila je hči prve Justine, ki jo je stric M. Angelo pripeljal že kmalu po tem, ko se je naselil v Ljubljani, iz Trsta, »da ne bo jedel tako dolgočasne hrane, kot jo imajo na Kranjskem«. In tako se je v Zoisovi hiši kuhalo od začetka in tudi še sedaj »à la italiana«. Tako so imeli na Brdu že iz časov starega gospoda M. Angela nasad artičok, ki so jih z velikim veseljem jedli. Justina je bila tako večša kuharica in je znala odvečne artičoke posušiti, tako, da so jih mogli ob posebnih prilikah v Zoisovi hiši uživati tudi takrat, ko svežih ni bilo dobiti.

Gospa Johana je bila sprva nejevoljna zaradi te jedi, bila je prava Kranjica in ni zaupala italijanski kuhinji. Še pozneje, ko je tudi sama prav rada jedla artičoke, je še tu in tam pogodrnjala: »Ah ta italijanski osat!«

Zois je poklical upravitelja Brda Martina Urbančiča. »Martin, doktor Hacquet bo kmalu prišel sam na grad, želi si, da bi mu lovci ujeli sovo, ki je neke posebne vrste in jo je pred leti videl v tem okolišju, menda pri Cerk-ljah. To je črno rjava sova.«

»Vaša milost, kako pa naj lovci ponoči vidijo, ali je sova prav tista, ki jo hoče gospod doktor, ali ne morda kakšna navadna?«

»Prav imaš, toda vseeno, naj ulove nekaj sov, morda bo med njimi prava. Treba je učenjakom pomagati. Koristna posledica je morda majhna in daljna, toda zle posledice ne bo nobene,« je bolj sam zase rekel Zois. Potem se je spomnil še drugega Hacquetovega naročila. »Doktor Hacquet hoče napisati delo o naših ljudeh, tako kot je napisal delo o naših gorah. Kako je s poljedelstvom in z živino pri nas, si bo lahko ogledal kar tukaj, ko pride. Toda vedeti hoče tudi, kako kmetje pri nas oskrbujejo živino. Ne vem, če hoče vedeti še kaj drugega, toda za to me je prosil, naj mu poizvem.«

»Kako bi rekel... Živinoreja je pri našem kmetu prepuščena delno nara-vi, vsaj kar zadeva čiščenje. Domače živali — živina — imajo hleve, ampak ti so navadno zelo bedni in kmetje včasih vso zimo ne skidajo gnoja, zato dobi rogata živina velikokrat parkljevko. V deželi dvakrat žanjejo, imajo pa slabo zemljo, zato ima kmet več volov in krav kakor pa krme zanje, ker zmotno misli, da bo dobil ve-

ko ga oja. Preračuna pa ne da dasta dve dobro hranjeni kravi več gnoja kot štiri sestradane živali. Take krave tudi ne dajejo skoraj nobenega mleka, spomladi pa so izpostavljene boleznim.«

»Te znanosti res nisem posebno več,« je rekel Zois.

»Vaša milost se spozna na toliko stvari, da lahko živinorejo na Kranjskem pusti nam, ki nimamo tako velikih skrbi in važnih opravkov kot vi,« je rekel Urbančič.

»Ali je kaj drugega novega?«

»Nič, bi rekel, le otroci so odlomili roko tistemu kipu, ki stoji na desno ob ribniku. Kot je povedal vrtnar, so se na njem gugali.«

»Diana brez roke! Pritrdite roko nazaj, ali pa jo pustite kar tam, saj so tudi starine, ki jih zbirajo ljudje mojega kova po svetu, velikokrat brez rok, nog, še celo brez glav. Pa naj bo naša Diana ob ribniku tudi taka starina.«

Zois je bil zelo natančen glede vrto-
v na Brdu. Skoraj vedno se je jezil nad mladimi vrtnarji in je imel z glavnim vrtnarjem Miklavžem Pietzom dolge razgovore.

»Toda gospod baron, saj ne morejo fantje vsega takoj znati. Vrtnarstvo je umetnost, ne samo večšina, učiti se je morajo vse življenje. Ne gre, da bi takoj prvo leto vse znali.«

»Seveda ne, Miklavž! Prav to sem rekel tudi jaz. Kako so fantje vendar prevzetni. Komaj znajo dobro zavezati solato, že hočejo biti mojstri, pa znajo komaj položiti grbasto rušo ali gojiti nekaj limonovih dreves, da jim ne zmrznejo ali se ne posuše. Toda veliko je še do tega, da bi se naučili osnovnega vrtnarskega jezika, kaj šele umetnosti! Poglej Miklavž, kako je prirezan tisti pušpan prav tamle pri vходу? Ali pa si poglej vrtnice, letos so bile vse premalo prirezane in očiščene.«

»Vaša milost, takoj bomo popravili, kar se da,« je rekel Miklavž. Na tihem pa si je mislil, da je ni stvari, v kateri bi bilo mogoče barona ogoljufati ali mu natvesti kaj neresničnega. Imel je ostro oko in strogo sodbo, tako zase kot tudi za svoje podložnike in služabnike.

Pa ne samo na graščinskem posestvu, tudi pri kmetih se je kazal napredek. Po grajskem vzoru so pričeli tudi sami saditi krompir, sejati deteljo, opuščali so »praho«, sadili žlahtno sadno drevje in cepili divjake, posebno take, da je veliko zaleglo: tepke, ki so dajale tepkovec, pa češplje.

Karel je bil spet v enem svojih mirnih in dobrih obdobjih. Bil je še od spomladi na Brdu, hodil po Karavankah, nosil s hribov vsakikrat polne košare sadik, ki jih je potem s svojim

slugo sadil v posestem predelu grajskega vrta. Tako je prinesel letos kot že lani s Stola rumeno vijolico, ki ni bila znana le njemu ne Sigismondu, in čakali so, kaj bo o tej cvetki rekel veliki naravoslovec Fr. Ks. Wulfen v Celovcu, bivši jezuit.

Karel je nekaj sadik za svoj del vrta dobil menda celo iz Amerike, Holandija in Anglija mu nista bili dovolj. Hotel je v tem prekositi brata, ki mu je bil hote ali nehote vzor in obenem tudi trn v peti, kakor je pač gospoda Karla prišla njegova dobra ali slaba volja. Ali je bil poln občudovanja za brata ali pa je vsa njegova dejanja meril z ozkim merilom živčno bolnega človeka.

Zois je moral odgovoriti svojemu koroškemu dopisniku, abbéju Gappu von Tammerburgu, ki so ga zanimale srebrne rude v Karavankah. Tu ni bilo nevarnosti, da bi izdajal poslovne skrivnosti kot pri Švedu Strockenströmu, kateremu je kot učenjaku obrazložil nahajališča železnih rud in postopek plavžarstva. Nasmehnil se je ob tem spominu, ko je pisal pismo mineralogu iz Gradca. Tu ni bilo nobenih bogastev, ki bi jih bilo mogoče izkoristiti. Sicer pa, tudi če bi abbé imel kaj takega v mislih, ne zase, ampak morda za kakega svojega naročnika, mu bo kmalu jasno, da v Karavankah ni skritih zakladov. Po uvodnih pozdravnih besedah je pisal:

»S srebrno rudo na Gorenjskem pri Trziču je pa tako. Nad sotesko Bistrice se dviga osrednje gorovje Bukov hrib, ki je, kot pove že ime, poraslo z lepim bukovim gozdom in se naslanja pravzaprav na pravi visokogorski greben Štegovnik. Obe gorovji sta tako kot vse, kar ju obdaja, iz apnenca.

Od kraja 'med vodami' je treba kar dobri dve uri hoditi vkreber, da se pride do sredine Štegovnika, kjer sta obe jami za srebrno rudo, ki pa sta oddaljeni ena od druge pol ure. Na obeh krajih najdemo hribovje iz apnenca v debelih in grobih skladih, ne da bi se na površini kje pokazala sled kakšne žile ali razpoke; obe ležišči sta v gnezdu iz apnenca, ki je preperel verjetno zato, ker vsebuje mineralizirane kovine in njih različke. Rudarji, ki so sledili rudo, so se po prvih bogatih sledeh, ki pa so zelo redko posejane, vkopali v ta gnezda in izkopali nekako 60 centov z rudo prepredenega apnenca.

Ker je izkušnja na Gorenjskem pokazala, da ni nobena ruda v apnencu naših visokih gor stalna, bi svetoval, da se ne prične s kopanjem. Da je temu res tako, naj služijo le iz zadnjih časov nabrane izkušnje: prvič, rudnik srebrne in kobaltove rude 'Na počivalu' v tržiških hribih, ki ga je imela neka grofica Barbo iz Wachsensteina

(Novi dvor pri Radečah) v preteklem stoletju, jo je stala nič manj kot gospodstvu Trzič in Gutenberg. Drugič: cesarski rudnik cinobra v prav tem tržiškem pogorju je erarju, državni zakladnici prinesel prek 80.000 izgube. Tretjič: svinčeni rudniki na različnih mestih gorenjskega visokega gorstva so spravili na beraško palico veliko bogatih družin, na koncu tudi grofe Buzelenije.

Nesporno je na mnogih mestih veliko sledi bakrovih in svinčnih rud, k delno vsebujejo tudi srebro; take sem jaz sam na primer našel na planini Stajnerca blizu kmeta Dularja, na planini Glovnik pri graščini istega imena in še na mnogih drugih mestih. Ampak vedno in povsod so to le slučajna in skromna najdišča in kaj kmalu se končajo tako kot preperle kamnine v grobem apnencu.«

To pa je spadalo še v Zoisovo delovanje za blaginjo podjetja in hiše. Rad je imel mineralogijo, vedel pa je tudi, da je za podjetnika njegove vrste poznavanje rudnin kakor tudi plavžnega postopka nujno. Botanika je bila nekak podaljšek mineralogije, saj nisi mogel do kamna, če nisi prej odstranil rastline, ki je rasla na vrhnji, prepereli plasti kamenja in humusa, vsaj v večini primerov ne. Pa tudi zaradi matere in zaradi Karla mu je bila všeč. Botanika je bila edina stvar, ki je Karla tako pritegovala, da se je mogel odtrgati iz svoje sredine, od svoje pijače, in hoditi tudi tedne po hribih, ne da bi pomislil na pijačo. In takrat je Karel tudi pokazal, da je res več in razgledan botanik. Toda včasih je bilo treba Sigismundove pomoči, da je prebrodil obdobje črnogledosti in pijanosti in se spet posvetil zbiranju rož, ki jih je bilo po hribih še toliko.

Rumena vijolica je obetala, da je na novo odkrita rastlina, prav tako kakor že tudi pred leti iz Triglavskega pogorja prinesena modra zvončnica, katere cvetovi so tako zelo nežni, tako lepo modri, katere zvončki imajo tako nenavadno in privlačno obliko. Včasih je moral Sigmund sam pisati Wulfnu ali pa tudi Nikolausu T. Hostu, priznati nemu botaniku na Dunaju, ker se Karlu ni ljubilo, da bi izsledke svojih botaničnih sprehodov tudi natančno zabeležil in sporočil botanikom.

Tudi tiste kmete, ki jih je Karel v Bohinju in na Javorniku najel, da so mu nabirali po hribih rastline, ki jih je potem pošiljal svojim znancem po svetu, je moral plačevati Sigismondu. Karel je bil vedno brez denarja. In gospa Johana je v posebni, zelo prostorni šatulji hranila vsa Karlova pisma, v katerih je bilo predvsem mole-dovanje za denar, kadar ni tega opravil kar osebno.

VASE ZGODBE

Z IGA V NEW YORK CITY

(nadaljevanje in konec)

Ko sem izgubila dobrega moža, sem morala sama prevzeti vse štiri vogale v hiši. V New York smo prišli, da bi nam bilo lažje pri vzgoji otrok. Hčerka je že prej delala tam pri neki židovski družini, kjer je varovala otroke. Bila je še premlada, da bi se zaposlila v tovarni ali kje drugje. V New York je odšla z našo sosedo. In res je bila pridna, kakor je še danes.

Takrat je bil vsak dolar dobrodošel. Denarja je bilo malo in tudi delo se je težko dobilo. Nisem vedela, kam in h komu naj se obrnem. Najprej pa sem morala najti stanovanje. Dobila sem svoje pohoštvo iz Pennsylvanije, kar nas je veliko stalo. Ko bi bila to vedela, ga ne bi vozila s seboj. Našla sem štiri sobe na 13. cesti East, blizu 2. Avenije. Pri tem mi je pomagala prijateljica Anna Breznik in njena sestra Josephine. Dobila sem delo in tudi sin na kegljišču, kjer je postavljaj kegle. Jaz sem delala v tovarni moškega perila, ker sem znala šivati. Tako smo delali vsi trije.

Naš gospodar nas je vedno spraševal, kje sta oče in mati, ker je mislil, da smo sami brez očeta in matere. Jaz, mati, sem bila suha in se mi ni poznalo, da jih imam že štirideset, tako da je hčerko imel za mojo sestro. Ob nedeljah smo vedno skupno hodili v centralni park, kjer smo se sprehajali in pomenkovali, kako lepo bi bilo, če bi bil živ še oče. Vsi trije smo se vpisali tudi v SNPJ v Brooklynu v društvo št. 580, kjer smo še danes člani. Jaz sem vstopila tudi v dramsko društvo v Brooklynu in v pevsko društvo, ki ga je takrat vodil Anton Šubelj. Takrat je bilo zelo lušno, saj smo imeli Slovenci veliko shodov in zabav. Moji otroci so hodili z menoj.

Življenje je teklo zelo lepo v slogi, bili smo veseli, večkrat smo skupaj zapeli. Otroci so se naučili veliko lepih slovenskih pesmi, ki jih znajo še danes.

Ko je bila v starem kraju vojska, smo zbirali obleke, vse, kar smo mogli, in pošiljali domov. Ves moj prosti čas sem izkoristila za to, da sem zbirala obleke in jih pošiljala v domovino. Tako smo delali tudi še nekaj časa po vojni.

Kot sem zapisala, je bilo prvih nekaj let v New Yorku zelo lepih. Potem pa se je najprej poročila hčerka Mimi. Z možem sta nekaj časa živela pri nas doma, potem pa sta si dobila stanovanje. Sin je bil doma še eno leto in pogosto sva tudi skupaj kam odšla. Potem pa je sin za dve leti odšel v mornarico, da sem spet ostala sama.

Poleti sem odšla na obisk k sorodnikom v Cornwall v Penna. Tam sem srečala vdovca Johna Remesnika, po rodu Slovaka. Bil mi je všeč in čez nekaj mesecev sva se poročila. Imel je tri otroke, eden je bil že poročen. Dobro sem se razumela z njimi. Hišo je imel veliko, dovolj je bilo dela. Bila pa je resnica, kot pravi pregovor, da človeka spoznaš šele potem, ko živiš z njim. Čez nekaj mesecev je imelo naše društvo SNPJ ples in tja ni pustil ne svoje hčerke ne mene. Takrat sem videla, da bodo z njim še težave. Tudi v trgovino me ni pustil same. Nekega dne sem pobrala svoje stvari, mu napisala, naj si najde ženo, ki bo ves čas gledala samo njega, in odšla. Prišel je za menoj v New York, vendar nisem hotela iti z njim nazaj. Živela sem spet v svojem domu, ki sem ga še ohranila in ga je pazila hčerka, ko ni bilo mene. Moža sem prosila, naj pristane v ločitev, vendar pa tega ni hotel.

Od tistega časa naprej sem živela zelo mirno. Sin, ki se je vrnil iz vojske s Koreje, se je oženil. Rodila se je vnukinja, rodil se je vnuk in bila sem zaposlena z njima. Nekega dne pa dobim pismo moje prijateljice, da je moj mož John Remesnik umrl. V srcu sem čutila olajšanje, kljub temu pa mi je bilo hudo za njim, saj sem ga imela kljub vsemu rada.

Redno sem se udeleževala društvenih sej, saj je takrat živelo še precej Slovencev v Brooklynu. Pozneje sva se spoznali tudi z Anno Praček Krasno. Že prek 30 let je tajnik našega društva št. 580 Mr. Murn, ki so vsi zelo napredni. Spoznala sem se tudi z Mary Pezdirc iz New Jersey, ki je njen mož leta 1973 umrl med obiskom v Jugoslaviji. Zelo nas je pretresla njegova smrt, saj smo potovali skupaj.

Nesreča pa je prišla tudi v našo družino. Leta 1971 smo bili na obisku v Sloveniji sin z ženo in jaz. Takrat smo dobili telegram, da sta se Bobby in Joe ubila v nesreči v Kanadi. Z Antonom sta bila pri mojih sorodnikih Otoničarjevih, ki so doma iz Cerknice. Sin in žena sta odhitela domov, da pokopljeta sinove. Žalosti se ne da popisati, po tistem času smo kakor brez uma.

Vdova sem bila že dvajset let, vsega sem se že naveličala. Ponovno sem se poročila z Billom Grossom in z njim sem že 18 let. Vsaj nisem sama. Medtem sem bila že šestkrat v Jugoslaviji,

vedno sama in z otroki. Moža ne zasnima može življenje. On je Amerikaneec, ne ve za bolečine v mojem srcu, ko hočem videti svoje brate in druge domače. Meni je Slovenija zelo všeč in tako tudi mojim otrokom. Tudi njihova ljubezen do Slovenije je zelo močna. Tudi oni imajo radi moje domače, dragega brata Martina v Pulju in Ivanko Repar v Indiji.

Življenje je kot jablana, ki rodi sad in se razrašča v veje. Jaz sem kot jablana. Kot sem že opisala od kod prihajam, moram povedati še nekaj o mojih otrocih, ki spadajo k mojemu drevesu.

Moja hči se je poročila leta 1943, ko je bila stara 18 let. Toda v njenem zakonu ni šlo vse gladko. Mož je bil na videz zelo lep človek, vendar pa je rad pil. Kjer pa mož pije prek mere, ni drugega v hiši kakor prepir. Nekaj časa sta živela pri meni in v enem letu se jima je rodila hčerka Sandy. Previjala sem jo, prala plenice in jo kopala. To je bila zame posebna sreča. Moja hči Mimi pa v zakonu ni bila srečna. Vsega pa je enkrat konec. Njenega moža so zaprli, medtem pa si je moja hči izbrala drugega moža, pridnega, kupil je zemljo, na kateri sta si postavila hišo. Danes je njihov dom ves v zelenju. Medtem pa je njen prvi mož prišel iz zapora in začel še bolj piti. Ona se seveda ni hotela vrniti k njemu in zdaj je že trideset let srečna z drugim možem. Imata tudi sina, staraga 27 let. Drugi mož pa je prevzel tudi hčerko Sandy iz prvega zakona in jo ima zelo rad. Ona ne ve za prvega očeta, ker je bila še premlada. Njun sin Johny je še samec, vendar ima že svojo hišo. Kaže, da bo tudi tu kmalu ohcet, saj ima nevesto že izbrano.

Še vedno smo vsi skupaj ena sama velika družina, saj se pogosto obiskujemo, si pišemo, prirejamo »parties« ob tej ali drugi priložnosti.

Tako kakor naše vezi s sorodniki so pogosto močne tudi vezi z vsemi ljudmi, ki so mi v življenju kdaj kaj pomenili, mi pomagali, bili naši prijatelji. Še vedno so živi moji spomini na Johnstown v Pennsylvaniji, na Jennes v Pa. in še marsikje, kamor nas je zanesla življenjska pot. Srečujemo se, se poveselimo in pogosto tudi razjokamo, ko izvemo, da tega ali onega od naših prijateljev ni več med živimi. Še vedno rada pišem tudi v Prosveto, rada povem, od kod sem doma, čigava sem. Bila sem in bom vedno ostala zavedna Slovenka in del tega sem prenesla tudi na svoje otroke. Vsem sorodnikom in prijateljem ter vsem Slovincem po svetu želim veliko zdravja in sreče.

Mary Tursich (Reparjeva z Iga)
New York City, N. Y., ZDA

IVANOVA VRNITEV

Morda se je tudi vam že zgodilo, da ste si zaželeli zasukati kolo časa daleč nazaj? Za veliko, veliko let ali vsaj za desetletje? Potem bi bilo drugače, si pravite in ste o tem prepričani. A čas teče enakomerno samo naprej in naprej. Vse tisto, kar je bilo narobe storjenega, pa ostane in se dostikrat kakor zarjavel žebelj zapiči v misli, v srce. Visoko nad oblaki hiti letalo. Ivan sedi ob oknu in gleda te oblake, ki so nagnjeni kakor kup umazanih cunj. Zdaj zdaj je vmes penasto bel oblak obrobljen z zlatim sončnim robom in Ivanu se zdi, da je podoben nasmehu visokonege stevardese, ki je tako razumevajoč, kakor da vsakemu vidi v sredo srca. Otrok na sedežu pred njim, majhen morda petletni fantiček, neprestano čeblja z mamico in čeblja. Mati nekam raztreseno odgovarja, nazadnje pa kar molči, otrok pa vrti svoj govorni mlinček naprej in naprej, da Ivanu v ušesih brni, v sencah pa mu je začela kljuvati bolečina.

Gleda otroka pred seboj in ga primerja s svojim Ivančkom. Prav tolikšen je bil, Marjanca pa je imela štiri leta, pred dvanajstimi leti, ko je tako nanaglooma odšel. Odšel je, ker je moral. Ker si je življenje tako hudo zavozlal in je bil prepričan, da se ta vozle drugače ne bi dal razvozlati.

Kako se je vse skupaj začelo? Čisto vsakdanje. Z Marijo sta bila srečen par. Ko sta prišla otroka, so bili srečna družina. Oba sta bila zaposlena. Privarčevala sta za hišico in avtomobil. Otroke jima je varovala stara mama, zares, sta lahko rekla, da se jima življenje smeje na široka usta. Kako prijetne vikende so preživljali. Kako rada sta imela otroka svojega očka.

Potem pa je srečal Ivo. Po naključju. Na Dunaju, kjer je bil na službeni vožnji, mu jo je predstavil znanec. Bila je tam na skupinskem izletu, pa se je pri prijateljih predolgo zamudila in je avtobus odpeljal brez nje. Znanec ga je prosil, če jo vzame v svoj avtomobil. In tako se je vse skupaj začelo. Bila je ločenka. Starejša od Marije in v vsem od Marije tako drugačna. Prav to ga je privlačevalo, ga opojilo kakor močno vino. Vozel se je zavezal in se začel vse bolj vozlati. Iva je rada potovala. Jemal jo je s seboj na službena potovanja. Mnoga od teh si je pa tudi izmislil. Za vse to je seveda potreboval

denarja. In takrat je začel v službi ponarejati račune. Ker mu je uspevalo, je sam sebi verjel, da bo tako šlo, dokler bo hotel. Doma je bilo vse v redu, niti slutili niso, dokler ni Marija dobila anonimnega pisma. Grdega, umazanega. Govoril je o Ivi in njemu. O dragih hotelih in motelih, kjer jo je predstavljal za svojo ženo.

Po kosilu, ko sta šla otroka spat, mu ga je Marija položila na mizo in rekla, da naj ji te reči pojasni. Bila je mirna, zbrana pa zelo blede. Ivan, ki je že pričakoval, da bo Marija prej ali slej kaj izvedela, je bil pripravljen. Zasmel se je in pojasnjeval, da najbrž mislijo na njihovo tajnico, ki jo Marija dobro pozna. Starejša je od nje najmanj deset let, družino ima, na potovanjih ga je spremljala po službeni dolžnosti, ne, nanjo res ne bi mogla biti ljubosumna.

Marija je molčala, le globoko se je zagledala vanj, zatem pa je rekla: »Če je kaj drugega kot to, kar praviš, te prosim, uredi pravočasno. Ne maram, da bi otroka slabo mislila o tebi.« Te besede so ostro zasekale vanj. Vso noč je premišljeval, se grizel, si očital. Le zakaj ni Marija zakričala, ga ozmerjala, zahtevala ločitev, kako lažje bi bilo vse.

Kmalu zatem se je vozle dokončno in nepreklicno zavozlal. V službi so odkrili nepravilnosti v računih. Napovedana je bila inšpekcija. Še zadnjičkrat je posegel v službeno blagajno — da je bilo za pot zanj in za Ivo. In potem je izginil. Po nekaj dneh je pisal Mariji iz tujine kratko pismo: »Oprosti za vse grde reči, ki jih boš zvedela o meni. Ničvrednež sem. Ne bom se opravičeval, ker bi bilo predolgo. Loči se, vso pravico imaš. Otrokom pa ne govori pregrdo o meni. Tako rad ju imam. Zbogom!«

Z Ivo je bilo prve mesece kar lepo. Veliko sta potovala. Ko pa mu je zmanjkalo denarja, je kmalu zmanjkala tudi Iva. Ni je iskal. Iz dežele v deželo ga je pehalo v večnem strahu, da ga bodo izsledili in kot kriminalca privlekli nazaj. Joj, kako ga je to žgalo. Ob novem letu je ves osamljen mislil na družino in si ni mogel kaj, pa je napisal voščilo in se zaradi tega nalašč peljal v drug kraj ali pa prosil znanca v drugi deželi, da ga odpošlje, tako se je bal, da bi mu prišli na sled. Težko je bilo to življenje preganjanega volka. Delal je in včasih kar dobro zaslužil ter pridno varčeval. Sklenil je, da privarčuje toliko, da bo opral s sebe umazano krivdo. Ko je verjel, da je zadosti privarčeval, se je končno oglasil svojemu podjetju in sporočil, da želi vrniti, kar si je krivično prilastil in prosi kolektiv, da mu oprostijo, če je to mogoče. Kako nervozen je bil, ko je čakal na odgovor.

Prispej je in ga globoko presenetili in pretresel. Bil je kratek. »Vaš dolg je že nekaj let poravnal. Zahvalite se svoji soprogi. Vse je urejeno.«

Ves zmeden je bil tiste dni. Tako globoko se je sramoval sam pred seboj, da je bil ves raztresen tudi pri delu. Tako se je zgodilo, da ga je zgrabil stroj in mu poškodoval roko. Skoraj tri mesece je preležal v bolnišnici. Bil je nemočen. Misli pa so prihajale, prihajale. V njih je bila Marija, bila sta njuna otroka. In spomnil se je, kar je rekla enkrat kmalu po poroki: »Veš, če bova imela otroke in pride kaj resnega med naju, zahtevam, da boš z menoj odkrit. Nikoli ne bom dovolila, da bi kaj umazanega razdrlo družino in prizadelo otroke.« Bila je otrok ločenih staršev in je zaradi tega veliko trpela.

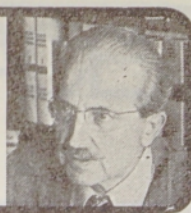
Zakaj se teh njenih besed ni prej spomnil? Najbrž se ni hotel, ali jih je hote pozabil. Zdaj se je odločil.

Ko je prišel iz bolnišnice, je napisal Mariji pismo, najdalše pismo v svojem življenju. Prav vse je povedal in ko je pismo oddal, si je oddahnil. Ali bo odgovorila? In kaj bo odgovorila? Bilo mu je nekam vseeno. Nič ni bil nestrpen. Glavno je, da je vse povedal. In odgovorila je.

Pismo je bilo preprosto, stvarno: Udarec je bil res hud, da je skoraj omagala, a misel na otroka jo je krepiła. Ne smeta biti prizadeta. Očka je šel za nekaj let v inozemstvo. Vrnil se bo. Bila sta še majhna in sta ji verjela. Pri podjetju je zahtevala, naj ne bo pregona za moža in sama prevzela njegov dolg. Prodali so avtomobil in hišico in parcelo za vikend, pa še zadolžila se je. O, ni bilo lahko, če danes pomisli nazaj. A zdaj je že precej časa vse urejeno. Stanujejo v najemnem stanovanju, ki je prostorno. Napredovala je v službi. Otroka študirata na visoki šoli. Imata štipendijo. Dobro jim gre. Če bi se želel vrniti, otroka ga bosta vesela... O sebi je molčala. Saj ne more drugače. Če se nekaj razbije, je treba pač graditi na črepinjah. To seveda ni lahko, a nemogoče ni...

In tako se zdaj vrača. Letalo hiti, hiti. Ali ga bo na letališču kdo pričakal. Žena? Otroka, ki sta danes odrasla in ju pozna le po fotografiji, ki jo je Marija priložila pismu. Ali bodo lahko skupaj prehodili most teh nesrečnih izgubljenih dvanajst let? Ne, ne bo lahko, pa vendar je verjel, da bo šlo, ker se je za to sam trdno odločil, njegova Marija pa je že dokazala, kaj in koliko zmore.

Po pripovedi napisala Ina

V ZNAMENJU TRUBARJA

Letos poleti (1. julija) je bila v Derendingenu (predmestju Tübingena) v Zvezni republiki Nemčiji že drugič prijetna prireditve: naši rojaki, ki delajo v Zahodni Nemčiji, so se v velikem številu zbrali na skupnem izletu. Nekateri so morali v ta namen premeriti nad dvesto kilometrov.

In zakaj že drugič ravno v Derendingenu?

Ker je tam pokopan eden največjih Slovencev, Primož Trubar, ki je bil pred štiristo leti tam župnik, in ker je bila sreča mila, da je štiristo let za njim, kot devetnajsti njegov naslednik, prevzel pastorsko službo v Derendingenu Walter Döttling, plemenit človek, ki je bistveno pripomogel, da se je Derendingen današnjemu Slovincu znova zasidral v zavest in se spremenil v priljubljeno shajališče in zbirališče.

Samo pomislite: sredi Nemčije, sedemsto kilometrov od Ljubljane, v Tübingenu je ulica, ki ima ime po Trubarju, ob tej ulici stoji pred šestimi leti postavljeni prostorni Dom Primoža Trubarja, v njem je Černetov kip našega velikega rojaka in prednika, v stari cerkvi, kjer je Trubarjev grob, pa ne le dvojezični napis o tem, temveč tudi že kar spoštovanja vreden muzejček v malem, v katerem je pastor Döttling z ljubečo roko zbira vse, kar se nanaša na Trubarja, zlasti seveda vse tiske njegovih knjig in knjig o njem.

Ali je potlej kaj čudnega, če naši rojaki od doma in iz tujine tako radi prihajajo v ta kraj in se tam vpisujejo v spominsko knjigo in s tem izpričujejo svojo rodovno kulturno zavest in obenem potrjujejo dragoceno politiko človekoljubnega Trubarjevega naslednika Walterja Döttlinga, ki je znal spoštovati veličino Primoža Trubarja in dal po njem poimenovati novi farni dom, čeprav se je gotovo ponujalo vse polno domačih, nemških imen.

Tako je Trubar po štiristo letih našel sebe vrednega naslednika in posebno razveseljivo za Slovence je, da je tudi za Walterjem Döttlingom, ki je lani odšel v pokoj, na derendingensko faro prišel človek, Dieter Roser, ki je na letošnji slovenski prireditvi pred vsemi izpovedal, kako občuduje in spoštuje velikega Slovence in kako po po svojih močeh poskušal varovati njegovo naročilo in izročilo.

In kaj je Trubarjevo naročilo?

To se nam najlepše pokaže, če na kratko preletimo njegov delovni življenjepis.

Rojen je bil leta 1508 na Rašici pri Velikih Laščah na Dolenskem. Oče je bil mlinar, sorazmerno premožen človek, tako da je lahko dal sina študirat. In Trubar je študiral na Reki, v Trstu, na Dunaju. Takrat so bili nemirni, razgibani časi. Začelo se je namreč oglašati ljudstvo. O tem ne pričajo samo tedanji kmečki punti, temveč tudi in mogoče predvsem Gutenbergova izpopolnitev tiska, ki je knjigo mahoma dala v roke vsakomur, s tem pa izobrazbo, s tem samostojno mišljenje in neodvisnost. S knjigo, ki je tako postala človekova vsakdanja spremljevalka, kakor nam pred petdesetimi leti radio ali kakor pred tridesetimi leti televizija, je mahoma dobil vse drugačno veljavo tudi jezik, in sicer ne umetni jezik dvora in plemičev, temveč vsakdanja živa govorica ljudstva.

Tako so materinščine postali temelji, na katerih so se potem oblikovale narodnostne enote. Tako je leto 1521 rojstna letnica nemščine, v katero je potem Martin Luter (1483—1546) postopoma prevedel celotno sveto pismo (1534), ki je tedanjemu času pomenilo vrhunski življenjski leksikon, in ga dal v roke vsem ljudem.

Tudi Primož Trubar se je ogrel za njegove misli in reforme in ker jih na Slovenskem ni smel razglašati, se je umaknil v Nemčijo in dvajset let za Lutrovim nemškim katekizmom leta 1550 v Tübingenu izdal prvi slovenski knjigi (Katekizem in Abece-darij), potem celotno novo zavezo (1582) in sam bistveno pripomogel tudi k izdaji celotnega svetega pisma v slovenščini (1584).

Vse to je večidel opravil na tujem, v Nemčiji, kjer je župnikoval po raznih krajih, najdlje v Derendingenu (1566—1586), kjer je tudi umrl.

Danes, ko smo zasuti s knjigami in časopisi, ko se brati in pisati nauči vsak človek skoraj hkrati z govorjenjem in ko nas obvezna šola izobrazbi malone na stopnjo nekdanjih učenjakov, si skoraj ne moremo prav zamišljati teh Trubarjevih velikih dejanj. Spregovoril je — pa ne ustno, temveč v knjigi — Slovincem v njihovem jeziku in jim tako rekoč iz nič — brez slovarjev, brez slovnice in drugih pripomočkov — poskušal dati res vrhove tedanje vednosti in umetnosti, da bi se tudi njegovi rojaki v daljni domovini lahko postavili enakovredno ob stran večjim, močnejšim narodom, da bi bili ravno tako razgledani, ravno tako izobraženi, ravno tako duhovno neodvisni in svobodni.

Trubar nam torej v domovini in v tujini pomeni ne le začetnika slovenske pisane materinščine, temveč tudi človeka, ki je znal preseči zemljepisne in časovne razdalje in meje in nam danes še ravno tako sodobno kliče iz Derendingena in daje svoj glas za slovenščino, za napredek, za strpnost in za mostove med narodi.

Janko Moder

HRIBAR — LOVŠIN — POTOČNIK: TRIGLAV, GORA IN SIMBOL. Zajeto in ilustrirano knjigo s tem naslovom je za dvestoletnico prvega pristopa na Triglav izdala založba Mladinska knjiga v Ljubljani. Avtorji obravnavajo predvsem zgodovino pristopov na Triglav in plezanj po njegovi severni steni, označujejo najbolj pomembne gorske vodnike in govoré o rasti in delu Slovenskega planinskega društva. Tretji avtor prehaja od zanimive zgodovinske obravnave k prijetno pisanim spominom, pri čemer je zdaj vedro humorističen, zdaj napeto dramatičen. Idejno poudarja mesta v knjigi: goré so osvajali petični in izobraženi gospodje le s pomočjo preprostih domačih vodnikov; naša planinska organizacija se je s podobno nemško borila za slovenski značaj naših gorá; strmih sten niso pogumno in uspešno premagovali le moški, temveč tudi žene; posebno med narodnoosvobodilnim bojem nam Triglav ni pomenil le goro, temveč tudi simbol lepote, moči, svobode in domovine.

SLIKANICE, Mladinska knjiga, Ljubljana. Pri Mladinski knjigi je izšel sveženj petnajstih novih knjig za otroke, bogato ilustriranih in opremljenih. Semkaj sodijo prevedene angleške otroške pesmi, Andersenova Deklica z vžgalicami, Zgodba o razvajeni cesarični Desanke Maksimović, slovenska ljudska pravljica z naslovom Čudodelna torbica, izbor slovenskih ljudskih pripovedi, Korejske pravljice, Smiljana Rozmana Oblaček pohajaček, Zdenke Žebretove Jernejček v daljni deželi pa tudi otroške pesmi jugoslovanskih pesnikov, ki sta jih prevedla Niko Grafenauer in Tone Pavček. Vse knjige so izredno lepo opremlili in ilustrirali domači likovni ustvarjalci, med njimi Milan Bizovičar, Marjanca Jemec-Božič, Ančka Gošnik-Godec in tudi Janez Vidic.

KURIRČKOVA ZGODOVINSKA SLIKANICA, založba Borec, Ljubljana. Znani slovenski mladinski pisatelji so v živi literarni govorici oblikovali pet tem, ki bodo mlademu bralcu — vsaka s svojo zgodbo — predstavile delček doživetij med NOB in v času odporniškega gibanja. O izgonu slovenske učiteljske družine v Srbijo piše Anton Ingolič v knjigi Bila sem izgnanka in jo je ilustriral in opremil Marjan Amalietti. Branko Šomen je napisal zgodbo o frontnem gledališču z naslovom Gledališče pod smrekami, Leopold Suhodolčan piše v pripovedi Markov maj o osvoboditvi Ljubljane in Maribora, Ivo Zorman je svoji zgodbi dal naslov OF, Mile Pavlin pa v Upornem mestu piše o ilegalni Ljubljani. Vse slikanice so izšle v nakladi po 15000 izvodov in stanejo posamič 52 dinarjev.

PREVEČ ŽELJÁ

Kdo izmed nas nima želja in si ne prizadeva, da bi se mu izpolnile? Imeli so jih že naši davni in nedavni predniki, imamo jih mi in oni, ki pridejo za nami, jih bodo prav tako imeli. Razlika je le v tem, da se želje s časom spreminjajo. Drugačne so današnje od včerajšnjih in spet drugačne bodo jutrišnje. Pa vse večje postajajo in vse več jih je. Tako je z nami doma in tudi z vami, ki živite onkraj meja domače dežele, pa saj so večino izmed vas prav vaše želje odpeljale na tuje. Podobno je seveda tudi drugod po svetu. Ljudje pa smo različni: nekateri smo skromnejši, pa so tudi naše želje manjše, bolj skromne.

Nekoč so naši ljudje odhajali na tuje dobesedno zaradi skorje vsakdanjega kruha. Njihova edina in največja želja je bila dobiti čimprej kakršnokoli še tako težko delo, s katerim bi se preživljali in od časa do časa poslali domov skromen prihranek. S seboj na tuje so ponesli svoje pridne žuljeve roke, nekateri so vzeli od doma tudi kakšno orodje: koso, srp, motiko ali kaj drugega, da bi bili za delo čimbolj pripravljeni in jim teh reči zunaj ne bi bilo treba še iskati in kupovati. In kako počasi se je uresničevala ta edina in največja njihova želja. Skozi kolikero razočaranj, ponižanj, hudih stisk so morali, preden so dobili redno delo. Veliko jih je prej omagalo.

In ko danes po petdeset in več letih pridejo k nam na obisk strici in tete iz Amerike v lepih oblekah, z zlatimi prstani ter nam kažejo fotografije svojih lepih domov, avtomobilov, otrok in vnukov, ki imajo lepe službe ali študirajo, jih največkrat pozabimo vprašati, *skozi koliko let in s kakšnimi žrtvami so se dokopali do tega, kar danes imajo?*

Danes je seveda vse čisto drugače. Kolo napredka se je v zadnjih desetletjih silovito zasukalo. Povojni rodovi pozabljajo na včeraj. Le na danes in jutri mislijo in s tem je povezanih toliko želja. Te pa je treba za vsako ceno čimprej uresničiti. Tudi za ceno ljubelega zdravja. Za ceno odtujene družine. Za ceno žalostnih, osamljenih otrok.

Najprej je cilj želja morda traktor. Temu se seveda hitro pridruži nova želja: avtomobil, tej sledi zatem želja po novi hiši. Zakaj bi popravljal staro domačo bajto, če si drugi zidajo nove? In veliko tekmovanje, kdo bo prej ostvaril svoje želje, se začne. Ta tekmovanja so dostikrat kruta in brezobzirna. Človek našega časa marsikdaj ne zna biti več skromen, izpolnjevati svoje želje košček za koščkom, kakor so to delali včasih. Čimprej hoče imeti vse, kar si je v svojih željah zamislil. Če je uspelo znanцу, zakaj ne bi tudi njemu? V svoji preveliki vnemi, ki bi ji včasih lahko rekli celo tekmovalna mrzlica, ne utegne razmisliti, ali je njegov uspešnejši znanec, za to kar si je pridobil, imel tudi drugačne, ugodnejše pogoje? Le to ve, da ga mora preseči. Postal je takorekoč nekakšen robot, suženj svojih želja, ki ga sučejo v svojem vrtincu in dostikrat z njim tudi vso njegovo družino.

In tako se prej ali slej zgodi neizbežno: da ga nenaden krut udarec prebudi v neprijazno stvarnost.

O vsem tem pa je brez števila zgodb zapisanih v zapisnikih socialnih delavcev, psihologov, sodnikov in še marsikje. Tudi pri zdravnikih. Prebrali bi o ljudeh, ki jih je v najlepših letih strla bolezen, ker so v svojem prevelikem hlastanju za življenjskimi dobrinami pozabljali celo nase. Kaj vse pa bi prebrali o razbitih družinah, pa o nesrečnih, osamljenih otrocih, ki mnogokdaj postanejo med sptimi zakonci le objekt medsebojnih obračunavanj in sovraštva. Veliko bi brali tudi o izprijenih otrocih iz »uglednih« družin, ki so jim starši vse dali in dovolili, največ seveda zato, ker se niso utegnili ukvarjati z njimi. In ker jim je bilo doma vse dovoljeno, se ti otroci, ko so zrasi v mlade ljudi, želeli vse več in več in če tega kje niso dobili, so pač nasilno jemali.

»Naš sin, kriminalalec, saj to je grozna pomota. Doma mu ničesar ni manjkalo, kako bi mogel. Ne, ne, to ni mogoče...«

Oče in mati od zaprepaščenja lovita sapo. Le kako bi mogla to strahoto dojeti.

Pa je vendar tako preprosto, če bi bila kdaj pa kdaj, ko je bil še čas za to, utegnila malo razmisliti. Res sinku ni doma ničesar manjkalo. Še preveč vsega je imel. Kupovali so mu najdražje igrače. Ko je maturiral, je dobil od očeta avtomobil, vozil se je na draga potovanja. Ničesar mu ni bilo zabranjenega. Pa vendar... Droben dogodek iz njegovih otroških let je psiholog rdeče občrtal. Nekoč je svoj novi otroški bicikel zamenjal s sosedovim fantičem za čisto navadnega sivega zajčka. Doma so se jezili, se mu smejali in se iz njega celo norčevali. On pa je imel živalco tako rad, da se je neprestano ukvarjal z njo, dokler mu je niso skrivaj vzeli in jo zamenjali za velikanskega plišastega zajca. Tega seveda ni maral. Niti pogledal ga ni. Takrat se je zaprl vase, se odmaknil od domačih. Če bi se starši malo zamislili, bi uganili, kar ni bilo nič težkega, da je tisti mali sivi zajček, ki je bil čisto njegov, nudil otroku neznost, toplino in ljubezen, kar je doma pogrešal.

Seveda je naša pravica in dolžnost, da si prizadevamo za svoj življenjski standard, a vendar delajmo to tako, da se ne utopimo v množici želja in ne pozabimo, da smo ljudje.

Ina S.

FELAJNA IZ LOŠKEGA POTOKA

V gostilni Gregorič v Loškem potoku pri Starem trgu postrežejo goste z domačo jedjo, ki je tamkajšnja posebnost. Pravijo ji felajna. Naš sodelavec Ladislav Lesar, ki veliko potuje po domačih krajih, jo je poskusil in pravi, da je to nebeška jed. Prosil je gostilničarko za recept in ta mu je prijazno ustregla. Tako le pripravljata felajno:

Sestavine: 1 kg ajdove moke, 1 kuhna prekajena svinjska glava, 2 kg pečene jagnjetine, 2 dcl krvi (svinjske, goveje ali kokošje), 4 jajca, sol, poper in vlečno testo, ki ga naredimo iz pšenične moke, in osoljene mlačne vode.

Meso svinjske glave odločimo od kosti in zmeljemo na mesnem stroju, enako tudi pečeno jagnjetino, dodamo stepena jajca, kri, poljubno solimo, popramo in vse dobro premešamo z ajdovo moko. Z rokami oblikujemo podolgovato štruco, ki jo ovijemo (samo okrog) z vlečnim testom, damo v omaščen pekač in pečemo v pečici približno eno uro. Pečeno felajno ohladimo, narežemo na rezine in ponudimo s kruhom in domačim vinom.

Če imate potrebne sestavine, pa še vi presenetite svoje domače s felajno iz Loškega potoka. Če pa pridete na obisk v domači kraj in vas pot zanese v Loški potok, se oglasi v gostilni Gregorič, kjer vam bodo z njo postregli.

KUHANI AJDOVI ŠTRUKLJI

Liter ajdove moke poparimo z osoljenim kropom, zmešamo s kuhalnico, nato pa stresemo na desko ali prt, ki smo ga prej dobro potresle s pšenično moko. Testo pognetemo in razvaljamo za nožev rob debelo, namažemo z nadevom in zvijemo. Zavijemo ga v namočen in ožet prt, ki smo ga dobro potresle z drobtinami ter kuhamo pol ure v slanem kropu. Ajdove štruklje lahko nadevamo z ocvirki, orehi ali s skuto.

Ocvirkov nadev pripravimo iz pol kg ocvirkov, ki smo jih malo pogreli, da se razpuste, primešamo 3 žlice kisle smetane, 1 raztepeno jajce in drobtine.

Orehov nadev: pol kg sesekljanih ali zmletih orehov primešamo stepeno jajce, 5 žlic smetane, nekaj mletih klinčkov in cimeta, pest drobtin ter sladkamo po želji ali tudi ne.

Skutin nadev pripravimo iz 1 kg skute, 2 stopenih jajc, 4 do 5 žlic smetane, 5 dkg surovega masla in drobtin.

Kuhane štruklje vzamemo iz prt, narežemo na rezine ter zabelimo z ocvirki ali precvrtimi drobtinami.

FILATELIJA

DOMAČE VIZE

VAS KOTICEK

PLANINSKO CVETJE

25. maja letos je Skupnost jugoslovan-barvnih znamkah je upodobila naslednje skih PTT izdala že trinajsto izdajo znamk s slikami našega cvetja. Na štirih več-cvetice:

2,00 din — alpski mleček (Cicerbita alpina Wallr.),

3,40 din — kobulasta vetrnica (Anemone narcissiflora L.),

4,90 din — alpski grahovec (Astragalus sempervirens Lam.) in

10,00 din — alpska deteljica (Trifolium alpinum L.).

Motive za serijo je izbral dr. Budislav Tatić, univ. profesor iz Beograda, likovno pa jih je obdelal akademski slikar Andreja Milenković iz Beograda. Več-barvno heliografuro je oskrbela »VEB Wertpapierdruckerei« v Leipzigu, NDR.

VELIKANA PRETEKLOSTI

V počastitev stoletnice rojstva matematika, astronoma, geofizika in rednega ter dopisnega člana številnih naših in tujih akademij znanosti Milutina Milankovića (Dalj 28. maja 1879 — Beograd 12. 12. 1958) je Skupnost JPTT 28. maja izdala večbarvno znamko za 4,90 din.

Le dan kasneje, 29. maja pa je SJPTT počastila še proslavo stoletnice rojstva Koste Abraševića (Ohrid 28. maja 1879 — Šabac 20. januarja 1898) z večbarvno znamko za 2 dinarja.

V novembru in decembru bo naše rojake v Kanadi ponovno zabaval ansambel Toneta Kmetca iz Ptuja, ki bo tam gostoval v organizaciji prizadevne Kanadsko-slovenske skupine za kulturne izmenjave. Kakor smo izvedeli, bo tudi letošnja turneja zajela vse večje slovenske naselbine v Kanadi, tudi na zahodu, končala pa se bo z velikim tradicionalnim silvestrovanjem v Torontu, ki že nekaj let predstavlja poseben dogodek za tamkajšnje Slovence. Torej: ansambel Toneta Kmetca ponovno v Kanadi!

Na pot prek luže bo odpotoval, kakor smo izvedeli, tudi ansambel Ottavia Brajka iz Izole, ki je prav tako že stari znanec številnih slovenskih rojakov na severnoameriškem kontinentu. Žal ne vemo, v čigavi organizaciji bo ta turneja, lahko pa smo prepričani, da prihaja do nje zaradi izredne priljubljenosti tega ansambla. Naj tokrat povemo ljubiteljem tega ansambla: Ottavio Brajko je doslej izdal štiri velike gramofonske plošče in tri male, v kratkem pa se bo na trgu pojavila še njihova nova velika plošča z naslovom »V izolski luki«.

Zamejski festival v Števerjanu pri Gorici (Italija) je tudi letos lepo uspel. Tudi letošnjega, bil je že deveti po vrsti, je organiziralo prosvetno društvo Franc B. Sedej in ansambel Lojzeta Hledeta. Festival je bil v dneh 7. in 8. julija. Podelili so več nagrad za melodije, izvedbe in besedila.

V prodajo je prišla nova plošča Alpskega kvinteta z naslovom »Rdeči dežniki«. Na njej je vrsta lepih novih skladb, ki jih poje priljubljena Ivanka Kraševac, z njo pa člani kvinteta Janez Per, Ivan Prešern in Brane Prešern.

MALI OGLASI

Ugodno prodam sodobno zgrajeno enodružinsko hišo do tretje faze. Hiša ima pet sob, v celoti je podkletena, ima garažo, elektrika in voda je speljana do hiše, zemlje je približno 2600 kvadratnih metrov. Stavba se nahaja na prelepem sončnem kraju blizu Slovenske Bistrice pri Mariboru.

Informacije dobite na naslovu: *Fišer Dijani, 62000 Maribor, Zagrebška 15, tel. (062) 32-807.*

V Miklavžu ob Ptujski cesti — 6 km od Maribora, prodam nedograjeno večjo enodružinsko hišo. Hiša je sodobno grajena, ima 320 m² stanovanjske površine, mahagonijeva okna, od katerih imajo nekatera barvna stekla, vse šipe pa so termopan stekla.

Naslov: *Pehar Mirko, Hauberbranner str. 41, Schorndorf — Miedelsbach 7060, Deutschland.*

SIN — IZGUBLJEN V AVSTRALIJI

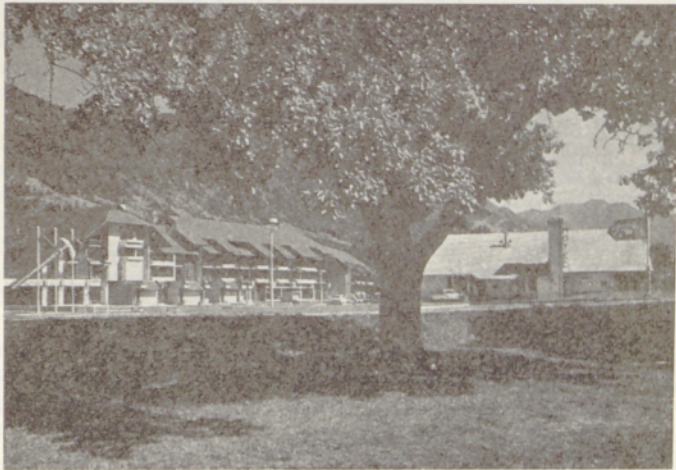
Iščem mojega sina Jožeta Hočevarja, ki je odšel v Avstralijo leta 1970, se tam zaposlil in poročil. Vedno se je javljal s pismi, nazadnje v avgustu 1976, ko je poslal fotografijo svoje družine (na sliki je on, poleg njega sinček Paul in žena Vesna). Od takrat sem mu nekajkrat pisala, zadnje pismo je bilo vrnjeno leta 1977 s pripisom na ovojnicu, da je odpotoval in da ga ni več na tem naslovu. Njegov zadnji naslov je bil: John Hočevar, 8/48 Colin Street, Lakemba 2195 N. S. W. Australia.

Živim v velikem strahu za svojega sina, zato prosim vsakogar, ki bi karkoli vedel o njem, ga morda poznal ali vedel, kam se je preselil, da mi sporoči na naslov: *Pepca Hočevar, Janeza Puharja 5, 64000 Kranj, Slovenija — Jugoslavija.*

Vaš popoln turistični servis v domovini

KOMPAS JUGOSLAVIJA

61000 Ljubljana, Pražakova 4, tel. (061)
327-661, teleks: 31209 Informacije v vseh
poslovalnicah Kompassa v Jugoslaviji

Delikatesa

LJUBLJANA

ABC POMURKA DO
»Delikatesa« — Ljubljana
ima veliko izbiro delikatesnega blaga
in dnevno sveže pražene kave,
ki zadovolji vsakega ljubitelja kave

GRADBENO
PODJETJE
BEŽIGRAD
LJUBLJANA · PODMILŠČAKOVA 24

Specializirani smo za vzdrževalna dela,
adaptacije industrijskih poslovnih
stanovanjskih zgradb. Vršimo tudi manjše
industrijske in stanovanjske novogradnje.
V svojih centralnih obratih nudimo vsem
graditeljem grobo malto acetilensko apno,
gotovo armaturo po prinesenih načrtih. Z
nabavo polizdelkov pri našem podjetju
gradite hitro in poceni.
Vse informacije na tel. 341-977.

trgovsko podjetje
Istra-Benz
koper, vojково nabrežje 10

Papirnica Količevo

61230 DOMŽALE - SR SLOVENIJA

Izdelujemo raznovrstne papirje, navadne in specialne lepenke, več vrst sestavljenih kartonov, zlasti s premazom oplemenitene kartone za grafično ambalažo. Cenjenim kupcem priporočamo nakup naših izdelkov.

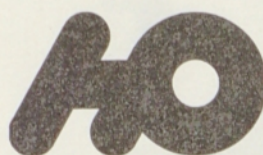

TOVARNA KEMIČNIH IZDELKOV HRASTNIK

TOVARNA KEMIČNIH IZDELKOV spada med najstarejše kemične tovarne v Jugoslaviji. Kot organizacija združenega dela proizvaja v svojih temeljnih organizacijah neorganske bazne proizvode predvsem za zahteve jugoslovanskega trga.

Med najpomembnejše proizvode sodijo natrijev tripolifosfat za potrebe industrije pralnih sredstev, natrijev hidroksid, tekoči klor, natrijev hipoklorit, alkalijski polifosfati kot pomožna industrijska sredstva in izdelki preparativne, dekorativne ter parfumerijske kozmetike. Poslovno smo povezani z izvozno-uvozno hišo Jugometal v Beogradu, ki opravlja za nas funkcijo prometa. Naše razvojno raziskovalno delo usmerjamo v nenehno skrb za kvaliteto proizvodov in napredek poslovanja.

TOVARNA KEMIČNIH IZDELKOV
HRASTNIK, 61430 Hrastnik, SR Slovenija,
pošt. p. 27, tel.: (061) 814-722, 814-742,
814-762, 814-782, tlg.: KEMIČNA Hrastnik,
tx.: 35147 YU TKI

GOSTINSKO PODJETJE HOTEL PUGLED KOČEVJE

TRG ZBORA ODPOSILANCEV 64, POŠTA 61330 KOČEVJE, POŠTNI PREDAL 32;
TELEFON: N.C. (061) 86-286 ZA UPRAVO (DIREKTOR, TAJNISTVO,
RAČUNOVODSTVO), RECEPCIJO IN RESTAVRACIJO HOTELA »PUGLED«,
DIREKTOR 86-391, ŽIRO RAČUN PRI SDK. KOČEVJE ŠT. 51300-601-10108

ENOTE:

Hotel »PUGLED«, Kočevje, Trg zbora odposilancev 64,
telefon: (061) 86-286

RESTAVRACIJA, PRENOČIŠČA

KAVARNA »ZVEZDA« Kočevje, Trg zbora odposilancev

GOSTILNE:

»PRI ROGU« Kočevje, Ljubljanska cesta, telefon: (061) 86-284

»PRI KMETU« Kočevje, Ljubljanska cesta

»PRI LOVCU« Kočevje, Šeškova ulica, telefon: (061) 86-008

»POD STOJNO« Kočevje, Reška cesta 2, telefon: (061) 86-904

RESTAVRACIJA »PRI KOLODVORU« Kočevje, Kolodvorska ulica,
telefon: (061) 86-492

RESTAVRACIJA »CENTER« Kočevje, Trg zbora odposilancev 70,
telefon: (061) 86-525

Gostišče »JELKA« Kočevje, Reška cesta

BIFEJI:

AVTOBUSNA POSTAJA, Kočevje

Šalka vas, telefon (061) 86-525

»Pri občini« Kočevje, Ljubljanska cesta 29

»Na trgu« Kočevje, Trg zbora odposilancev 70,
telefon: (061) 86-525

SKY-BAR Dolga vas, Dolga vas

Vinotoč-delikatese, Reška cesta 2

sestavljena
proizvodno-trgovska
organizacija
združenega dela

1. PROIZVODNI PROGRAM

TRGOVINSKA OPREMA. Oprema za klasične in samopostrežni tip trgovine za vse vrste blaga. Dobavljamo in montiramo dve vrsti opreme in sicer klasični tip, ki je primeren za samopostrežbe in trgovine s tehničnim blagom ter novi tip opreme, imenovan cevni sistem, primernejši za prodajalne tekstila, konfekcije itd.

DEKORATIVNE STROPNE OBLOGE. Izdelane iz aluminij ali jeklene pločevine. Uporaba: za blagovnice, hotele, rastavracije, šole, vrtce in različne poslovne prostore. Izdelujemo jih v več tipskih barvah in vzorcih.

KOVINSKA EMBALAŽA. Sem sodijo sodi in hoboki 210 lit., namenjeni za kemično in naftno industrijo.

RADIATORJI. Proizvajamo jeklene in aluminij radiatorje. Namenjeni so za ogrevanje stanovanj in ostalih prostorov s toplo vodo.

Izdelani so v skladu z JUS normami.

GARDEROBNE OMARE. Proizvodni program obsega: dvodelne, trodelne, štiridelne garderobne omare in pisarniške omare. Izdelujemo tudi kovinske omare po posebnem naročilu in zahtevah kupca.

KOVINSKA GALANTERIJA. Omenili bi patent zapirac za kovinske sode, katerega izdelujemo za vse jugoslovanske proizvajalce sodov.

2. Za zastopanje v SFRJ imamo v Beogradu predstavništvo za SRS, za ostale republike pa komercialne predstavnike.

3. USMERJENOST IN RAZVOJ.

Razvijati želimo zlasti trgovinsko opremo in stropne obloge. V ta namen se kot pomoč pri razvoju naših izdelkov povezujemo s FAGG, za prodajo pa z DO, ki imajo v svojem sestavu enoto inženiring za opremljanje in projektiranje poslovnih in drugih prostorov.

4. IZVOZ.

Izvažamo na tržišče Zahodne Evrope in to kovinske sode in jeklene radiatorje. Za prodor na vzhodno tržišče in DVR pa se povezujemo z delovnimi organizacijami, ki to tržišče že obdelujejo.

Trgovsko in proizvodno podjetje
export-import
Ljubljana, Titova c. 38
Komerčiala: Titova 38,
telefon 315-197, 320-394
Telex YU FLORA

Veleprodaja:

Cigaletova 13, telefon 313-382

Trgovine:

Orhideja, Pasaža nebotičnik
tel. 20-897

Cvetlica, Titova 3, tel. 22-337

Roža, Nazorjeva 3, tel. 23-194

Teleflora, Wolfova 10, tel. 22-513

Sanoflora, Tugomerjeva 2,
tel. 55-940

Vijolica, Rozmanova 6,
tel. 323-236

Iris, Trg mla. del. brigad,
tel. 25-458

Zvonček, Lundrovo nabrežje,
tel. 322-396

Ciklama, Titova 38,
tel. 315-197

Spominčica, Zaloška cesta 4,
tel. 311-522

Mirta, v Kliničnem centru,
Zaloška 7, tel. 314-266

Vesna, Celovška 401, tel. 51-107

Rožmarin, Rojčeva 22,
tel. 41-871

Kamelija, v Blagovni hiši
Metalka

Jasmin, Stara cesta 3, Logatec
tel. 74-477

Vrtnarija Sostro:

gojitev raznega cvetja in lončnic
telefon 49-043

Služba zaščite

Enota za dekoriranje zunanjih
in notranjih prostorov

Prodaja lončnic, specialnih
mešanic zemlje

Cenjenim kupcem nudimo
kakovostno in priznano cvetje,
cvetoče in zelene sobne

rastline, okrasno parkovno in
vrtno drevje, grmičevje,

strokovna navodila. — Po želji

izdelujemo vse aranžmaje za
hotelske dvorane, ustanove in

poslovne prostore. Svoje

najdražje boste razveselili s

cvetličnim darilom;

v domovini ga posreduje naša

poslovalnica Teleflora po

najugodnejših cenah. Obiščite

nas, zadovoljni boste — za

zaupanje se vam zahvaljujemo.

PROIZVODNO TRANSPORTNO PODJETJE

AVTORADGONA
GORNJA RADGONA

TELEFONI:

hišna centrala (069) 74-311,
direktor 74-004, komerciala 74-007,
tozd transport 74-006, tozd
proizvodnja 74-311, tozd avtoservisi
74-020, marketing maribor (062)
26-363

TELEX: JUAR 35236

Tek. rač. št. 51910-601-10467

Telegram: AVTORADGONA
GORNJA RADGONA

Poštni predal 53

69250 GORNJA RADGONA

DEJAVNOST:

izdelovanje avtokaroserij na vseh
vrstah motornih vozil, bivalnih
kontejnerjev in stanovanjskih
prikolic. Prodaja motornih
vozil in avtomateriala, servisiranje
motornih vozil TAM, TOMOS,
FIAT/OM, FAP, MERCEDES.
TRANSPORT IN ŠPEDICIJA.

POSLOVNA SKUPNOST ZA VINOGRADNIŠTVO IN VINARSTVO SLOVENIJE CELJE — MARIBOR NOVA GORICA

ZAŠČITNA ZNAMKA SLOVENSkih VIN

KATERA VINA IMAJO PRAVICO DO NJE?

KAKO SI JO PRIDOBIMO?

KAKŠEN JE POSTOPEK ZA OZNAMKOVANJE VINA?

Pravico do zaščitne znamke imajo vsa vina tistih slovenskih proizvajalcev, ki so neposredno ali posredno vključeni v Poslovno skupnost za vinogradništvo in vinarstvo Slovenije.

Proizvajalec predlaga poslovni skupnosti vpis v register upravičencev do zaščitne znamke. Zatem sklenejo posebno pogodbo o stalnem razsodišču.

Posebna strokovna komisija obišče vinogradniški ter kletarski obrat in opravi strokovni nadzor ter oceno. Tudi o tem sestavljajo poseben zapisnik.

Upravičenca potem vpišejo v register upravičencev — kot je sklenila komisija.

Za posamezne polnitve vina vlagajo upravičenci predloge za podelitev zaščitne znamke.

Komisija pošlje v obrat pooblaščenca, ki opravi povzorčenje — prešteje steklenice in vzame reprezentativni vzorec. Zapečatijo ga po posebnem postopku.

Upravičenec izroči pooblaščenцу sočasno izpisek iz izvirne evidence o pridelavi grozdja in vinifikaciji. Pooblaščenec pregleda izvirno dokumentacijo in ugotovi istovetnost z izpiskom.

Zatem pregleda izpisek iz evidence o negi in stekleničenju vina.

Slednjič povzorčevalec sestavi še komisijski zapisnik o opravljenem povzorčenju in odvzemu reprezentativnega vzorca.

Vino oceni potem komisija enologov. Ta komisija pregleda analizo o obstojnosti vina, degustacijsko oceni vino s točkovanjem ter primerja degustacijsko oceno vina s predloženo dokumentacijo in laboratorijsko analizo.

Sledi izdaja zapisnika o oceni — akta o priznanju pravice do zaščitne znamke ali o zavrnitvi z utemeljitvijo.

Sele ko je vse to opravljeno, sledi izdaja nalepk zaščitnih znamk po kakovostni razporeditvi in številu napolnjenih steklenic — v soglasju z zapisnikom o povzročitvi. Oznamkovanje vina pri proizvajalcu je pod nenehnim nadzorstvom. Prav tako skrbno nadzorujejo tudi vina z zaščitno znamko v blagovnem prometu.

LJUBITELJI DOBREGA, PRISTNEGA VINA S POREKLOM!

Takšen je postopek za pridobivanje zaščitne znamke slovenskih vin, s katerim želimo zagotoviti, da bi dobivali in kupovali res naša zdrava vina z izpričanim poreklom. Strog in dolgotrajen postopek — vendar v vašem in tudi našem interesu.

Vinogradniške in vinarske organizacije, združene v Poslovni skupnosti za vinogradništvo in vinarstvo Slovenije, želijo, da zaupate njihovim vinom, ki nosijo poročstvo zaščitne znamke slovenskih vin. S skrbno nego in nadzorstvom bodo nenehno skrbele, da tega vašega zaupanja ne bodo omajale.

KUPOJTE VINA, OZNAČENA Z ZAŠČITNO ZNAMKO SLOVENSkih VIN! TO JE ZNAMKA PRISTNOSTI ZDRAVEGA SLOVENSKEGA VINA — VINA, KI VAM BO V VESELJE!!!

REVIJA ZA SLOVENCE PO SVETU
MAGAZINE FOR SLOVENES ABROAD
REVISTA PARA LOS ESLOVENOS POR EL MUNDO

OKTOBER
1979
LETNIK 26

RODNA GRUDA 10

SLOVENIJA

ENGLISH SECTION, pages 21–27

SLOVENSKI KOLEDAR 1980

TO BO PRIVLAČNA
KNJIGA,
KI JO BOSTE
TEŽKO
POGREŠILI

Ste že kdaj dobili zelo dolgo pismo, na primer pismo na 1000 rokopisnih straneh? Najbrž se ne! Toda človek si včasih zaželi, da bi mu prijatelj poslal prav tako dolgo pismo, ki bi ga prebirali dneve in dneve. Znano je, da si v pismih zaupamo in povemo več, kot si zaupamo in povemo, kadar smo skupaj.

Prav takšno ogromno pismo bo Slovenski koledar 1980, namenjen Slovencem po svetu. Od prve do zadnje besede bo pisan iz srca v srce. V njem sodelujejo najboljša slovenska peresa pa tudi najboljša peresa Slovencev, ki žive po svetu.

Mimo koledarja in društvene kronike bo Slovenski koledar 1980 dosegal še štiri glavne dele, ki nosijo naslednje naslove: Domovina, Slovenci v svetu, Literarni almanah in Priloga.

V prvem delu vam bomo v zanimivo in privlačno napisanih reportažah in sestavkih poročali o vsem pomembnem iz današnjega trenutka Slovenije in Jugoslavije. Tako boste lahko med drugim prebrali reportažo o Sarajevu, mestu v srcu Jugoslavije, ki se že pripravlja na zimske olimpijske igre in reportažo o obisku pri največji jugoslovanski družini na Kosovem. Seznanili vas bomo s *prodorom slovenskih podjetij* na vs celine sveta, poročali bomo o zapletih s prvo slovensko *jedrsko elektrarno v Krškem* pa z *mrežo slovenskih avtomobilskih cest*, kakršna je sedaj in kakršna bo v bližnji prihodnosti. Predstavili bomo življenje v nekaterih krajih, med drugim v prekmurskih Žižkih, ki so pravkar postali *Vas praznih denarnic*. Slišali bomo, da *Slovenke ne žive več samo za dom in družino* in da so po zaposlenosti na vrhu svetovne lestvice. Lahko boste prebrali reportažo o *drevesnih velikanih Slovenije* (med katerimi je tudi nekaj evropskih), *O hotelu pod vrhom Triglava*, *O Planici, ki je več kot legenda*, *O močerilu ali človeški ribici*, o katerem so nekoč mislili, da je živi zmaj, *O fenomenu slovenske televizije* in *O slovenskem načinu življenja*, kakšen se je iz preteklosti obdržal vse do današnjih dni. Ne bo manjkala niti izvirna reportaža o Slovencih, ki so zavzeli *najvišjo goro sveta Mount Everest* in še in še.

»Slovenci v svetu« je ime za strokoven del izseljenskega koledarja. Ne ustrašite se besede »strokoven«. Sestavki v tem delu knjige so napisani enako zanimivo in berljivo. V tem delu koledarja boste lahko prebrali temeljne prispevke o nekdanjem in sedanjem življenju naših ljudi v ZDA, Kanadi, Franciji, Braziliji in Nemčiji. Sodelujejo znanstveniki, ki se ukvarjajo s preučevanjem slovenskega izseljenstva. Sodelujejo sami izseljenci ali začasno na tujem bivajoči Slovenci. Posebej naj opozorimo na imeniten sestavek z naslovom *Tudi slovenska kri je del Amerike*, ki ga je napisala pisateljica Ana Praček Krasna in ki govori o patriotizmu ameriških izseljencev, pa na *impresivno napisana sestavka* Marte Vizjak, učiteljice slovenskega dopolnilnega pouka v Münchnu in Zvoneta Kokalja, socialnega delavca v Ingolstadt. Njune izkušnje bodo zanimive za slehernega društvenega delavca, za slehernega rojaka na tujem.

»Literarni almanah« je namenjen razvedrilu in pouku hkrati. V njem bodo natisnjena nekatera kratka umetniška dela slovenskih pisateljev in pesnikov, ki bodo še posebej zanimiva za vse naše ljudi, ki gledajo na Slovenijo iz tujine. V tem delu bomo objavili tudi zaključen odlomek iz knjige jugoslovanskega znanstvenika Mihajla Pupina. V njem popisuje, kako se je pri šestnajstih letih srečal z Ameriko. V drugem delu almanaha bodo natisnjene novele in pesmi slovenskih pisateljev in pesnikov, ki pišejo in delujejo na tujem. Zapišemo lahko, da njihova dela niso niti za kanec manj zanimiva, morda so celo bolj impresivna. O vsem, kar bo v Slovenskem koledarju 1980, ne moremo poročati v kratkem sestavku. Koledar bo treba skratka naročiti in ga zatem pregledovati dan za dnem. Naj ne pozabimo, da bo Slovenski koledar 1980 tudi zelo lepo opremljen. Krasile ga bodo umetniške ilustracije in fotografije iz društvenega življenja Slovencev po svetu, njegov vrh pa bo gotovo pomenila barvna umetniška priloga.

Cena knjige trajne vrednosti je zares simbolična: 100. — novih dinarjev ali 6 USA dolarjev ali 10 nemških mark oziroma enakovrednost v drugih valutah. V to ceno je vračunana tudi poština. Naj mimogrede povemo, da je cena zares nizka, saj bodo celo tiskarski stroški zanjo višji.

Svetujemo vam, da si takoj naročite Slovenski koledar 1980, ki ga za vas pripravlja vaš prijatelj Slovenska izseljenska matica. To bo v resnici najdaljše in najlepše pismo, ki ste ga kdaj dobili. Še več: ko boste knjigo prebrali, vzemite v roko pero in nam odpišite. Dotlej pa lepo pozdravljeni!

ENGLISH SECTION

LETTER TO THE EDITOR

LETTER TO THE EDITOR

Dear Sirs:

Both my mother and myself enjoy your magazine very much and as result we would like to renew our subscription for another year. You will find enclosed my cheque in payment for my new subscription and an extra three dollars for your own use with the magazine.

Rodna Gruda is very informative as well as interesting. If I were to pick a favorite section it would be the English Section as my reading of the Slovenian language is not very good but I might add that it is improving with each copy of Rodna Gruda that I receive.

In closing I would like to say that I hope you will keep up the good work. I look forward to receiving my next copy of Rodna Gruda. Pozdrav in na svidenje.

Yours truly,

Mary Stucin, Sarnia, Ontario, Canada

NEWS

SLOVENE LITERATURE HAS A PLACE AMONG THE BEST WORKS OF EUROPEAN LITERATURE

The United Nations organization for education, science and culture (UNESCO) has recently published, in cooperation with its European members, a catalogue of the 600 "best European literary works", which includes the literary works of individual nations and their literary creators, and reaches to the very summit of European literature.

In this catalogue of the best European literary works a place of credit has been given to Slovene literature, too. Among the 18 Yugoslav authors who have been placed among the best European writers and poets there are four Slovenes: the poet France Prešeren, the writer Ivan Cankar (specially mentioned are his works "Hiša Marije Pomočnice" — "The House of Mary the Succourer" and "Podobe iz sanj" — "Images from Dreams"), the poet Srečko Kosovel and the writer Prežihov Voranc (with his work "Samorastniki" — "The Self-Made People").

Apart from the four just mentioned Slovenes the following Yugoslav literary artists have been listed in the catalogue: the Nobel Prize winner Ivo Andrić, Miloš Crnjanski, Marin Držić, Ivan Gundulić, Vuk Karadžić, Petar Kočić, Miroslav Krleža, Desanka Maksimović, Ivan Mažuranić, Petar Petrović Njegoš, Veljko Petrović, Kosta Racin, Isidora Sekulić, and Tin Ujević.

YUGOSLAVIA AND INTERNATIONAL CULTURAL COOPERATION

This year's programme of cultural exchange between Yugoslavia and other countries was recently discussed by the inter-republical committee for international technical, scientific and cultural cooperation. It was agreed that the Days of Yugoslav Culture in Romania be held from September 11th—20th, and that at the International Festival of Children's and Young People's Films to be held at Beverly Hills in the U.S.A. the Slovene film for young people "Sreča na vrhici" ("Happiness on a Lead") be shown. It was also agreed that thorough preparations be made for some of our appearances abroad. Special attention is to be paid to the promotion of our books in foreign countries.

JOSIP MURN-ALEKSANDROV — THE POET WITH A GREAT LOVE FOR THE SLOVENE LAND

In March the centenary took place of the birth of the Slovene poet Josip Murn-Aleksandrov, who is known in the history of Slovene literature for his love of the Slovene land and as the youngest of the four representatives of Slovene modernism.

Josip Murn was born on March 4th, 1879 in Ljubljana as the illegitimate son of a maidservant and a consumptive bailiff. His childhood lacked the warmth and happiness of a settled family life. He spent his early years in the country and in his loneliness he began to shy away from and fear the town and people. After the 1895 earthquake he moved together with the "students' mother" Polona Kalan, an old friend of his mother's, to the old building of the former sugar factory, where he lived in proletarian company with the people belonging to the very lowest social strata.

As a high-school student he showed greater interest in literature than in any other subject. When he was in the 6th grade of high-school he made acquaintance with Dragotin Kette and Ivan Cankar, which proved to be of crucial importance for his literary development. At that time he published his first poems under various pen-names in the existing literary magazines; he used the name Aleksandrov for the first time in 1897 in "Ljubljanski Zvon" ("The Bell of Ljubljana"). As a poet, Murn is a typical representative of the social and cultural conditions existing in Slovenia at the end of the 19th century. Living in such conditions inspired in him thoughts, feelings and moods which the lonely, nervous, mentally suffering poet, longing to be close to the healthy peasant stock and to live a free life, expressed in the form of short, personal impressions like "a deep sigh — of the unknown world".

According to their subject-matter Murn's poems can be divided into four cycles: his country poems, his poems expressing his love for small creations, his poems of love combined with his experience of Nature, and the poems in which he expresses his thoughts about life and death. With his poems Murn enriched modern Slovene poetry and brought it close to the ways of thinking and feeling of the country folk, and, at the same time, filled it with

RODNA GRUDA, Magazine for Slovenes Abroad
Cankarjeva 1/II, 61001 Ljubljana Slovenia-Yugoslavia
Tel. 061/23 102

Published by Slovenska izseljenska matica, Ljubljana
Editors: Drago Seliger (Editor-in-chief), Jože Prešeren
(responsive Editor) and Jagoda Vigele
English translations: Milena Milojević-Sheppard, M. A.
RODNA GRUDA is published monthly. Numbers 8 and
9 are published together as a double issue
Yearly subscription for overseas countries is 8. — U. S.,
10. — Canadian or 7. — Australian dollars. Payment can
be made direct to our Account, No. 50100-620-010-32002-
-2818/5
at Ljubljanska banka, or by international money order,
or by check — payable to »Slovenska izseljenska matica«
— in a registered letter

painful, sensitive feelings and words of the proletarian intellectual of the town.

Murn's life was very short. When he was still a student in Vienna he suffered in great poverty and fell ill with consumption. Physically and psychically broken he returned to Ljubljana where he tried to improve his health. However, soon after he had started working he died on June 18th, 1901, only twenty-two years old.

Among his friends Oton Župančič was particularly shaken by his death and he devoted to him a cycle of poems entitled "Manom of Josip Murn-Aleksandrov", in which he condemned cruel fate for the loss of his friend who died much too young.

Josip Murn-Aleksandrov

A SONG

*In the misty height
the star of evening glows,
the star of evening glows,
and faintly yellow grows.*

*In the peaceful mead
a silvery river flows
a silvery river flows
into the night's dark throes.*

*In the heart of man
so many hopes hold sway:
like stars in bright array,
like rivers — flow away.*

Translated by Janko Lavrin

AROUND SLOVENIA

The World Rowing Championships are to be held under the sponsorship of the President of the Republic, Josip Broz Tito, at BLEED from August 28th to September 9th, 1979. In the three competition categories there will be 269 boats with 1300 competitors from 34 countries. By the time the championships start a few most urgently needed structures will have to be built and some existing ones repaired and extended. The Committee of Honour is being chaired by the Member of the Federation, Ivan Maček; among its members are also the President of the Executive Council of the Assembly of S.R. Slovenia, Anton Vratuša, and the President of the Republic's Conference of the Socialist Alliance of Working People, Mitja Ribičič. Slovene rowing will be represented at Bled by the Golob brothers from Maribor.

Representatives of »Kovinotehna« from CELJE recently signed a five-year contract concerning commercial and technical cooperation in the production of upright pianos based on Chinese technology. This is the first time that a Yugoslav firm has bought know-how from China. The plant for the manufacturing of pianos is to be built within the working organization »Primat«, in the underdeveloped area along the Yugoslav-Austrian border. Quite a few of the constituent parts will be manufactured in China.

At the »Brest« working organization in CERKNICA it has been decided that the old factories of hardboard be modernized and new machines made by the German factory »Siempelkamp« be installed. If the modernization works and purchase of equipment go through without any special difficulties, the factory of fire-resistant panels will be ready to start production in 1980. This investment will enable »Brest« to make better use of its production capacity and will, at the same time, provide the home market with high-quality panels which, at present, have to be imported. The financial means necessary for this in-

vestment will be contributed, apart from »Brest«, by »Belinka« and »Lesnina« of Ljubljana and »Melamin« of Kočevje.

In DOBROVO at Goriška Brda a wine cellar was built twenty years ago. At that time its capacity was 450 waggon-loads of grapes per season, whereas today this cellar can buy up as much as 1,400 waggon-loads of grapes. In the area well-known for the »golden rebula«, »pinot«, »merlot« and »tokay« sorts of wine there are 1,400 hectares of vineyards; every year another 100 hectares are replanted. Last year, for instance, over 106 hectares out of the planned 120 hectares of vineyards were planted anew. Whereas last year the total quantity of grapes was considerably smaller than expected due to hail, this year, provided the weather is favourable to the grape-vine throughout the season, the Dobrovo wine-cellar plans to buy off about 1,000 waggon-loads of grapes.

The »Tomos« factory of motorcycles of KOPER has been awarded the 1978 award for exports on the basis of the choice made by the select committee of the international business magazines »Mercado Mundila«, »Euros«, »Tet«, and »African Trade Review«. This award is presented to those business organization which achieve outstanding export results, both from the qualitative and quantitative point of view. The representatives of »Tomos« received the award in the presence of French economists, ambassadors to France and representatives of other economic and cultural activities.

The Institute for musical and ballet training in LJUBLJANA is celebrating the 15th anniversary of its establishment and the 25th anniversary of being a music school this year. The institute includes a music school and a ballet school, both on the secondary level of education, a music school and an independent department for modern dancing. Now prominent Slovene artists, who represent the Slovene creative and reproductive arts at home and abroad, acquired their education at this institute.

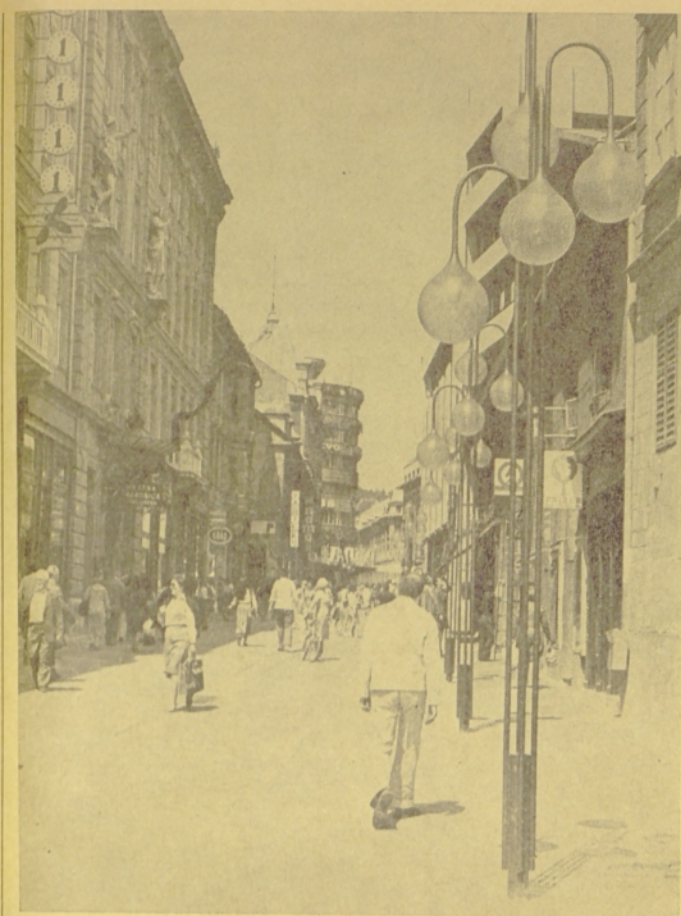
After considerable preparations the representatives of the Slovene Steelworks, »Universal« from Belgrade and »Atlas Copco« from Stockholm have recently signed a contract about the construction of a factory of pneumatic tools at RAVNE NA KOROŠKEM. At the new factory pneumatic tools with a weight of up to thirty kilograms and crawlers for machine drilling used in the mining and civil engineering industries will be manufactured and supplied to both the Yugoslav and foreign markets. According to present estimates annual production is to reach a value of 200 million dinars.

In TRBOVLJE a contract has recently been signed for the preparatory works necessary for the construction of the central heating plant and thermo-electric power-station »Trbovlje 3«. The main works on this new Slovene electricity-producing plant, a combination of a thermoelectric power-station with an output of 150 Megawatts and a central heating plant of the same power, are to start in 1981, and by that time various preparatory works should be finished. The latter include, among other things, a railway tunnel near the power-station and a new coal depot. The construction of the thermoelectric power-station and central heating plant, »Trbovlje 3«, is to be finished by 1984 and is expected to cost about four milliard dinars.

NICE OLD CUSTOMS:

THE MONTH OF THE NARCISSI AT VERŽEJ

At the idyllic little town of Veržej in Prekmurje the "Month of the narcissi" was celebrated in May. The event, held annually for the last thirteen years, included a trip by

The renewed Čopova street in the center of Ljubljana is now destined only pedestrians (photo by Janez Zrnc)

numerous visitors and local people to the fields where these beautiful flowers grow. A special attraction was the procession of farm carts on which old farming tools and even older country customs were shown. While singing old songs the farmers presented various tricks passed from generation to generation only by word of mouth.

This year's Month of Narcissi at Veržej included a number of high-standard cultural and sports events. At Veržej and at the nearby Banovci Spa there was a concert given by a singing choir and a tambourine orchestra, an exhibition of paintings by painters from Ljutomer and a bicycle race on the Republic level. The events at Veržej were attended also by members of the cultural society from Grljani in S. R. Serbia with whom the people of Veržej have exchanged visits already four times. The guests from Serbia took part in the trip to the narcissi fields where they joined in with their picturesque folk dancing, the folklore and other performances of the local cultural enthusiasts.

A NEW SLOVENE FILM:

»MY DEAR IZA«

On the basis of a story by Ivo Zorman, Vojko Duletič has written the screenplay for and directed a new full-length Slovene film, entitled "Draga moja Iza" ("My Dear Iza").

The film is set in the period of the National Liberation War and of the first post-war year. One of the main characters is Andrej, a former partisan and son of the Slovene farmer Novak and the townswoman Marija Heisinger. The Novaks have other sons, Anton, who dies at the beginning of the war as a hostage and a victim of the Nazis, and Stane, who remains on the farm but joins the

Belogardist quislings during the war, and a daughter, Ana. The latter gets engaged to a Belogardist quisling and leaves illegally for Australia after the war.

Andrej is torn between two worlds, the bourgeois world and the country world. He experiences a lot of disappointments, loses the girl he loves, quarrels with his father after his brother Stane commits suicide, and goes to live in the town. In spite of his lost ideals Andrej is convinced that the Revolution cannot be negated or destroyed, nor is it possible to go back to the past. The girl Iza, a young and pretty stranger, to him an image of his longing after the happiness which he would like to achieve, constantly escapes him.

The critics have accepted the new Slovene film favourably, especially so the acting of Zvone Hribar in the role of Andrej, Bert Sotlar as his father Novak, Milena Zupančič as the object of Andrej's love, and Štefanija Drolc as his bourgeois mother. Co-starring are Boris Juh, Radko Polič, Lučka Uršič, Marjeta Gregorac, Majda Grbac and Demeter Bitenc. The costumes were designed by Milena Kumar, the music was composed by Zoran Simjanović, and the excellent director of photography was Karpo Godina, who has made a name for himself with the film "Occupation in 26 Scenes", the best Yugoslav film at last year's film festival in Pula.

THE NAME OF TITO: A SYMBOL OF PEACE AND FRIENDSHIP

On May 25th this year's celebration of the Day of Youth and of the 87th birthday of the President of S. F. R. Yugoslavia, Marshal Tito, was brought to a close by a grand concluding ceremony in Belgrade, entitled "The Self-managing Generation". President Tito received the traditional baton with congratulations and good wishes from the millions of citizens of all the Yugoslav nations and nationalities, which had been carried by thousands of young people on its journey from Triglav to the Vardar.

The concluding ceremony held at the Stadion of the Yugoslav National Army was an expression of youth, enthusiasm, and love of life; but it was, primarily, an expression of the universal adherence of the young generation to President Tito and to our self-management socialist society, to the community which has made it possible for young people to live and work in peace. Over 10,000 pioneers, young people and members of the Yugoslav Armed Forces from all parts of Yugoslavia took part in the varied programme which was attended by some 50,000 people. One part of the programme was devoted to the International Year of the Child and was entitled "For All the Children of the World". The programme finished with fireworks, which made the whole scene look like a large bouquet of youth — a present for President Tito on his 87th birthday.

President Tito received congratulations from the leading representatives of the Federal and Republic forums and socio-political organizations. They pointed out that we had fought for the liberation of the country under Tito's leadership, and that we had, after the war, built up a country and a society whose reputation and role in the world go far beyond its geographical area, number of inhabitants and material strength. Today the system of socialist self-management is a firm guarantee for the happy, independent and sovereign development of all the nations and nationalities of self-managing, non-aligned, socialist Yugoslavia, for the latter have built up a social community in which multinationality has become a factor of strength, progress, freedom and humanism.

President Tito also receive many congratulations upon his birthday from leading statesmen from all over the world, for Tito's name has become a symbol of peace and friendship among nations; it is well-known and respected on all continents as a synonym for the dignity of freedom-loving peoples and the policy of peace. Together with Nehru and Nasser, Tito is widely recognized as one of the founders of non-alignment. The world knows him as a great and devoted champion of peace, brotherhood among nations, cooperation based on equality, and a better, more human world tomorrow. For this reason the birthday congratulations which Tito received from foreign statesmen expressed respect and recognition, as well as gratitude for the invaluable contribution which, as a revolutionary, politician and statesman, he has made and is still making in the fight for a more just world.

Tito's work has thus already become a part of history and at the same time it represents a constant source and guide for the work of the young generation. Therefore it is not a matter of chance but rather of logic that Tito's birthday as a holiday to celebrate revolutionary ideas, reflections and deeds is, at the same time, also the holiday of young people, the Day of Youth.

LITERATURE —

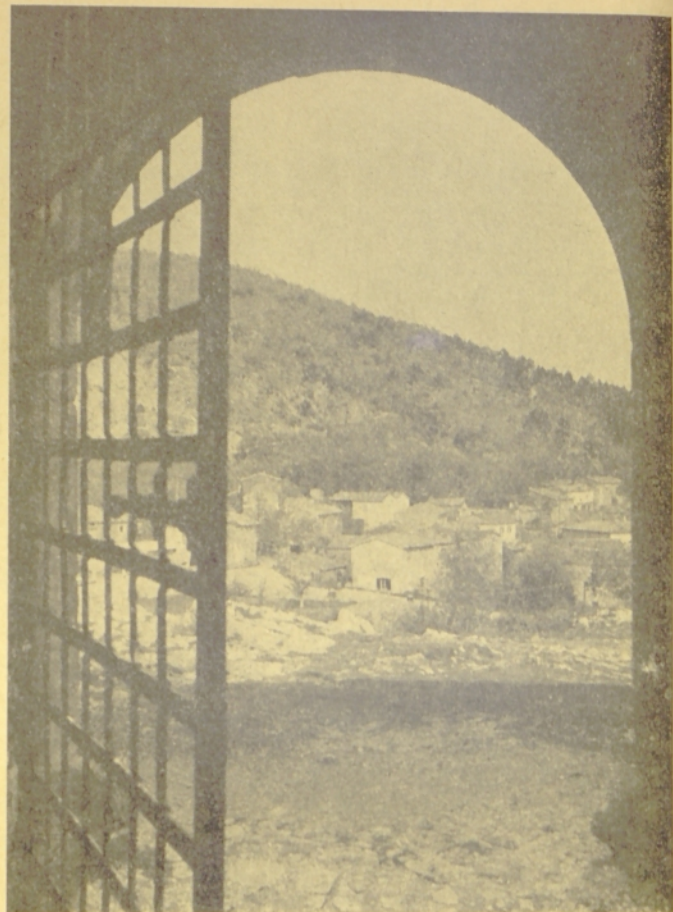
A BRIDGE BETWEEN NATIONS

The international meeting of writers, organized every year by the Association of Slovene Writers and the Slovene PEN Center, was held this year at Bled from May 8th till May 12th. The meeting was attended by over one hundred writers, poets, literary critics and publishers from thirty countries.

The participants discussed two main groups of questions concerning literature as a bridge between nations, the chief emphasis being placed on the literature of the so-called small nations. The programme included also a lecture given by the Austrian writer, Hilda Spiel, who spoke about Austrian literature.

During their stay at Bled the participants were able to attend a concert held by the Slovene Octet from Ljubljana, as well as to go on a trip to Vintgar, a well-known place for tourists near Bled.

The meeting brought to the fore the necessity and importance of the translation and fuller assertion of the literature of the so-called small nations. Within the framework of this problem the participants discussed also the questions of the literary creativity of national minorities, which was presented to the international audience by the poet Andrej Kokot. He introduced himself as a literary artist of a minority nation in Austria, as a member of the Slovene ethnic community in Carinthia. For this reason his literary creativity is connected with difficulties which his colleagues from the majority nation do not have to face. He has, however, the advantage of being able to act as a link between the two nations in that country, provided, of course, suitable conditions apply. He expressed his satisfaction at PEN's initiative to support and enliven interest in the literature of small nations, given at the PEN symposium last year. He pointed out that, in addition to this, the literature of national minorities should be preserved and promoted as well, for the works of writers belonging to the minority community enrich the cultural creativity of the country in which they live. As an example he mentioned Belgium and the Netherlands, where multilingual administration was established in order to preserve the literature of ethnical groups. He also expressed his wish that such measures be followed by other countries which

A view of the village Hrastovlje

have not ensured the protection of their national minorities and their literature. Only in this way can they be preserved and promoted. In conclusion he said that the Slovene writers in Carinthia are preparing a meeting of the literary artists of minority nations in order to see how the writers of national minorities work outside the borders of the nation of their origin and to point out their importance and role at the point where two or more cultures meet and their contribution to peaceful coexistence among nations.

The international audience welcomed with great warmth and enthusiasm the symbolic realization of Kokot's thoughts, when the lecture of the Austrian writer Hilda Spiel was concluded by two Carinthian poets, Walter Nowotny and Andrej Kokot, the former with a German translation of Kokot's poetry and the latter with a Slovene translation of Nowotny's poetry.

500 YEAR ANNIVERSARY CELEBRATIONS AT DEKANI

The local community of Dekani has celebrated the 500 year anniversary of the existence of the village of Dekani, the 110th anniversary of the Jadran reading-room and educational society, the 70th anniversary of the establishment of its fire-brigade and the 40th anniversary of the Jadran Football Club.

Dekani, whose inhabitants have in past history fought unceasingly for the preservation of the Slovene written and spoken word, is one of today's most well organized villages. The inhabitants of this part of Slovene Istra have no difficulties with the supply of water and electricity, but are putting all their efforts into the raising of their standard of living.

The castle of Žužemberk (photo by S. Busič)

DEATH OF ANTUN AUGUSTINČIĆ, ONE OF THE GREATEST ARTISTS OF OUR AGE

The death took place in May 1979 of Antun Augustinčić, the famous Croatian sculptor, one of the greatest artists of our age. Only a few days before his death he had been celebrating his 79th birthday.

Augustinčić was a member of the Council of the Federation, of the Yugoslav Academy of Science and Art, a famous teacher of art and an important public worker. He was a pupil of the famous Ivan Meštrović, and over the long decades of his life he created numerous works of art, which will be a permanent reminder of his work.

These include a large number of monuments standing throughout Yugoslavia and the world. In 1930 he made the famous monument in memory of the people of Niš who fell in the First World War. In the same year he won the international competition for the design of the great monument to the liberators at Katowice in Poland. In 1936 his great sculpture, "The Miner", was set up in Geneva in front of the building of the International Labour Organization. During the war he created numerous works of graphic art on the theme of the National Liberation Struggle, and after the liberation he created a number of impressive monuments, including the 35 metres high monument to the Red Army at Batina skela on the Danube. He also made the statue of Marshal Tito, which stands in front of the house in Kumrovec where Tito was born and, made to a much bigger scale, stands in the central square in Velenje.

His great "Horse-rider", which was presented by Yugoslavia to the United Nations, is important, too. Today it stands in the middle of New York. His greatest master-

piece is without doubt the monument which was erected in Donja Stubica on the four hundredth anniversary of the Great Croatian-Slovene Peasants' Revolt at the very spot where the Peasants Army and the Army of the Croatian-Hungarian feudal rulers fought in the Autumn of the year 1572. It is an impressive composition, illustrating the battle and the conditions in which the serfs of that time, on the one hand, and the ecclesiastical and secular authorities, on the other, lived.

Antun Augustinčić thus created a huge number of unique works of art, which have carved his name indelibly in the history not only of Croatian and Yugoslav art, but also in that of the highest European and world artistic tradition.

BREAKTHROUGH ONTO FOREIGN MARKETS

SUCCESS OF »GORENJE« IN WEST GERMANY, AUSTRIA, GREECE AND AUSTRALIA

The success and breakthrough of "Gorenje" onto foreign markets is in increasing measure the result of the setting up of manufacturing organizations of this working organization in the developed, industrial countries, where this form of economic expansion is a real exploit. The peak of "Gorenje"'s manufacturing and organizational capabilities has certainly been reached in the Federal Republic of Germany, in the town of Grassau, where "Gorenje" bought up this year the "Koerting" factory, which was one of the world's top quality manufacturers of entertainment and professional electronic equipment. In spite of the difficulties into which this factory had got, without

significantly changing Koerig's production programme (television sets, hi-fi equipment and professional electronic equipment) "Gorenje" has succeeded to a great extent in putting things right again. So this factory of ours now stands before the realization of the agreed programme (the daily production of 750 colour television sets and 170 items of hi-fi equipment, with a total annual production value of approximately 200 million West German Deut-schemarks.

Good success is being obtained, too, by »Gorenje« with its production of kitchen furniture in Austria. Every day more of this equipment is sent out onto the Austrian market. The trust shown by consumers in this country towards the products of »Gorenje« is also proved by the fact that there is an ever-increasing demand for washing-machines made by »Gorenje«. The other great success achieved by »Gorenje« in Austria is certainly the developing of the »Gorenje Handels« business association of Vienna into a production organization.

»Gorenje« is also expanding its organization of production in Greece, which a short time ago became a member of the Common Market. The production programme of »Gorenje Hellas« is also in accordance with the »Gorenje« programme. That is the best proof of the fact that »Gorenje«'s programme of production has been well-accepted in the world, and it also confirms the good sense of the development plans of this industrial giant of ours.

As well as this »Gorenje« is opening up the path for production even in far-off Australia.

SEVENTY YEARS SINCE THE FIRST POWERED FLIGHT OF THE SLOVENE AVIATOR EDVARD RUSJAN

»A successful flight has been made at Velike Roje near Gorica by Edvard Rusjan in a plane with paper wings. He made it together with his brother Jožko. The two brothers are workers and sons of the Gorica barrelmaker, the Slovene Franc Rusjan«. Although short, this report would be interesting enough to find space in today's newspaper columns. Unfortunately the historical day when in November 1909 the Slovene Edvard Rusjan made his first powered flight was not recorded in our Press. Maybe that was because the flight took place »on the quiet«, far from curious eyes, and maybe, as well, because such an exploit was, for those times and conditions, too incredible.

At that time all of Europe had become enthusiastic about flying. The French had, apart from some Wright planes, some of their own, which were in many ways better and more successful planes than the latter. Farman was already a legend, and in July 1909 Bleriot had flown the Channel. Dumont had amazed the world with his »smallest aeroplane in the world«, called the »Demoiselle«. At the Brescia airshow, in November of that year (some data indicate that E. Rusjan took part in it), a new record height was attained of a »whole 198 metres«. Two weeks later Orville Wright reached a height of as much as 400 metres, and flying round the Eiffel Tower in Paris was becoming an everyday attraction.

EXPENSIVE TOYS FOR THE RICH

Records change faster than the press are able to report them, and the newspapers of the time didn't make a big question out of whether S. Dumont, the Brazilian in Paris, was a milliardaire or only — a millionaire. That was an inessential detail, as among those who meant something

in the recently born sport of aviation there were no paupers. Apart from what they really are and what they mean for the times to come, aeroplanes are still expensive toys for the well-off. Inaccessible to the ordinary man in the street.

Even if one sold twelve fattened oxen (if one had them), one can't buy an aeroplane. Not even 200 hectolitres of the best Gorica wine, earned by the sweat of the brow of Slovenes in the Gorica district, cannot pay for this exciting flying-machine. How, therefore, could the two modest sons of the modest barrelmaker Rusjan obtain the machine their hearts were set on?

By making the plane themselves! And paying for all their science with their own experience and blisters.

Within the Austro-Hungarian monarchy the Rusjans weren't the only ones who obtained their own plane in this way. In that year of 1909, when the two brothers in Gorica were making their own plane according to the plans of Wright's machine, the not well-off but famous inventor Slavoljub Penkala was working in Zagreb on an aeroplane of his own design. In Trieste and Ljubljana we have another two men, Kjuder and Renčelj, who were constructing their own plane. Somewhere in Slovenia there are still hidden the unresearched data concerning the aviator Ržiha, who flew in 1909 with his own glider.

Of course the list is not yet complete. To fill in all the missing links in the history of Yugoslav aviation a lot more research is needed. For its beginnings it is characteristic that the planes were built and flown by those who in the given historical circumstances had the least possibilities for doing so. The small men.

SUDDENLY IN THE CENTRE OF ATTENTION

It is a well-known fact that of all these brave and clever people Edvard Rusjan was the first to take off in his own plane in November 1909, in a plane whose wings were covered with paper. The Rusjan brothers constructed the plane in their father's cooper's workshop and built into it an engine with 25 horsepower. According to some data the two brothers also flew with this, their first plane, although reliable data exists only for Edvard's flights.

And who knows when and whether at all the local press would have paid any attention to this pair of »local wonders« if there had not occurred, on December 6th, 1909, an event which brought the name of the Rusjan brothers into the centre of the Gorica, Zagreb and Rijeka public's attention. According to that wellknown saying of newsmen, that it's no news if a dog bites a man, but it's news if a man bites a dog, the article was headed jokingly: »Plane and coach crash — A coach with four inquisitive men was hurrying towards the plane to get a better view of the landing, and got in the way of Edward Rusjan and his bi-plane as he was landing. Due to Rusjan's great presence of mind the only damage occurred to — the aeroplane«.

However, it seems that the Rusjan brothers were even fuller of strength and energy than the engine which powered the propeller of their plane. Only two months later they had a tri-plane ready in their workshop, but on January 13th, 1910 there was nothing left of this plane but a twisted mass of thick and thin wires. The accident probably happened during the first trial flight.

Then another bi-plane followed. A better plane and Edo was better too, but the engine was still not strong enough.

The small monoplane based on the Bleriot system seemed more suitable to the Rusjan brothers for their modest engine. After a lot of hard work, trial flights and

The village Krka on Dolenjsko

(photo by Janez Zrnec)

alterations the monoplane acquired its final shape in Zagreb in the Autumn of 1910. It had a new 50 horsepower engine. Meanwhile the Rusjan brothers began to cooperate with the Zagreb photographer, Mihajlo Merčep, who couldn't fly or make planes, but had good business sense, some money and a great desire to become an aviator. Near the hangar owned by engineer Slavoljub Penkale, at the military training-grounds in Zagreb, the Rusjan brothers and Merčep began to build a new shed in the autumn of 1910. A new monoplane engine soon arrived from Paris.

A DREAM COME TRUE

In the middle of November, 1910, Edvard Rusjan carries out a successful flight over Zagreb in his really beautiful plane. His dreams have come true and new promise lies ahead. Edvard writes to his friend in order to buy the wood for the building of three more planes; he plans to make them in Zagreb. His plane is excellent and some people wish to buy Rusjan's planes. Edo decides to fly by himself and to demonstrate flying to the public, as people like to watch him and he enjoys flying.

Edvard's exhibition flight in Zagreb on the second day of the Catholic Christmas holidays in 1910 was a great success, something he had dreamt about for a long time, something the people of Zagreb had longed for as well, when they read about the flights carried out elsewhere in the world. The young aviator and plane-maker was given due recognition.

Soon afterwards an exhibition flight in Belgrade was announced, to take place again on the second day of the Christmas holidays, this time the Orthodox. Previous to the flight in Zagreb it had rained for several days and the ground was soaked with rain. It was cold but who cared! It was wonderful. The people were standing, the newspapers report, in a sea of mud and cheered with excitement.

By the time of the flight in Belgrade winter had settled in; bitter cold, snow and the wind, »Košava«. The wind was strong, violent and unpredictable. When it seemed to have calmed down it suddenly struck again with the strength of a hurricane from an unknown direction just when one expected it the least.

For two days in a row Edvard cancelled his exhibition flight in Belgrade. People got annoyed and began to grumble. But then they came again, they complained, and yet they wanted to see the flight. On the third day, around 10 a.m. Edvard got ready for this flight. For a moment the people, shivering with cold could only think of the white bird in the air which was fighting frantically with the wind. But the »Košava« is a dangerous wind. Very dangerous, indeed.

RUSJAN'S FATAL CRASH

Near the railway-line under the embankments of Dolnje mesto there was a crash, screams, and then silence. Frightened people dragged the young aviator out from under the wreckage of his plane. Edvard Rusjan died without regaining consciousness.

Thus our first aviator, who had first flown his own plane on the 6th (or, according to some data, the 26th) of November, 1909 become also the first victim of Yugoslav aviation on that fatal January 9th, 1911. He was only 24 years old.

His elder, quiet brother Jožko made five more beautiful planes in Zagreb by April 1913. His helper was a young Croatian flyer, a worker like himself, Dragutin Novak.

The newspapers never wrote about Jožko Rusjan; he was only an anonymous worker and his planes bore foreign names.

However, the history of Yugoslav aviation was formed exactly by men of his kind, who were always overlooked and forgotten, men who had the least possibilities but the most bravery: the Rusjans, Penkales, Novaks and others.

PÁGINA EN ESPAÑOL

AUMENTO DEL NIVEL DE VIDA

Durante la última reunión que tuvo la Asamblea Eslovena, antes de las vacaciones de verano, se aceptó entre otras la información que brindó el presidente del Consejo Ejecutivo. El Dr. Anton Vratuša trató sobre la economía actual y la del periodo subsiguiente. Además constató del alcance e importancia que tiene el aumento proporcional de inversiones y el crecimiento constante de la economía eslovena como así también de la vivacidad que ésta desarrolla dentro del quehacer nacional. Aumenta sin dudas no sólo el nivel de vida particular de los ciudadanos sino también el nivel social de los mismos. Salvo pequeñas excepciones, en el caso de algunas regiones menos desarrolladas, alcanzamos en general una ocupación general. Entre las regiones que tienen diferencias tratamos en lo posible de solucionar los desacuerdos que se desarrollen.

En el futuro, aseveró y puntualizó el Dr. Anton Vratuša, tendría que dar Eslovenia más dinero para la infraestructura de caminos, para la adquisición de alimentos, modernización de la industria, construcción de viviendas. Preocuparse por la ocupación racional. Detener la construcción ilimitada de viviendas sobre las áreas de cultivo, etc. La RS eslovena tendría que aumentar y mejorar la cooperación internacional con las naciones vecinas como así también con el resto de los países no alineados. Esto traería aparejado el mejoramiento del comercio exterior, el aumento de negocios y al mismo tiempo cooperaría a la ayuda del desarrollo mundial.

ESTE AÑO MENOS TRIGO

De acuerdo con los datos que nos suministrara el Instituto Federal Estadístico, la cosecha del año en curso totaliza en Yugoslavia alrededor de 4,3 millones de ton. lo cual es aproximadamente el 19 % menos de producción en comparación con el año pasado. En parte es culpable por la caída de la producción la enorme cantidad de sequía durante la época de maduración y por otra parte la gran cantidad de lluvias caídas durante la cosecha!

CONGRESO INTERSTENO

En el Centro de CONGRESOS »SAVA« de Belgrado tuvo lugar el trigésimo tercer congreso mundial de mecanógrafas, taquígrafos y birotécnicos »INTERSTENO«. Representantes de 35 países miembros del »Intersteno« se pusieron en conocimiento con el sistema educativo de los países concurrentes, en especial con la instrucción de las taquimecanógrafas políglotas. Al mismo tiempo tuvo lugar en Belgrado el campeonato mundial de mecanógrafas y el amento internacional entre los taquígrafos, como así también el concurso internacional de taquígrafos políglotos.

SIN VISAS A 42 PAISES

Los yugoslavos podemos viajar sin visas a través de 42 países. Para 38 países no nos es necesario pagar impuestos de visa. Yugoslavia ha concordado hasta ahora acuerdos en relación a las visas con los siguientes países: Argir, Austria, Bangladesh, Bélgica, Países Bajos, Luxemburgo, Bulgaria, Checoslovaquia, Chile, Francia, Filipinas, India, Islandia, Irán, Iraq, Italia, Irlanda, Japón, Ciper, Costa Rica, Cuba, Hungría, Marocco, Malta, Mónaco, RF Alemania, Paquistán, Polonia, Portugal, Rumania, San Marino, España, Suiza, Liechtenstein, Suesia, Dinamarca, Finlandia, Noruega, Túnez, Turquía, Gran Bretaña y Irlanda del Norte.

Los únicos países vecinos a los cuales los yugoslavos no pueden viajar sin visas son Grecia y Albania.

ESCUELAS ESLOVENAS EN ITALIA

En las escuelas secundarias eslovenas que funcionan en Italia han diplomado este año 128 alumnos. Estas escuelas

están en Trieste y Gorizia. La escolaridad eslovena tiene en Italia cada día más éxito. A pesar de que las autoridades locales vayan solucionando los problemas en forma lenta el desarrollo de los gimnasios eslovenos sigue en aumento. No alegra que el interés por las escuelas eslovenas sigue día a día teniendo más auge. En especial esto se vió en el año escolar 1979.

50.000 DIPLOMADOS

Según datos del Instituto Federal Yugoslavo de estadística han diplomado en Yugoslavia 50.000 estudiantes, lo cual representa el 3,7 % más que el año anterior. En Eslovenia han diplomado al mismo tiempo 5.700 estudiantes. Entre los estudios universitarios van a la cabeza las ciencias exactas, técnicas, luego las ciencias sociales y medicina.

SEMINARIO

En Ljubljana tuvo lugar el Seminario de cultura e idioma esloveno. Su duración: primera mitad de julio. Lugar: Facultad de Filosofía época de verano y se los denomina »Seminario de idioma, literatura y cultura eslovena«. Están dedicados ante todo a los eslavistas extranjeros y a los que quieran completar sus conocimientos del idioma esloveno. Este año han visitado el seminario 140 personas de distintas naciones de Europa y América.

BOŽIDAR JAKAC, OCTOGENARIO

El conocido pintor Božidar Jakac conmemoró sus 80 años de vida. Sus obras son de valor incalculable. En ocasión del festejo le felicitó también el presidente de la República Josip Broz-Tito.

EXPORTACION DE VINOS

La exportación de vinos yugoslavos ha alcanzado un éxito extraordinario. Hasta fines del año en curso Yugoslavia alcanzará el mayor número de exportación de vinos. Exportará diez mil vagones de las mejores cepas. Entre los compradores figuran CEE, también la República Federal Alemana quien es el mayor comprador. Entre los vinos de mesa. Yugoslavia figura en Alemania como el segundo de los países mejores plazados dentro de mercado vitivinícola.

Los vinos yugoslavos también se venden muy bien en Gran Bretaña, Suiza, EE UU de América y Polonia. Últimamente también se interesan por nuestros vinos los países en desarrollo.

CASAMIENTO DE LJUBLJANA

Después de algunos años de descanso tuvo lugar este año en Ljubljana, exactamente el 14 de julio, un gran espectáculo turístico-folclórico al cual esta vez intitularon »Casamiento en Ljubljana«. Este año el casamiento fue organizado según costumbres de la región de Prekmurje. Se casaron 13 parejas, entre ellas aparte de las repúblicas yugoslavas estaban representadas también varias ciudades europeas que están hermanadas amistosamente con Ljubljana. El casamiento desfiló por las calles de Ljubljana y participaron del mismo más de 1700 personas con sus respectivos trajes típicos, entre ellos también actuaron cinco bandas musicales, tamburistas, conjuntos folclóricos y varios conjuntos musicales de nuestra patria y del exterior.

El casamiento de Ljubljana tuvo éxito pues invitó a esta ciudad un gran número de extranjeros y también fue felicitada por un gran número de diarios del país y exterior como así también pasada por varias redes televisivas. Esta fue una forma del ex-casamiento campesino. Parece ser que el año siguiente tendrán lugar en el casamiento las costumbres y folclore del Carso — Kras.

Trgovsko in proizvodno podjetje
export-import
Ljubljana, Titova c. 38
Komerčiala: Titova 38,
telefon 315-197, 320-394
Telex YU FLORA

Veleprodaja:

Cigaletova 13, telefon 313-382

Trgovine:

Orhideja, Pasaža nebotičnik
tel. 20-897

Cvetlica, Titova 3, tel. 22-337

Roža, Nazorjeva 3, tel. 23-194

Teleflora, Wolfova 10, tel. 22-513

Sanoflora, Tugomerjeva 2,
tel. 55-940

Vijolica, Rozmanova 6,
tel. 323-236

Iris, Trg mla. del. brigad,
tel. 25-458

Zvonček, Lundrovo nabrežje,
tel. 322-396

Ciklama, Titova 38,
tel. 315-197

Spominčica, Zaloška cesta 4,
tel. 311-522

Mirta, v Kliničnem centru,
Zaloška 7, tel. 314-266

Vesna, Celovška 401, tel. 51-107

Rožmarin, Rojčeva 22,
tel. 41-871

Kamelija, v Blagovni hiši
Metalka

Jasmin, Stara cesta 3, Logatec
tel. 74-477

Vrtnarija Sostro:

gojitev raznega cvetja in lončnic
telefon 49-043

Služba zaščite

Enota za dekoriranje zunanjih
in notranjih prostorov

Prodaja lončnic, specialnih
mešanic zemlje

Cenjenim kupcem nudimo
kakovostno in priznano cvetje,
cvetoče in zelene sobne

rastline, okrasno parkovno in
vrtno drevje, grmičevje,

strokovna navodila. — Po želji

izdelujemo vse aranžmaje za
hotelske dvorane, ustanove in

poslovne prostore. Svoje
najdražje boste razveselili s

cvetličnim darilom;

v domovini ga posreduje naša
poslovalnica Teleflora po

najugodnejših cenah. Obiščite
nas, zadovoljni boste — za

zaupanje se vam zahvaljujemo.

PROIZVODNO TRANSPORTNO PODJETJE

AUTORADGONA

GORNJA RADGONA

TELEFONI:

hišna centrala (069) 74-311,
direktor 74-004, komerciala 74-007,
tozd transport 74-006, tozd
proizvodnja 74-311, tozd avtoservisi
74-020, marketing maribor (062)
26-363

TELEX: JUAR 35236

Tek. rač. št. 51910-601-10467

Telegram: AVTORADGONA
GORNJA RADGONA

Poštni predal 53

69250 GORNJA RADGONA

DEJAVNOST:

izdelovanje avtokaroserij na vseh
vrstah motornih vozil, bivalnih
kontejnerjev in stanovanjskih
prikolic. Prodaja motornih
vozil in avtomateriala, servisiranje
motornih vozil TAM, TOMOS,
FIAT/OM, FAP, MERCEDES.
TRANSPORT IN ŠPEDICIJA.

POSLOVNA SKUPNOST
ZA VINOGRADNIŠTVO
IN VINARSTVO SLOVENIJE
CELJE — MARIBOR
NOVA GORICA

**ZAŠČITNA
ZNAMKA
SLOVENSkih
VIN**

**KATERA
VINA IMAJO
PRAVICO
DO NJE?**

**KAKO SI JO
PRIDOBIMO?**

**KAKŠEN
JE POSTOPEK
ZA OZNAMKOVANJE
VINA?**

Pravico do zaščitne znamke imajo vsa vina tistih slovenskih proizvajalcev, ki so neposredno ali posredno včlanjeni v Poslovno skupnost za vinogradništvo in vinarstvo Slovenije.

Proizvajalec predlaga poslovni skupnosti vpis v register upravičencev do zaščitne znamke. Zatem sklenejo posebno pogodbo o stalnem razsodišču.

Posebna strokovna komisija obišče vinogradniški ter kletarski obrat in opravi strokovni nadzor ter oceno. Tudi o tem sestavljajo poseben zapisnik.

Upravičenca potem vpišejo v register upravičencev — kot je sklenila komisija.

Za posamezne polnitve vina vlagajo upravičenci predloge za podelitev zaščitne znamke. Komisija pošlje v obrat pooblaščenca, ki opravi povzorčenje — prešteje steklenice in vzame reprezentativni vzorec. Zapečatijo ga po posebnem postopku.

Upravičenec izroči pooblaščenцу sočasno izpisek iz izvirne evidence o pridelavi grozdja in vinifikaciji. Pooblaščenec pregleda izvirno dokumentacijo in ugotovi istovetnost z izpiskom.

Zatem pregleda izpisek iz evidence o negi in stekleničenju vina.

Slednjič povzorčevalec sestavi še komisijski zapisnik o opravljenem povzorčenju in odvzemu reprezentativnega vzorca.

Vino oceni potem komisija enologov. Ta komisija pregleda analizo o obstojnosti vina, degustacijsko oceni vino s točkovanjem ter primerja degustacijsko oceno vina s predloženo dokumentacijo in laboratorijsko analizo.

Sledi izdaja zapisnika o oceni — akta o priznanju pravice do zaščitne znamke ali o zavrnitvi z utemeljitvijo.

Šele ko je vse to opravljeno, sledi izdaja nalepk zaščitnih znamk po kakovostni razporeditvi in številu napolnjenih steklenic — v soglasju z zapisnikom o povzročitvi. Oznamkovanje vina pri proizvajalcu je pod nenehnim nadzorstvom. Prav tako skrbno nadzorujejo tudi vina z zaščitno znamko v blagovnem prometu.

LJUBITELJI DOBREGA, PRISTNEGA VINA S POREKLOM!

Takšen je postopek za pridobivanje zaščitne znamke slovenskih vin, s katerim želimo zagotoviti, da bi dobivali in kupovali res naša zdrava vina z izpričanim poreklom. Strog in dolgotrajen postopek — vendar v vašem in tudi našem interesu.

Vinogradniške in vinarске organizacije, združene v Poslovni skupnosti za vinogradništvo in vinarstvo Slovenije, želijo, da zaupate njihovim vinom, ki nosijo poroštvo zaščitne znamke slovenskih vin. S skrbno nego in nadzorstvom bodo nenehno skrbale, da tega vašega zaupanja ne bodo omajale.

KUPUJTE VINA, OZNAČENA Z ZAŠČITNO ZNAMKO SLOVENSkih VIN! TO JE ZNAK PRISTNOSTI ZDRAVEGA SLOVENSKEGA VINA — VINA, KI VAM BO V VESELJE!!!